

Riksdagens protokoll

2009/10:111

Onsdagen den 28 april

Kl. 09.00 – 16.15

Protokoll
2009/10:111

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 22 april.

2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2009/10:338

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:338 Europa 2020-strategin

av Börje Vestlund (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 maj 2010.

Skälet till dröjsmålet är att statsrådet Birgitta Ohlsson befinner sig på resor vid alla interpellationstillfällen dessförinnan.

Stockholm den 23 april 2010

Statsrådsberedningen

Birgitta Ohlsson (fp)

Enligt uppdrag

Ingrid Hjelt af Trolle

Ambassadör

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Skrivelse

2009/10:124 till försvarsutskottet

Motion

2009/10:U16 till utrikesutskottet

EU-dokument

KOM(2010)105 till civilutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den*

21 juni.

KOM(2010)176 till miljö- och jordbruksutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 21 juni.*

KOM(2010)179 till näringsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 22 juni.*

4 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2009/10:FPM67 Europeiskt medborgarinitiativ *KOM(2010)119* till konstitutionsutskottet

2009/10:FPM68 Inrättande av en EU-byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området med frihet, säkerhet och rättvisa *KOM(2010)93* till justitieutskottet

2009/10:FPM69 Direktiv om bekämpande av sexuell exploatering av barn m.m. *KOM(2010)94* till justitieutskottet

2009/10:FPM70 Rådsbeslut om handel med bananer *KOM(2010)98* till utrikesutskottet

2009/10:FPM71 Stöd till bananproducerande AVS-länder *KOM(2010)101, KOM(2010)102, KOM(2010)103* till utrikesutskottet

2009/10:FPM73 Kommissionens meddelande om klimatpolitiken efter köpenhamnsmötet *KOM(2010)86* till miljö- och jordbruksutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Näringsutskottets betänkande 2009/10:NU17
Trafikutskottets betänkande 2009/10:TU17
Utbildningsutskottets betänkande 2009/10:UbU17
Justitieutskottets betänkande 2009/10:JuU19

6 § Den nya influensan A(H1N1)

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2009/10:SoU16
Den nya influensan A(H1N1) (prop. 2009/10:126).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 17 §.)

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2009/10:SoU24
Ändring av övergångsbestämmelserna till lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd (prop. 2009/10:118).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 17 §.)

8 § En nedre promillegräns för sjöfylleri

*En nedre promille-
gräns för sjöfylleri*

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2009/10:CU14
En nedre promillegräns för sjöfylleri (prop. 2009/10:76).

Anf. 1 GUNNAR SANDBERG (s):

Fru talman, ledamöter i civilutskottet och åhörare! Vi ska debattera betänkandet *En nedre promillegräns för sjöfylleri*. Jag yrkar inledningsvis bifall till den gemensamma reservationen från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

I propositionen föreslås att straffansvaret för sjöfylleri utvidgas genom att det bland annat införs en fast nedre promillegräns. Vidare föreslås att det införs en möjlighet att ta rutinmässiga alkoholutandningsprov på personer som omfattas av den nya promilleregeln.

Det är bra att propositionen äntligen har kommit till. Den här ändringen i lagstiftningen tog vi initiativ till under förra mandatperioden. Vi har därför väntat på förslaget, som vi nu självklart välkomnar. En lagstiftning med en nedre gräns för sjöfylleri är nödvändig av trafiksäkerhetsskäl och för att markera att sjötrafik och alkohol inte hör ihop.

I vår reservation tar vi också upp frågan om behörighetsbevis för fritidsbåtar. Vi menar att krav på behörighetsbevis för fritidsbåtar hade kunnat behandlas i samma proposition för att skapa en enhetlig lagstiftning. Nästan alla svenskar vill ha någon form av båtkörkort, visar en undersökning från Gallup som gjorts på uppdrag av försäkringsbolaget If. Var tredje vill ha körkort för alla typer av båtar. Därför beklagar vi att förslaget inte finns med.

Tillbaka till frågan om sjöfylleri! Vi undrar varför regeringen inte fullföljer det förslag om vilka fartyg som ska omfattas av promilleregeln som Rattfylleriutredningen lade fram i delbetänkandet *Rattfylleri och sjöfylleri*. Utredningen förordade att maskindrivna fartyg med en längd under 7 meter och vars maximifart inte överstiger 7 knop samt segelfartyg med en längd under 7 meter och fartyg under rodd skulle undantas från regelverket.

Vi förstår att regeringen har varit splittrad i frågan. Orsaken till detta har varit att Moderaterna velat undanta större båtar. De vill undanta alla båtar över 12 meter och har dessutom velat ha en klart högre hastighetsgräns för de mindre båtar som reglerna ska gälla. De andra partierna har velat att alla båtar över 7 meter ska omfattas av reglerna, liksom mindre

båtar som kan göra minst 7 knop. Kompromissen betyder att fler båtförare nu kan ta sig en sup. Eftersom det finns ungefär 300 000 motorbåtar med minst 10 hästkrafters motor eller som man kan sova över i kan tiotusentals fler båtar undantas med det nuvarande förslaget. Kompromissen mellan regeringspartierna innebär en höjning, så att regelverket berör fartyg med motordrift som kör med en hastighet på minst 15 knop eller har ett skrov med en största längd på minst 10 meter. Många båtar kommer därför inte att omfattas av den föreslagna lagstiftningen.

Fru talman! Trots att gränsen höjs väsentligt innehåller inte propositionen någon analys av vilka konsekvenser regeringens förslag får för möjligheten att öka sjösäkerheten. Hur många båtar som berörs av lagstiftningen redovisas inte. Enligt båtbranschen omfattar den föreslagna lagändringen ungefär 10 procent, eller ca 80 000 båtar av samtliga fritidsbåtar. Personer som är ute och ror och har druckit några öl kommer troligen inte att kontrolleras.

Vi menar att regeringens förslag om vilka fartyg som ska omfattas av den nya lagstiftningen måste följas upp och utvärderas, så att det säkerställs att lagen ger ökad sjösäkerhet. En förnyad prövning av regelverket kan därför behöva göras. Ingen ska vara onykter på sjön. Den regeln ska gälla alla båtförare, oavsett båttyp. Bara 35–40 procent av hela landets båtbestånd berörs av lagförslaget.

Frågan är varför inte alla båtar, oavsett storlek och hastighet, ska omfattas om ett förbud ska införas. En segelbåt som väger 10 ton men är 9,99 meter lång undantas till exempel från de föreslagna reglerna. Om man jämför detta förslag med vad som gäller på våra vägar eller vad som gäller för våra terränggående fordon blir bilden mycket märklig. Vem skulle komma på tanken att upprätta en promillegräns för bara vissa typer av bilar, skotrar eller fyrhjulingar och inte för alla?

Nej, alkohol och trafik hör inte ihop. Det gäller alla trafikslag, även sjötrafik. Förhållandena till sjöss och riskerna med alkoholpåverkan påminner om situationen i vägtrafiken. Därför är det av trafiksäkerhetsskäl motiverat att införa samma nedre promillegräns för sjötrafiken som för vägtrafiken och terrängfordon. Promillegränsen borde omfatta alla båtar, oavsett storlek och hastighet. Det är lika farligt att åka en liten båt på fyllan som en stor.

Anf. 2 EGON FRID (v):

Fru talman! Jag inleder med att yrka bifall till reservationen från s, v och mp i civilutskottets betänkande.

Jag såg i morse på nyheterna från Långholmen, där det vårrustades inför båtsommaren. Det är bra att även lagen om sjöfylleri vårrustas inför sommaren här i riksdagen.

Reservationen stöder förslaget från regeringen och utskottet om att riksdagen ska besluta att en fast nedre promillegräns på 0,2 promille införs för sjöfylleri. Reservationen stöder även förslaget om utvidgat straffansvar för grovt sjöfylleri vid 1,0 promille och att rutinmässiga alkoholutandningsprov för att kontrollera nykterheten till sjöss ska bli möjliga.

Reservationen har stöd i och stöder också Rattfylleriutredningens förslag i delbetänkandet *Rattfylleri och sjöfylleri*, SOU 2006:12, vilket naturligtvis ger reservationen stor tyngd. Rattfylleriutredningens förslag innebär att maskindrivna fartyg med en längd under 7 meter och vars maxfart inte överstiger 7 knop samt segelfartyg med en längd under 7 meter och fartyg under rodd undantas från regelverket.

De förändringar som skedde den 1 juli 2008 och innebär att Kustbevakningen har befogenheter att dels ta utandningsprov i form av bevisprov på den som är skäligen misstänkt för sjöfylleribrott, dels stoppa fartyg för att kunna ta sådana prov är bra, men detta bevisar bara problemets storlek och att samma promillegränser som gäller i trafiken på land behövs även för sjötrafiken.

Vi välkomnar därför att det nu läggs fram förslag och att det finns en majoritet för en skärpt lagstiftning. En lagstiftning med en fast nedre promillegräns för sjöfylleri som är motiverad av trafiksäkerhetsskäl markerar samhällets syn: att sjötrafik och alkohol inte hör ihop. Vad vi dock inte välkomnar är den avgränsning som regeringen gör av vilka båtar som ska omfattas av den nya lagen.

Fru talman! Jag och Vänsterpartiet anser att straffbestämmelserna för sjöfylleri behöver skärpas och stöder förslaget i dessa delar. För oss är det rimligt att de promillegränser som gäller i vägtrafiken bör införas även för sjötrafik och sjöfylleri. Att framföra en snabb båt i berusat tillstånd kan innebära lika stor risk som att köra bil berusad. Att cykla i berusat tillstånd kan innebära lika stor risk som att framföra en liten båt eller annan farkost på sjön. Det finns därför ingen anledning att bestämmelserna ska vara olika. Promillegränserna för sjöfylleri bör alltså vara desamma som för rattfylleri.

Regeringen har berett Rattfylleriutredningens förslag. Den förra regeringen gjorde detsamma, och Rattfylleriutredningens förslag var nära att hinna genomföras före regeringsskiftet 2006.

Det finns anledning att hävda att regeringens beredningsarbete inte skett så skyndsamt som varit möjligt. Det finns anledning att hävda och tro att beredningen av detta betänkande skett så långsamt för att det har varit svårt för Alliansen att ta tag i denna för många kontroversiella fråga. Det kontroversiella kan vara att det finns speciella friheter på sjön som inte får beskåras ytterligare. Men det är inte acceptabelt att vissas frihet ska kunna äventyra säkerheten i trafiken till sjöss på grund av att vi inte vågar eller förmår fatta ett beslut i riksdagen som är i enlighet med lagstiftningen på land.

Vad är det som motiverar att det är tillåtet att på ett ”betryggande” sätt framföra en båt till sjöss även om promillehalten i blodet inte är 1,0, eller över, jämfört med att framföra ett motorfordon på land på ett ”betryggande” sätt med samma promillehalt? Naturligtvis är det så att detta inte går att motivera. Därför är det nu bra att denna förändring är på väg att ske. Det går inte att framföra ett fordon på land eller en båt till sjöss på ett betryggande sätt om föraren är påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel.

Vad är det då, fru talman, som motiverar regeringen och civilutskottets majoritet att frånga Rattfylleriutredningens förslag om vilka båtar som ska omfattas av en nedre promillegräns för sjöfylleri?

Här skiljer vi oss: 7 meter och/eller 7 knop kontra 10 meter och/eller 15 knop. Rattfylleriutredningens förslag till gräns för vilka båtar som ska omfattas är relevant då denna gräns gäller för andra regler på sjön och delar upp det i mindre och större båtar. Hur många båtar som undantas och skiljer dessa två förslag åt är svårt att säga och är något som regeringen inte vill redovisa. Men då det finns ca 750 000 fritidsbåtar går det nog att anta att det rör sig om långt mer än 100 000 båtar som regeringen väljer att undanta från lagändringarna.

Redan Rattfylleriutredningens gräns var generös i överkant för vilka båtar som skulle undantas. Det kan tyckas att undantagsreglerna enligt Rattfylleriutredningens förslag är för omfattande i jämförelse med fordonstrafik på land. Men ändå vågar inte regeringen och majoriteten i utskottet omfatta de flesta normala fritidsbåtarna och därmed i större utsträckning jämställa rattfylleri på land och till sjöss.

Fru talman! Trots att gränserna höjs väsentligt innehåller inte propositionen någon analys av vilka konsekvenser regeringens förslag får för möjligheterna att öka sjösäkerheten. Hur många båtar som faktiskt berörs av lagstiftningen redovisas inte. Avsikten måste vara att lagstiftningen fångar in de fartyg och båtar där riskerna för trafiksäkerheten är påtagliga om de framförs under alkoholpåverkan. Vi menar därför att regeringens förslag om vilka fartyg som ska omfattas av den nya lagen måste följas upp och utvärderas för att säkerställa att lagen ger en ökad sjösäkerhet och mindre sjötrafik där alkohol förekommer.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 3 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Civilutskottets betänkande om en nedre promillegräns för sjöfylleri utgår denna gång inte, som under de senaste åren som jag har följt, enbart från ett antal motioner, utan det finns också en proposition från regeringen med i bakgrundsmaterialet. Sedan finns det följdmotioner på propositionen och två motioner från allmänna motionstiden som vi också behandlar i betänkandet.

Riksdagens hemsida är fantastisk, fru talman. Med bara ett par små klick har man tillgång till hela sjöfyllerifrågans historia. Det är bra för oss som inte har varit med så länge. Uppgifter från 20 år tillbaka i tiden fick jag upp direkt, med utredningar, propositioner, motioner och flera utskottsbetänkanden, naturligtvis inte från varje år men ungefär vartannat. Att frågan har berört många av riksdagens olika utskott ser man direkt och därmed den förändring som har skett i frågan.

Allt detta är möjligt att göra väldigt enkelt, men jag har naturligtvis inte hunnit läsa igenom allt det material som kommit fram den vägen. Jag kunde konstatera att det både 1991 och 1999 fanns motionärer från nästan samtliga riksdagens partier som ville likställa reglerna för alkohol på sjön med reglerna för alkohol på väg. Vid den snabbkoll som jag försökte göra av antalet motioner – inte antalet yrkanden, för det var för bökigt – under de senaste 20 åren kunde jag konstatera att folkpartisterna har varit flitigast när det gäller att motionera i den här frågan.

Nu har vi till slut fått ett betänkande som innebär ytterligare ett steg framåt i frågan, från det steg som jag uppfattar togs senast, nämligen den 16 februari 1999. Det var då, enligt vad jag kunde se, som man senast biföll någonting i frågan i stället för att bara hela tiden avslå alla förslag.

Nu vet jag inte vad forskningen säger, men tio år kanske är ett normalt tempo för utvecklingen av ett rättsområde. Kanske någon som deltar i debatten här vet att det går ungefär tio år mellan varje gång vi lagstiftare väljer att flytta fram positionerna på ett rättsområde.

Jag tycker att alla de politiker och partier som har drivit kravet på en sänkt promillegräns för sjöfylleri nu bör kunna känna att det som sker i och med dagens behandling av ärendet är en liten seger.

Man kan naturligtvis ha synpunkter både på den föreslagna promillenivån och på regelverket för vilka sjöfartyg som omfattas. Men det viktiga måste ändå vara att vi går åt rätt håll, att vi får en rimligare lägstanivå för användandet av alkohol till sjöss för den som framför ett sjöfartyg. Vi från oppositionen välkomnar därför det här förslaget, och vår utgångspunkt är att det ska leda till en ökad säkerhet på sjön.

När det gäller jämförelsen mellan att framföra fordon i trafik till sjöss och på land kan man tycka att det är underligt att det uppenbarligen inte är möjligt att till sjöss utse den som ska framföra fordonet en kväll när man ska till en festplats och det ska användas alkohol. Det är ju möjligt när det gäller framförandet av bilar. Det normala när man åker till en festplats är att man redan från början har bestämt vem som ska köra hem. Man kan tycka att det skulle vara möjligt att göra det till sjöss också och att ha en skarpare regel.

Regeringen har alltså till viss del frångått de av Rattfylleriutredningen föreslagna gränserna, till exempel 7–7-regeln som är enkel att förstå, och har gjort det utan att egentligen förklara varför. Vi från oppositionen menar att när man gör ett sådant avsteg från utredningen finns det stor anledning att följa upp utfallet av förändringen för att se om den verkliga leder till den ökade sjösäkerhet som är målet och i vilken grad man når fram till ett rimligt mål.

Just när det gäller var man har satt gränsen i propositionen är det som i så många andra av regeringens förslag som har kommit så snabbt här i mars; man får en känsla av att det inte finns något riktigt argument och ingen riktig förklaring till varför man har lagt fast just denna nivå. Det vore intressant om någon företrädare från regeringssidan kunde förklara varför man har bestämt sig för just den här nivån. Annars får man en känsla av att regeringen ibland skjuter från höften och lite på måfå bara för att man måste hitta någon nivå som man är överens om. Det vore intressant att få veta varför man har lagt sig just där man har lagt sig.

Jag tror att det är bra med en bakgrund till detta också för dem som köper båtar. En tydlig signal från politiken borde vara att detta ska följas upp. Jag vet inte om det är vanligt, men jag har hört företrädare för båtfolket säga: Nu kommer man att anpassa sin båtstorlek till regelverket. Jag hoppas att det inte är så många som tänker så, men om det är många som gör det och om vi inte når målen om ökad sjösäkerhet kommer många att bli besvikna om vi sedan ändrar reglerna om ett antal år när vi har följt upp det hela. Jag tror att det är bra att redan från början säga att en uppföljning kan leda till en justering av reglerna. Jag tror att det är viktigt när man ändå utgår från en utredning som har gjort en analys av vad som är en rimlig gräns för de sjöfartyg som ska omfattas av regelverket.

Mot denna bakgrund tycker jag att den reservation som vi har från oppositionen ganska tydligt framför just detta. Därför yrkar jag bifall till den. Om majoriteten också ställde sig bakom den tror jag att det skulle bli en bättre dialog med båtfolket.

Anf. 4 ANTI AVSAN (m):

Fru talman! När man lyssnar på de debattörer som har varit uppe här i talarstolen före mig kan man nästan få uppfattningen att sjöfylleri inte är straffbart i dag. Men det är det.

Den regel som gäller i dag innebär att den som framför ett fartyg eller i övrigt på ett fartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker eller något annat medel att det kan antas att han inte på ett betryggande sätt kan utföra vad som därvid åligger honom kan dömas för sjöfylleri. Det här gäller alla fartyg, oavsett storlek.

Regeln tar sikte på konkret fara, medan den lagändring som vi diskuterar i dag egentligen handlar om abstrakt fara, nämligen om huruvida alkoholpåverkan i sig ska vara straffbart utan att det har förelegat någon konkret fara. Straffbarheten är alltså inte ny. Det är däremot den nya utformning som föreslås av sjöfyllerireglerna.

Den gällande ordning som jag alldeles nyss relaterade till kommer att finnas kvar. Därutöver har frågan om huruvida det ska införas en nedre promillegräns för sjöfylleri diskuterats vid upprepade tillfällen. Frågan har utretts upprepade gånger, nu senast genom en utredning som tillsattes 2003 men som presenterade ett resultat 2006. Det är riktigt som det har sagts tidigare: Gränsen som föreslogs där var 7 meter och 7 knop. Andra avgränsningar har också diskuterats i utredningen, men de har inte omnämnts här tidigare och jag ska inte heller gå in på dem.

Avgränsningen är tänkt att gälla fartyg som med motordrift kan framföras i en hastighet om minst 15 knop. Då är det fartygets hastighetskapacitet som är det viktiga, och inte hur fort det faktiskt framförs. Det andra kriteriet är skrov med en största längd av minst 10 meter. Regeln föreslås gälla både yrkessjöfart och fritidssjöfart.

Därutöver kan man säga att möjligheten ökar att också döma för grovt sjöfylleri direkt vid en promillehalt i blodet på 1,0. Men fortfarande ska det ske en helhetsbedömning när det gäller grovt sjöfylleri. Den lägre promilleregeln gäller, men man kan säga att presumtionen ökar för att det ska dömas till grovt sjöfylleri om alkoholhalten i blodet uppgår till 1 promille.

Det är många avvägningsfrågor som ligger till grund för det förslag som nu har lagts fram. Förhållandena till sjöss ser naturligtvis väldigt olika ut; det kan man inte komma ifrån. De situationer som uppkommer i sjötrafiken är också väldigt olika beroende på antalet fartyg och hur farleder ser ut.

En förutsättning för att införa en nedre gräns för sjöfylleri är att riskerna med alkoholpåverkan i sjötrafiken någorlunda kan jämföras med vägtrafiken. Det har regeringen pekat på i propositionen. Yrkessjöfarten, som transporterar såväl passagerare som gods, har varit föremål för en markant tillväxt under ett antal år och förekommer i betydande omfattning. Frågan om införande av en promillegräns för yrkessjöfarten är nog inte kontroversiell på något sätt.

Men även fritidssjöfarten har ökat kraftigt under flera år. Antalet svenska fartyg som används för fritidsändamål uppskattas till 750 000, precis som tidigare har sagts här. Till det kommer fritidstrafik med utländska fartyg i svenska vatten, framför allt sommartid.

Fritidsfartygen är dessutom generellt sett större och snabbare än tidigare. Det är en trendmässig förändring. Vidare har restaurangverksamhet och olika typer av nöjesetablissemang längs kusterna och i skärgårdsområdena ökat. Därmed har också tillfällena till alkoholförtäring ökat, i alla fall typiskt sett, inte minst i samband med fritidssjöfart.

Allt det här innebär faktorer som leder till en olycksrisk vid alkoholpåverkan hos den som framför fartyg eller annars har en viktig uppgift ombord på ett fartyg.

Om man ska införa en promilleregeln bör en sådan avgränsas i fråga om vilka fartyg den ska omfatta. Det är helt korrekt att regeln motiveras av trafiksäkerhetsskäl, men den bör därför bara omfatta fartyg med sådana hastighetsresurser eller av sådan storlek att det finns beaktansvärda risker med att framföra fartyget i alkoholpåverkat tillstånd.

Jag har tittat på olycksstatistik, framför allt för Stockholms län. Faktum är att 90 procent av sjöolyckorna har förorsakats av nyktra båtförare. Men det innebär inte att det inte skulle finnas problem i samband med alkoholpåverkan. Det är också viktigt att promilleregeln inte omfattar fler fartyg än vad som är nödvändigt. Därför har man hamnat på den här avvägningen.

Det utvidgade straffansvaret bör kombineras med en möjlighet att ta sållningsprov för att det ska bli så effektivt som möjligt. Sådana sållningsprov kan tas på personer som omfattas av regeln om en nedre promillegräns, och kriterierna för fartyget ska vara uppfyllda. Sållningsprov får tas av polisman eller tjänsteman vid Kustbevakningen.

När det gäller andra fartyg som inte omfattas av promilleregeln är det också viktigt att framhålla att det är möjligt att ta bevisprov. Det är något som regeringen redan infört med ikraftträdande den 1 juli 2008. Då infördes också en del andra regler när det gäller utökade möjligheter för Kustbevakningen att inleda förundersökning och annat, men jag ska inte fördjupa mig i det nu.

Jag yrkar bifall till propositionen, vilket innebär att motionerna ska avslås.

Anf. 5 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Anti Avsan vet nog mycket väl att vi i oppositionen är medvetna om den tidigare lagen om sjöfylleri och den ökade straffbarheten i det här förslaget till lagändring. Jag tror också att Anti Avsan i dag på morgonen har hört att vi har välkomnat lagskärpningen i sig.

Jag vill ställa några frågor till Anti Avsan. Varför väljer regeringen den gräns för vilka båtar som kan undantas som man gör? Vilka belägg har man för detta i relation till de andra gränser som finns för båtfolket och vilka båtar som ska undantas från diverse regler på sjön?

Vidare tycker jag att det är värt att fråga om Anti Avsan har uppgifter som inte redovisas vare sig i propositionen eller i betänkandet om hur många båtar som faktiskt undantas ytterligare genom att regeringen väljer den här gränsen på 10 meter och 15 knop i stället för Rattfylleriutredningens förslag på 7 meter och 7 knop.

Jag vill också ställa en fråga om sållningsprovet. I betänkandet står det att för att man ska få ta sållningsprov ska det omfattas av den nya promilleregeln. Samtidigt står det lite längre ned på samma sida i betänkandet att de regler som gäller för hur sållningsprov får tas avseende andra trafikslag ska gälla även för sjötrafiken. Kan Anti Avsan klara ut detta? Får man ta sållningsprov på förare av andra båtar än dem som omfattas av den nya promilleregeln?

Anf. 6 ANTI AVSAN (m) replik:

Fru talman! Låt mig börja med avgränsningen. Det är viktigt att komma ihåg utgångspunkten att det är faran för annans säkerhet som står i centrum. De flesta dödsolyckorna till sjöss sker genom att det är ensamma, oftast berusade män som drunknar, kanske i samband med fiske. Det är ju inte en fara för andra.

Det är också de aspekterna som kommer in i bilden när man ska avgränsa vilka som ska omfattas av promilleregeln. Här ska man komma ihåg att det handlar om en abstrakt fara. Man behöver inte påvisa att man har framfört fartyget på ett sätt som innebär att det skulle utgöra en fara för sjösäkerheten, utan alkoholpåverkan i sig är tillräckligt.

När det gäller frågan om promilleregeln och möjligheten att ta sållningsprov är det så att det fordras en abstrakt regel för att ta sållningsprov eftersom det i annat fall inte finns någon brottsmisstanke. Det här är en särskild regel. Bevisprov tar man därför att det har uppkommit en misstanke om sjöfylleri. Då kan man gå in med straffprocessuella tvångsmedel i form av ett bevisprov. Förhållandena är precis desamma i vägtrafiken. Sållningsprov sker när polisen utför i förväg beslutade trafikkontroller. Det fordras ett beslut för det. Men det finns också möjlighet att ta ett sållningsprov i andra sammanhang.

I sjötrafiken har bevisproven använts på det viset att när någon har gjort sig skyldig till ett sjötrafikbrott ligger det nära till hands att det kan bero på alkoholpåverkan, och då har man ofta tagit ett bevisprov. Här förutsätter man att det räcker med alkoholpåverkan.

Anf. 7 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Det är en sak att man skiljer på regler för sjöfylleri och rattfylleri när det gäller vilka båtar och fordon som ska omfattas. Det skulle vara främmande att ha en lagstiftning för rattfylleri där man mäter längden på bilarna eller lastbilarna. Där utgår vi naturligtvis från att samma lagstiftning ska gälla för alla fordonslängder. Det borde vara en trafiknykterhetsregel som gäller även på sjön. Det här är en ologisk lagstiftning i den delen.

Dessutom är det ologiskt om man kan tolka lagstiftningen på det sättet att sållningsprov bara får tas på dem som omfattas av den nya promilleregeln, det vill säga att det ska vara samma avgränsning som gäller för sjöfylleri. Jag menar att Anti Avsan ska vara tydligare med att sållningsprov ska kunna tas utifrån en trafiknykterhetssyn på sjön som motsvarar den på land. Det är en markering att i förebyggande syfte inte acceptera att alkohol förekommer på sjön. Därmed ska man få ha samma trafiknykterhetskontroller på sjön som på väg. Man ska kunna kontrollera nykterheten på sjön utan någon form av brottsmisstanke, precis som sker på väg. Det är den jämförbarheten som är viktig i signalsystemet från

Anf. 8 ANTI AVSAN (m) replik:

Fru talman! Det är lite svårt att veta vad man ska svara på när man hör Egon Frid. Principerna för sållningsprov följer det straffprocessuella regelverket, och det är inga konstigheter i det. Jag tror inte att jag har tillräckligt med tid på mig för att förklara detta för Egon Frid här och nu.

Man kan inte ordna olika typer av kontroller. Det är som om man skulle anordna en kontroll med sållningsprov av folk som kommer upp från T-centralen för att se om folk är narkotikapåverkade, och alla får genomgå kroppsbesiktning. Jag tror nog att Egon Frid inser att det inte är möjligt.

Möjligheten att ta sållningsprov är kopplad till promillegränsen. I alla andra fall finns möjligheten att ta bevisprov. Det gäller samtliga fartyg, precis som jag sade inledningsvis. Det är viktigt att komma ihåg att den här delen av lagstiftningen, som har varit det som har gällt fram till nu, finns kvar. Det blir det nya andra stycket i 20 kap, 4 § i sjölagen. Det första stycket där handlar om just den här nya promilleregeln med den nedre promillegränsen.

Den lagstiftning som föreslås i propositionen är avvägd utifrån en mängd olika utgångspunkter. Det är viktigt att påpeka att sjötrafiken inte är fullt jämförbar med vägtrafiken. Det har samtliga utredningar som föregick 2006 års rattfylleriutredning påpekat väldigt tydligt. De aspekterna finns också med i 2006 års rattfylleriutredning, men där gör man en avvägning mellan för och emot och tycker att argumenten talar för en nedre promillegräns. Det är där vi har hamnat nu med den avgränsning som gäller.

Anf. 9 LENNART PETTERSSON (c):

Fru talman! Alkohol och olika transportmedel hör normalt inte ihop. Det skulle möjligen vara som drivmedel, men däremot inte när man ska framföra dem. Vi har under många år haft en alkohollagstiftning när det gäller fordon på land. Den har successivt skärpts. Det har också givit ett bra resultat. Det finns väl ingen i dag som tycker att det är okej att köra bil i onyktert tillstånd, men om man går 50 år tillbaka i tiden var det mycket vanligare, och det var också mer accepterat.

Jag erkänner gärna att jag inte har någon som helst sjövana och inte heller någon som helst kunskap om båtar. Jag anser mig ändå ha ett så pass gott omdöme att jag kan bedöma rimligheten i det förslag som regeringen nu har lagt fram.

Det är i mina ögon oacceptabelt att vara onykter när man har ansvaret för att framföra ett fartyg. Det gäller oberoende om det handlar om yrkessjöfart eller fritidsbåtar. Med gränserna 0,2 promille för sjöfylleri och 1,0 promille för grovt sjöfylleri tar vi ett stort steg mot en sundare kultur på sjön. Personligen skulle jag inte ha något emot samma regler på vatten som på land, men det kan förhoppningsvis komma i ett senare skede om det visar sig att dagens förslag är otillräckligt.

En nedre promillegräns för sjöfylleri

Det finns de som tycker att det är rimligt att ha generösare villkor för sjöfylleri än för rattfylleri. Det finns de som till exempel säger att nya regler försvårar om man blir tvungen att flytta sin båt på grund av oväder. Men om det nu är så att det finns risk för dåligt väder får man väl låta bli att dricka alkohol! Svårare är det inte. Att kunna hålla koll på väderprognoserna är väl en viktig egenskap när man är till sjöss. Det går bra att njuta av god mat och ha trevligt tillsammans med goda vänner även utan att ha alkohol med i bilden.

Nu föreslår regeringen vissa gränser när det gäller hastigheter och storlek på fartygen, och de kan självklart diskuteras. Men för mig är inte en meter hit eller en knop dit det avgörande, utan det viktigaste är att vi kommer till beslut. Även detta kan vi korrigera i ett senare skede om det skulle behövas.

Jag tycker att det är bra med möjligheterna att ta, som det heter, rutinmässiga alkoholutandningsprov, det vill säga att man ska vara tvungen att blåsa om man får den uppmaningen. Det gäller när vi kör bil, och det ska vara lika naturligt när vi framför en båt.

Det är också bra att tjänstemän på Kustbevakningen och inte bara polisen ska få rättighet att genomföra alkoholprov. Dels går det att göra fler tester, dels behöver vi inte belasta polisen med arbetsuppgifter som kan utföras av någon annan.

Det är säkerheten och skaderisken, både för en själv och för andra, som är huvudsälet till den nya lagen. Precis som när man kör bil har man ett ansvar för passagerarna men också för alla andra människor i omgivningen. Det sker på tok för många olyckor till sjöss på grund av alkohol. Nu kommer inte alla olyckor att försvinna. Det är som Anti Avsan sade, att det finns en del ensamma fiskare som av olika anledningar kombinerar sitt nöje med att dricka alkohol, och följderna blir förödande. Men lagen kommer ändå att ha en stor preventiv effekt, och med det följer med automatik färre olyckor. Med tanke på att fler och fler människor vistas på sjön, framför allt på sommaren, är det motiverat med en skärpt lagstiftning.

Fru talman! När det gäller oppositionens reservation måste jag erkänna att jag tycker att den är oerhört tunn. Det är mest kosmetika och den verkar nästan vara skriven bara för syns skull. Nu har man ju den rättigheten som opposition, men detta är en fråga där vi rimligtvis skulle ha kunnat enas över blockgränsen. Alla tycker ju att propositionen är bra. Om sedan en båt behöver vara 7 eller 10 meter kan inte vara en avgörande fråga. Om en båt får framföras i 7 eller 15 knop är inte heller avgörande. Det är ändå långsammare än en moped så det kan jag stå ut med.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 10 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Folkpartiet och alliansregeringen anser att sjösäkerhet är centralt, och inte minst visas det i hur vi har behandlat frågan om sjöfylleri och tagit den på stort allvar under mandatperioden. I juli 2008 togs ett viktigt steg när tjänstemän hos Kustbevakningen fick befogenhet att ta alkoholutand-

ningsprov som bevisprov för misstänkt fylleri samt inleda förundersökning om sjöfylleribrott.

I dagens betänkande om en nedre promillegräns för sjöfylleri, med regeringens proposition med samma namn som grund, skärps lagstiftningen ytterligare.

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt glädjande att vi nu kan anta det här regeringsförslaget i stor politisk enighet – även om man fick ett annat intryck när man hörde Gunnar Sandberg och Egon Frid i deras inledande anföranden. Men så är det faktiskt.

Det är helt naturligt att vi gör detta, för naturligtvis anser vi alla med skärpa att alkohol och trafik inte hör ihop. Det gäller naturligtvis alla trafikslag, såväl sjötrafik som vägtrafik.

Det är viktigt att lyfta fram det som Anti Avsan påminde om, nämligen att det faktiskt redan i dag finns en tämligen bra, fungerande sjöfyllerilag. Där är det tydligt att den som inte fullgör sina uppgifter på ett säkert sätt eller inte framför ett fartyg på ett säkert sätt kan dömas för sjöfylleri och även grovt sjöfylleri om alkoholhalten är över 1 promille.

Fru talman! Den förändring som vi nu ska besluta om innebär att förhållandena mer liknar det som gäller vägtrafiken i och med att vi får en nedre promillegräns. Lagändringen ska gälla från den 1 juni 2010, alltså redan nu inför kommande båtsäsong. Det innebär att man får ett direkt straffansvar om man framför ett fartyg eller har en annan avgörande uppgift för sjösäkerheten ombord och alkoholkoncentrationen i blodet uppgår till mer än 0,2 promille. Är koncentrationen 1 promille eller däröver räknas det som grovt sjöfylleri.

Lagstiftningen kommer att gälla både yrkessjöfart och fritidsbåtar, och den kommer med andra ord att ligga i linje med vad som gäller för vägtrafiken. Men man kan ändå inte blunda för att det finns skillnader, och det har också tagits upp här tidigare i debatten. Det krävs att man gör en avgränsning så att de fartyg där de påtagliga riskerna finns fångas upp av regelverket men samtidigt att inte fler fartyg än nödvändigt omfattas. Den avgränsning som regeringen nu har föreslagit i propositionen bygger både på hastighetskapacitet och längd på båten, och de gränser som man har bedömt som rimliga är en hastighetskapacitet på 15 knop och en högsta längd på 10 meter.

Jag kan tycka, och från Folkpartiets sida tycker vi, att det här är en rimlig avvägning utifrån utredning och remissförfarande. Det bygger naturligtvis inte på någon exakt vetenskap. Det låter i debatten som att det här med 7 knop och 7 meter är något slags exakt vetenskap, men det är naturligtvis en bedömning.

I debatten har det också framkommit att vi nu höjer gränsen från någonting, men faktum är att vi faktiskt *inför* begränsningar. I dag finns inte denna lagstiftning.

Fru talman! Den nya lagstiftningen innebär också att polisen och Kustbevakningen får befogenhet att ta rutinmässiga alkoholutandningsprov om fartyget kan antas omfattas av sjöfyllerilagstiftningen.

Sammantaget kan man säga att vi är ganska eniga om förslaget, även om jag tycker att det inte riktigt framgår av debatten. De avvägningar som har gjorts från regeringens sida är högst rimliga i sammanhanget.

Den reservation som finns från den rödgröna oppositionen är på punkt 2 och handlar om uppföljning. Precis som Lennart Pettersson var inne på känns den på ett sätt ganska irrelevant, för det är ju ganska självklart att all lagstiftning ska följas upp. Skulle vi hålla på att reservera oss på det sättet får vi skicka med en reservation i varje lagstiftningsärende. Vi måste ju ändå utgå från att fattar man en ny lag måste man även följa upp att den fungerar.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 11 GUNNAR SANDBERG (s) replik:

Fru talman! Men Lars Tysklind, ni var ju inte helt överens i början! Ni ville ju också ha 7 meter och 7 knop. Det var Moderaterna som förespråkade en större längd. Men det är inte det som är saken. Inför man en lag om en nedre promillegräns tycker vi att det borde omfatta alla motordrivna båtar liksom det omfattar alla motordrivna fordon. Det finns ingen krogbil som man får ta för att sticka till krogen och ta sig ett glas vin. Vi har heller inga skillnader när det gäller snöskotrar för den som vill åka till någon fjällsjö och fiska fjällöring, utan det är samma krav – 0,2 promille – som det är i biltrafik. Det borde gälla även ute på sjön.

Jag kan förstå att en del kan känna sig bedrövade när de åker ut på någon berghäll i solnedgången och tar sig ett glas vin, och sedan ställs inför vem som ska köra hem. Vi fixar det i biltrafiken; någon måste vara nykter och kunna köra. Det tror jag att man klarar även i sjötrafiken.

Vi föreslog att 7 knop och 7 meter kunde vara någonting att prova för att se om det blev bättre. Ni i Alliansen frångick Rattfylleriutredningen. Det fanns alltså en utredning som kom fram till hastigheten 7 knop och längden 7 meter. Varför frångick ni det och i stället ställde upp på en kompromiss?

Anf. 12 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att varken Gunnar Sandberg eller Socialdemokraterna har reserverat sig på den här punkten utan instämt i regeringens proposition. Det man reserverat sig mot handlar om uppföljningen, ingenting annat. Sedan kan man, som jag sade i mitt anförande, diskutera avvägningen.

En lagstiftningsprocess inleds ofta med en utredning. Därefter har man ett remissförfarande, och utifrån det materialet gör man sedan en avvägning i propositionen. Därför stämmer det inte riktigt när Gunnar Sandberg säger att det ska gälla motordrivna båtar. Tvärtom hävdar Gunnar Sandberg ganska bestämt att 7 knop går bra, och då handlar det väl om någon typ av motordrift.

Återigen vill jag upprepa att man inte, när det gäller båtar under 10 meter eller med en hastighetskapacitet under 15 knop, har rätt att uppträda onyktert så att man äventyrar sjösäkerheten. Vi har en grundläggande lagstiftning som fungerar ganska väl. Både polisen och Kustbevakningen har befogenheter att gå in och ta bevisprov och inleda förundersökning vad gäller personer som uppträder på det sättet på sjön.

Vi ska inte blanda ihop korten och få det att verka som om det finns något slags frisedel för en stor grupp båtförare, för det finns det inte.

Prot. 2009/10:111
28 april

Anf. 13 GUNNAR SANDBERG (s) replik:

Fru talman! Nej, naturligtvis inte. Jag tror att folk har förstånd nog att inte dricka sig redlös och sedan hoppa i en båt som inte omfattas av den nedre promillegränsen. Men jag tror inte heller att det kommer att tas stickprov på dem som inte omfattas av den nedre promillegränsen annat än om de kör väldigt konstigt och man märker att det inte ser helt okej ut.

Mellan biltrafik och sjötrafik kan det finnas en viss skillnad, men när det gäller terränggående fordon – fyrhjulingar och snöskotrar – och sjötrafik tycker jag inte att skillnaden är särskilt stor. Där finns inga undantag, och det kommer aldrig att bli några undantag. Där kör man om man är nykter och ställer undan skotern om man har druckit. Detsamma gäller fyrhjulingar. Därför tycker jag inte att det borde vara någon skillnad. Om man inför en promillegräns bör den omfatta alla motordrivna båtar.

En nedre promillegräns för sjöfylleri

Anf. 14 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Man kan naturligtvis låta principen att allt ska vara lika, oberoende av om det finns skillnader, vara det övergripande politiska beslutet. Det viktiga med en lagstiftning är emellertid att den är anpassad för den situation som vi faktiskt ska reglera. Den avvägning som regeringen nu gör bifalls inte bara av utskottsmajoriteten utan av ett enigt utskott. Som jag nämnde har oppositionen inte reserverat sig mot begränsningarna beträffande längd och hastighetskapacitet.

När det gäller att ta stickprov eller sållningsprov är lagstiftningen så utformad att om båten kan antas tillhöra den grupp båtar som omfattas av 15 knop och 10 meter kan man ta sådana stickprov. Både Kustbevakningen och polisen kan ta dessa prov. Bara det faktum att man kan gå in och ta proven har givetvis ett viktigt förebyggande syfte. Det är viktigt för att kunna upptäcka sjöfylleri.

Om man, som Gunnar Sandberg sade, kör omkring vingligt på sjön finns det en lagstiftning som fungerar i dag. Om man uppträder på ett osäkert sätt på sjön och kan antas vara berusad kan man med dagens lagstiftning dömas för både sjöfylleri och grovt sjöfylleri. Från den 1 juni i år finns ett absolut straffansvar på vissa promillegränser, 0,2 och 1 promille, och man kommer att kunna ta sållningsprov eller stickprov. Det är en viktig reform i sammanhanget.

Som jag sade tidigare kommer all lagstiftning att följas upp. En stor del av detta bygger inte på en exakt vetenskap utan på en bedömning.

Anf. 15 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Straffansvaret för sjöfylleri och grovt sjöfylleri utvidgas. En fast nedre gräns på 0,2 promille alkohol i blodet gäller för sjöfylleri, och 1 promille gäller för grovt sjöfylleri. Regeln ska gälla både sjöfart inom yrket och sjöfart på fritiden. Detta välkomnar vi kristdemokrater. Vi som ofta vistas på sjön kan redan nu inse hur tryggheten ökar. Kustbevakningen, tjänstemän och polisen ska kunna ta alkoholutandningsprov på personer som omfattas av de nya bestämmelserna.

För vilka gäller då detta? Det har sagts mycket av herrarna före mig i debatten, men jag vill gärna upprepa att vi har en lag som fungerar väl när det gäller sjöfylleri. Nu kompletteras den dessutom med ytterligare bestämmelser, nämligen om man framför ett fartyg som kan köras i hastigheter över 15 knop eller är större i skrovet än 10 meter. Lagändringen träder i kraft om en dryg månad, den 1 juni. Det blir något att fira för oss båtägare som ska sjösätta våra båtar. Varför blir det något att fira? Jo, alkohol och trygghet är inte begrepp som precis korrelerar med varandra. Tvärtom är vi inte trygga utan tydlighet i regelsystemet.

Oppositionens reservation är märklig i minst två avseenden. Till att börja med har båtar funnits sedan urminnes tider. När vår alliansregering nu gör det som s-regeringar haft möjlighet att göra under decennier av maktinnehav kritiseras det från deras håll. Är ni i oppositionen inte glada över att vi kommit så här långt? Om ni suttit vid makten hade vi fortfarande kanske inte ens haft något att debattera om i dag, än mindre att votera om.

Jag begär inte att ni ska sjunga tacksamhetens lov för det som alliansregeringen gör, men jag begär någon typ av respekt för det som görs. När vi tar steg i rätt riktning behöver ni väl inte kritisera det bara för att ni tror att vi, när vi nu tar detta steg, inte kommer att följa upp lagen, inte kommer att utvärdera vad som händer, inte kommer att ta några konsekvenser. Det låter så korkat att jag måste få säga det en gång för alla.

Ni vill ha denna förändring, det säger ni alla, men sedan vill ni att vi ska gå lite längre. Vad är det ni egentligen vill? Vill ni försena alltihopa? Ni har ju försenat politiken i det här landet på en rad punkter i mängder av år. Det här säger ni att ni vill ha, men ni vill ändå försena det ytterligare, gärna genom att behörighetsbevisen ska bli kopplade till alkohol.

Vad i hela världen har behörighetsbevisen för koppling till alkoholfrågan? Inte vill jag, för att jag har körkort för bil, bli hopkopplad med att jag möjligtvis, kanske, nog skulle köra rattonykter. Inte heller vill jag, sedan jag tog förarbevis för några år sedan, något som jag är rätt stolt över, bli hopkopplad med att det förarbeviset var nödvändigt för att jag skulle inse alkoholens påverkan. De allra flesta gör det. I vårt gäng här finns det sådana som har skepparexamen, är domare inom sjöräddningen och jag vet inte allt. Vi har diskuterat frågan och kommit fram till avvägningarna. Det här förslaget är alldeles utmärkt – som ett första steg.

Bättre än att ni i oppositionen kritiserar vårt förslag är att fylla på er digra lista med alla era löften, om ni händelsevis skulle vinna valet.

Då kan ni skriva: Om vi vinner valet river vi upp den här lagstiftningen, och så ser vi till att det blir en utredning när vi kopplar ihop det med behörighetsbevisen på sjön.

Det tycker jag skulle vara renhårigare av er.

Mina vänner! Jag räknar inte med att någon från oppositionen kan komma med svar när det gäller mina undringar eller råd. Därför tackar jag härmed för ordet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Inger René (m).

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 17 §.)

9 § Internationell skattekontroll, Ändring i dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige och Österrike samt Informationsutbytesavtal med Samoa, Cooköarna, Turks- och Caicosöarna, Anguilla, Gibraltar, San Marino och Andorra

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU35
Internationell skattekontroll (redog. 2009/10:RRS19),
skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU40
Ändring i dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige och Österrike (prop. 2009/10:127),
skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU41
Informationsutbytesavtal med Samoa (prop. 2009/10:107),
skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU42
Informationsutbytesavtal med Cooköarna (prop. 2009/10:108),
skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU43
Informationsutbytesavtal med Turks- och Caicosöarna (prop. 2009/10:109),
skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU44
Informationsutbytesavtal med Anguilla (prop. 2009/10:110),
skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU45
Informationsutbytesavtal med Gibraltar (prop. 2009/10:111),
skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU46
Informationsutbytesavtal med San Marino (prop. 2009/10:112) och
skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU47
Informationsutbytesavtal med Andorra (prop. 2009/10:143)

Anf. 16 BIRGITTA ERIKSSON (s):

Fru talman! Riksrevisionen har granskat hur Skatteverket jobbar med den internationella skattekontrollen.

Skatteförvaltningar runt om i världen blir mer och mer beroende av att kunna utbyta information med varandra för att förhindra skatteflykt och skatteundandragande. Enligt Skatteverket uppgår skattefelet med internationella kopplingar till ca 46 miljarder kronor varje år. Det är en mycket stor summa som vi blir utan.

Riksrevisionen har mot denna bakgrund genomfört en granskning av effektiviteten i Skatteverket och tittat på informationsutbytet med andra länder, och man konstaterar att det finns betydande brister i Skatteverkets hantering av informationsutbytet.

Riksrevisionen gör bedömningen att ineffektiviteten i informationsutbytet kan få allvarliga konsekvenser för Skatteverkets möjligheter att förebygga skattebrott och säkra skatteintäkterna.

Dessutom konstaterar Riksrevisionen att Skatteverket under ett flertal år redan har vidtagit ett antal åtgärder för att effektivisera och utveckla organisationen för att man ska jobba med internationell skattekontroll på ett effektivare sätt. Kort sagt: Skatteverket har verkligen redan slimmat sin organisation.

Enligt Riksrevisionen har regeringen och den borgerliga riksdagsmajoriteten ett övergripande ansvar för att skattekontrollen är effektiv. Finansministern har en annan uppfattning. Jag kommer att återkomma till det senare i debatten.

Prot. 2009/10:111
28 april

*Internationell
skattekontroll, Ändring
i dubbelbeskattnings-
avtalet mellan Sverige
och Österrike samt
Informationsutbytes-
avtal med Samoa,
Cooköarna, Turks- och
Caicosöarna, Anguilla,
Gibraltar, San Marino
och Andorra*

*Internationell
skattekontroll, Ändring
i dubbelbeskattnings-
avtalet mellan Sverige
och Österrike samt
Informationsutbytes-
avtal med Samoa,
Cooköarna, Turks- och
Caicosöarna, Anguilla,
Gibraltar, San Marino
och Andorra*

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har i ett särskilt yttrande över Riksrevisionens rapport återigen pekat på vikten av att Skatteverket får tillräckliga resurser för att kunna jobba med den så viktiga internationella skattekontrollen.

Skatteverket har sedan 2007 varje år kraftigt dragit ned antalet anställda. Skatteverket har i sitt budgetunderlag för 2010 begärt att få drygt 400 miljoner mer årligen för att kunna sköta sina åtaganden. Man säger att om pengarna uteblir behöver man förmodligen göra sig av med ytterligare 20 procent av de anställda, och då kommer kontrollverksamheten närmast att halveras.

Riksrevisionens skarpa kritik är ingen nyhet för regeringen och den borgerliga riksdagsmajoriteten, utan den är snarare ytterligare en bekräftelse på att regeringen inte tar sitt ansvar för att Skatteverket ska kunna ha tillräckliga resurser för att fullfölja sitt åtagande.

Det är heller ingen nyhet för regeringen och den borgerliga riksdagsmajoriteten att Skatteverket under flera år har fått otillräckliga resurser och tvingats skära ned på sin personal. Otaliga är de debatter som vi har haft i denna kammare där vi från den rödgröna oppositionen har påtalat att det, om inte Skatteverket får utökade resurser, öppnar för ökat skattefusk.

Fru talman! I den socialdemokratiska regeringens sista statsbudget för 2006, som gjordes i samarbete med Miljöpartiet och Vänsterpartiet, drogs ett kraftfullt arbete mot bidrags- och skattefusk upp.

Skatteverket fick ökade resurser. Arbetet med att ta fram en lagstiftning för certifiering av kassaregister inleddes. En delegation mot felaktiga utbetalningar bildades. Skatteverket fick också rätt att kräva personalliggare av restaurang- och frisörbranscherna och att göra oannonserade kontroller.

Vi kan konstatera att den borgerliga regeringen hittills tagit få egna initiativ kring skattefusket. I princip har de förvaltat de socialdemokratiska initiativen. Skattefusk och skatteundandragande har uppenbarligen inte prioriterats av den borgerliga regeringen.

Nej, det är väl så att den borgerliga regeringen har prioriterat annat.

Antalet anställda vid Skatteverket har under de två senaste åren minskat med 840 personer. Och bara i år beräknas personalen minska med 500 personer. I stället för att ge de resurser som krävs har regeringen och den borgerliga riksdagsmajoriteten sänkt skatterna med 100 miljarder för främst höginkomsttagare.

Det är klart att det då inte finns mycket utrymme för satsningar på skattekontroll. Det tycker jag visar på att man har gjort andra prioriteringar. Jag tycker också att man ska kunna vara hederlig och säga det.

Regeringens tillkrånglade skatteregler, skatteavdrag och andra åtgärder på skatteområdet har ökat kontrollbehovet samtidigt som nya resurser inte har tillförts från regeringen i nödvändig omfattning. Den kritik och de krav på ökade resurser som vi socialdemokrater har framfört har vid varje tillfälle viftats bort.

Socialdemokraterna tog tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet i höstas fram ett nytt offensivt program mot skattefusk och ekobrott. För att man snabbt och effektivt skulle komma i gång med programmet föreslog vi i vår budgetmotion att Skatteverkets resurser skulle öka med 50 miljoner per år.

Vid skatteutskottets sammanträde den 25 mars beskrev den nyutsedde generaldirektören Ingemar Hansson de stora ekonomiska svårigheter som verket har att leva under. Vi förväntade oss att även regeringen och den borgerliga riksdagsmajoriteten skulle ta Skatteverkets kris på allvar. Nu har den borgerliga regeringen lämnat sin sista budget före valet, och det är inte en enda krona till Skatteverket för att de ska kunna jobba med att komma åt skattefusket. Det beklagar vi verkligen.

Skattefel och skattefusk beräknas av Skatteverket till 130–140 miljarder. Det är, som sagt, stora summor som fuskas bort. Därför är socialdemokraterna i skatteutskottet djupt oroade över krisen i Skatteverket. Krisen har varit på väg under en lång tid. En fortsatt personalminskning genom oförändrade anslag får katastrofala följder.

Många hederliga företagare kommer att få svårare att värja sig mot en osund konkurrens från dem som bygger sin företagsverksamhet på svartarbete och skattefusk. Men framför allt minskar folks tillit till det svenska skattesystemet när staten inte kan se till att alla gör rätt för sig och betalar den skatt som de är skyldiga att göra.

Förre generaldirektören i Skatteverket har under flera år påpekat för regeringen att de behövt mer resurser. Den nuvarande generaldirektören hann knappt tillträda förrän han insåg att Skatteverket inte kommer att klara sitt uppdrag utan mer resurser. Och nu senast var det Riksrevisionens skarpa kritik.

Vad mer behöver regeringen veta för att krisen inom Skatteverket ska tas på allvar? Vi förväntade oss att regeringen och den borgerliga riksdagsmajoriteten skulle inse allvaret och, i likhet med när det gällde Tullverket våren 2008, komma med utökade resurser för Skatteverket i tilläggsbudgeten för 2010. Men det skedde inte.

Anf. 17 GUSTAV NILSSON (m):

Fru talman! Det är flera betänkanden som ska behandlas under den här punkten. Det handlar om ett antal informationsutbytesavtal, om ändringar i dubbelbeskattningsavtalet med Österrike och om frågan om internationell skattekontroll.

Beträffande den internationella skattekontrollen är det viktigt att den är fungerande och effektiv. I takt med att gränser har suddats ut och den ekonomiska rörligheten har ökat har möjligheten att placera och investera i andra länder blivit avsevärt större. Det är inte något negativt, tvärtom. I många fall är det dessa transaktioner som driver våra samhällen framåt.

Möjligheterna att snabbt flytta kapital över gränserna bidrar till att skapa jobb och välfärd världen över. Men det gäller att vara vaksam och granska olika aktörer som försöker utnyttja och missbruka den frihet som följer i globaliseringens spår.

Utöver det uppenbara problem som uppstår då kapital undanhålls för skattemyndigheterna medför detta att de enhetliga ramverken på marknaden kan sättas ur spel. Det kan få allvarliga konsekvenser för våra ekonomier.

Därför är det av största vikt att utveckla samarbetet i skattefrågor på det internationella planet genom avtal och överenskommelser och genom att se till att vi får insyn. Sverige spelar numera en mycket aktiv roll. Alliansregeringen visar prov på just den initiativrikedom och handlingskraft som är nödvändig och som tidigare har saknats.

Internationell skattekontroll, Ändring i dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige och Österrike samt Informationsutbytesavtal med Samoa, Cooköarna, Turks- och Caicosöarna, Anguilla, Gibraltar, San Marino och Andorra

*Internationell
skattekontroll, Ändring
i dubbelbeskattnings-
avtalet mellan Sverige
och Österrike samt
Informationsutbytes-
avtal med Samoa,
Cooköarna, Turks- och
Caicosöarna, Anguilla,
Gibraltar, San Marino
och Andorra*

Genom skatteavtal och informationsutbytesavtal får vi en bättre skattekontroll. Framsteg görs när vi får avtal med skatteparadis. Under det svenska ordförandeskapet har nya avtal arbetats fram. Frågan har drivits framåt.

Fru talman! I slutet av förra året beslutade riksdagsmajoriteten att Sverige skulle ingå skatteavtal och informationsutbytesavtal med fyra så kallade skatteparadis. Det var en borgerlig riksdagsmajoritet. Vänstersidan var inte med om detta.

Vi beslutade om det för att få till stånd just ett bättre internationellt samarbete, en effektivare skattekontroll för att förhindra skatteflykt. De avtalen ger nu möjligheter att utbyta information och upplysningar i skatteärenden. Det kommer att ge möjlighet för skattemyndigheten att närvara vid skatteutredningar. Avtalen ger således befogenheter i arbetet med att motverka skattefusk.

Nu handlar det om att vi ska gå vidare. Alliansregeringen tar initiativ. Det handlar om att besluta om sju nya informationsutbytesavtal. Att få dessa på plats är viktigt. Det är ett led i regeringens strävan att få en bättre internationell finansiell ordning.

Avtalet med Österrike är ett gammalt avtal som förhandlades fram 1959, alltså rätt länge sedan. Det avtalet har nu arbetats om och ändrats till det bättre. Tidigare har det varit problem med att få utbyta information med Österrike i skatteärenden.

Fru talman! Alliansregeringen agerar kraftfullt för att motverka skatteflykt. Vi accepterar inte att pengar som ska beskattas i Sverige undanhålls den gemensamma välfärden. Det har skett under en följd av år.

Att den svenska skattemyndigheten får insyn i de så kallade skatteparadiserna är ett genombrott, ett stort steg framåt. Skatteparadiserna är på reträtt. Det gäller att fortsätta att utveckla vårt internationella samarbete så att vi får till stånd flera skatteavtal och överenskommelser som förhindrar skattefusk.

Till skillnad från slutet av förra året när vi hade en debatt om detta har vänstersidan inte något annat förslag. Man tycks ansluta sig till vårt yrkande.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 18 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik:

Fru talman! Det är som vanligt när vi har våra debatter. Det är mycket prat och lite verkstad. Den borgerliga regeringen och riksdagsmajoriteten pratar vid varje tillfälle om hur kraftfullt man jobbar med de här frågorna.

Det är bra att vi har fått utbytesavtalen. Men det är inte mycket bevänt med dem om inte Skatteverket har möjligheter att genomföra de åtgärder och göra den kontroll som krävs. Det är precis det som tas upp i Riksrevisionens kritiska rapport.

Det är viktigt att den borgerliga regeringen lyssnar på det utan att vifta bort det. Det är allvar. Jag måste fråga: Varför detta ointresse och denna passivitet från regeringen i den här frågan?

Vi har haft otaliga debatter, där vi har varit överens om vikten av att få in de här pengarna. Det är, som sagt, väldigt mycket pengar som fuskas bort. Det hade naturligtvis varit oerhört angeläget att ha de pengarna.

För oss handlar det om att stärka välfärden, för er kanske om att sänka skatterna mer.

Men nu fuskas de bort, och vi har ingen kontrollmyndighet som tycker att den kan sköta kontrollen. Det är allvarligt. Hur ska vanliga skattebetalare kunna känna någon större tillit till ett skattesystem där de själva gör rätt för sig men där de stora bovarna går fria utan kontroll?

Anf. 19 GUSTAV NILSSON (m) replik:

Fru talman! Vi är överens om vikten av att ha en väl fungerande skattekontroll, att vi värnar om våra svenska skattebaser och får in de skatteintäkter som rätteligen ska tillföras den svenska statskassan. Det finns ett skattefel som nämndes innan här. Det är helt riktigt. Det kan bero på omedvetna fel. Det kan också bero på skattefusk. Det är naturligtvis något som måste beaktas och arbetas med.

Självklart måste Skatteverket ha nödvändiga resurser så att man kan klara sina uppgifter. Men det är också viktigt att se till att man använder de resurser man har.

I Riksrevisionens granskning pekar man på en hel del brister i hur Skatteverket hanterar pengarna. Man rekommenderar olika åtgärder. Jag kan ta några exempel: Göra informationsutbyte till ett prioriterat utvecklingsområde.

Alliansregeringen har drivit på den frågan. Ni har varit emot.

Man skriver också: Att förbättra ärendehantering av automatiska kontrolluppgifter, förbättra uppföljning av informationsutbytet, kartlägga innehåll i utländska kontrolluppgifter. Man ska lägga mer tid på det operativa arbetet. Man ska utvärdera.

Vi utgår från att de rekommendationer som Riksrevisionen har lämnat beaktas och genomförs av Skatteverket. Därigenom kan man finna ökade skatteintäkter från andra så kallade skatteparadis, andra länder.

Det är viktigt att påpeka att Skatteverket under granskningen har påbörjat det här arbetet. Man har alltså vidtagit en del åtgärder som Riksrevisionen har rekommenderat.

Det gäller att följa arbetet, vad som sker. Det gäller också att Skatteverket lägger fram sina skrivningar, kommer med sina förslag och lägger fram sina äskanden. Sedan måste det givetvis behandlas i kommande budgetarbete. Det ska prövas mot andra utgifter.

Anf. 20 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik:

Fru talman! Nödvändiga resurser, sade Gustav Nilsson. Det är det vi pratar om i dag. Man kan inte år ut och år in slimma sin organisation och tro att man ändå ska kunna effektivisera. Skatteverket får en eloge i Riksrevisionens rapport för att de verkligen har försökt utveckla och effektivisera sin organisation.

Jag undrar om regeringen och den borgerliga riksdagsmajoriteten inte ser att regeringen har ett ansvar att se till att myndigheterna har nödvändiga resurser för det uppdrag som man ger i regleringsbrevet.

Inte bara jag ifrågasätter det när vi debatterar i kammaren. På en fråga som Hans Olsson ställde till finansministern med anledning av Riksrevisionens kritik svarar finansministern så här: ”Det ankommer inte på regeringen att fastställa hur Skatteverket organiserar sin verksamhet. Regeringens förvaltningspolitik bygger på att myndigheterna i största möjliga

Prot. 2009/10:111
28 april

*Internationell
skattekontroll, Ändring
i dubbelbeskattnings-
avtalet mellan Sverige
och Österrike samt
Informationsutbytes-
avtal med Samoa,
Cooköarna, Turks- och
Caicosöarna, Anguilla,
Gibraltar, San Marino
och Andorra*

utsträckning själva ska avgöra var deras resurser gör mest nytta för att uppfylla de mål för verksamheten som riksdagen och regeringen fastställer. Mot bakgrund av vad jag nyss har sagt förutsätter jag dock att Skatteverket nogra överväger vilka åtgärder som kan och bör vidtas med anledning av Riksrevisionens rekommendationer.”

Det kallar jag att vifta bort problemet och inte se konsekvenserna. Den nye generaldirektören, som dessutom tidigare var statssekreterare på Finansdepartementet, hann ju knappt tillträda förrän han insåg att det här inte kommer att funka. När han var i skatteutskottet och berättade för oss – jag vet inte om Gustav Nilsson var med då – visade han på vilka stora svårigheter man står inför.

Anf. 21 GUSTAV NILSSON (m) replik:

Fru talman! Vi är överens om att vi måste ha ett skattesystem som upplevs rättvist, som är effektivt och som medborgarna uppfattar som legitimt och väl fungerande. Då måste man givetvis ha resurser för att klara sina uppgifter; det är helt riktigt.

Skatteverket har liksom andra myndigheter betydande behov, men jag vill erinra om att det faktiskt tillförts medel. Under åren 2009–2010 ökade anslaget från 6,2 till 6,4 miljarder. Det sker alltså en ständig prövning.

I regleringsbrevet har Skatteverket uppdraget att återkomma och redovisa sin ekonomiska situation, och jag utgår från att det blir ett underlag inför kommande budgetprövning och budgetarbete. Då får man se om det behövs skjutas till resurser. Men först ska man alltså titta på hur alla de pengar man har används. Det finns brister i dag.

Det handlar i dag om att besluta om fler skatteavtal. Det är viktigt att komma ihåg att med skatteavtal och informationsutbytesavtal så minskar risken för Skatteverket att förlora pengar och ökar svårigheterna för dem som vill syssla med penningtvätt och skattefusk. Här har Alliansen gjort väldigt stora framsteg. Det hände inte så mycket under tolv år med Göran Persson.

Skatteverket får nu muskler och kan arbeta på ett effektivare sätt och få möjligheter att skaffa sig information, utreda, granska och få in skatteintäkter som vi inte tidigare har kunnat få in. Avtalen är viktiga, och det här arbetet måste nu gå vidare.

Jag måste ändå konstatera att i den debatt vi hade i slutet av förra året var s, v och mp emot att vi skulle teckna fyra avtal med så kallade skatteparadis. Ni var inte nöjda utan tyckte att man skulle förhandla vidare, vilket hade inneburit att ni hade förhalat, försinkat och kanske rentav sett till att vi inte hade fått de här fyra avtalen. Men nu kan de börja fungera och se till att vi får in pengar från skatteparadis.

Anf. 22 AGNETA BERLINER (fp):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande 2009/10:35 och förslagen i de övriga betänkanden som vi debatterar nu.

Jag vill börja med att påminna Birgitta Eriksson om att skattefelet inte precis var mindre under den tid som Socialdemokraterna satt vid makten. Sannolikt var det större, eftersom vi har minskat svartarbetet genom att införa de väldigt populära ROT- och RUT-avdragen som ni i

oppositionen, om jag har fattat det rätt, vill avskaffa. Det gäller åtminstone RUT-avdraget som har bidragit väldigt mycket till att underlätta för många familjer i vardagen och även bidragit till att göra svarta jobb till vita. Det har också öppnat upp för en ny bransch med väldigt många nya företag.

Nu debatterar vi Riksrevisionens granskning av Skatteverkets hantering av den internationella skattekontrollen. Det här handlar om Skatteverkets informationsutbyte med andra länder. Det handlar om kontroll av skatt på inkomster och på förmögenheter.

Riksrevisionen menar att det i dag finns betydande brister i Skatteverkets hantering av informationsutbytet, att dessa frågor inte prioriteras och att utvecklingsarbetet fungerar dåligt. Riksrevisionen menar också att den här ineffektiviteten kan leda till att staten går miste om betydande skatteintäkter.

Fru talman! Vårt samhälle blir alltmer globaliserat. Det vet vi allihop. Skattebetalarna agerar mer och mer internationellt. Skatteförvaltningarna runt om i världen blir därför mer och mer beroende av att kunna utbyta information med varandra, detta för att förhindra skatteflykt och undandragande av skatt.

Som har nämnts här har Skatteverket gjort beräkningar på skattefelet och kommit fram till att felet med internationell koppling är ungefär 46 miljarder kronor varje år. Det är givetvis mycket pengar. EU och OECD menar att just informationsutbytet mellan länders skattemyndigheter är ett av de viktigaste verktygen för att kunna hantera och säkra skatten.

Sverige och inte minst vår eminenta finansminister Anders Borg var under vårt EU-ordförandeskap pådrivande för att öka informationsutbytet. Vi har varit pådrivande inom EU för att arbeta fram nya direktiv för beskattning av inkomster, för sparande till exempel, och för det administrativa samarbetet i fråga om beskattning. Sverige arbetar också aktivt inom OECD för ett utbyggt och effektivt informationsutbyte.

Jag vill citera lite ur budgetspropositionen för 2010, där regeringen skriver så här: ”De öppna gränserna och en alltmer globaliserad ekonomi gör att hoten mot skattebasen ökar. Det internationella området kräver att Skatteverket intensifierar sin samverkan med andra myndigheter, såväl svenska som utländska. Det är viktigt att myndigheten fortsätter att förbättra de möjligheter till informationsutbyte som finns. Det internationella arbetet kräver en särskild struktur och kompetens. Det är därför viktigt att Skatteverket höjer sin kompetens avseende både personal och teknik för att klara av det internationella arbetet.”

Fru talman! Vi har under 2008 och 2009 tecknat avtal om informationsutbyte med en rad stater – Jersey, Guernsey, Isle of Man, Bermuda, Aruba med flera – och vi kommer sannolikt vid nästa votering att rösta för ett godkännande av ännu fler av den här typen av avtal som alliansregeringen har tecknat.

Tanken med dessa avtal är att Sverige och dessa länder ska hjälpa varandra vid skatteutredningar, att vi gemensamt ska bekämpa skattefusket. Svenska myndigheter kan genom avtalen ta del av information från banker och finansinstitut i dessa andra länder, och svenska representanter ska också kunna närvara vid skatteutredningar i länderna.

Prot. 2009/10:111
28 april

*Internationell
skattekontroll, Ändring
i dubbelbeskattnings-
avtalet mellan Sverige
och Österrike samt
Informationsutbytes-
avtal med Samoa,
Cooköarna, Turks- och
Caicosöarna, Anguilla,
Gibraltar, San Marino
och Andorra*

*Internationell
skattekontroll, Ändring
i dubbelbeskattnings-
avtalet mellan Sverige
och Österrike samt
Informationsutbytes-
avtal med Samoa,
Cooköarna, Turks- och
Caicosöarna, Anguilla,
Gibraltar, San Marino
och Andorra*

Riksrevisionen konstaterar alltså i sin granskningsrapport av Skatteverkets internationella skattekontroll att det finns en bred samsyn om betydelsen av ett väl fungerande informationsutbyte, och så är det ju.

Riksrevisionen menar att det därför är viktigt att Skatteverket prioriterar sin verksamhet med informationsutbyte med andra länder mer och att det är viktigt att Skatteverket verkligen tar tag i den här frågan och arbetar aktivt för att förbättra informationsutbytet.

Fru talman! Skatteverket har vidtagit flera åtgärder för att utveckla organisationen mot en ökad internationalisering, men även om det operativa arbetet har förstärkts finns alltså fortfarande betydande brister i Skatteverkets hantering av informationsutbytet. Riksrevisionen skriver att de förutsätter att de initiativ som Skatteverket har tagit för att förbättra effektiviteten på det här området kommer att genomföras och att Skatteverket beaktar de rekommendationer som revisionen lämnar.

I skatteutskottets betänkande håller vi med Riksrevisionen, och vi i Alliansen förutsätter att Skatteverket noga överväger vilka ytterligare åtgärder som kan och bör vidtas med anledning av Riksrevisionens rekommendationer. Vi understryker att Skatteverket prioriterar åtgärder som ger god effektivitet när det gäller skatteintäkter. Vi från Alliansen i skatteutskottet menar också att regeringen bör kunna överväga resultat-tillskott till Skatteverket mot bakgrund av det Riksrevisionen har framfört.

Anf. 23 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vet att regeringen och den borgerliga riksdagsmajoriteten anser att ROT- och RUT-avdragen, alltså HUS-avdragen, gör att svarta jobb blir vita. Jag är inte så säker på det. Ni har inte presenterat några tydliga bevis på det ännu heller. Det kanske kommer.

Tvärtom var det så att Skatteverket för bara några månader sedan gjorde en egen granskning av städbranschen. Det var en liten granskning. Jag tror att det var en fjärdedel av företagen. Ändå hämtade man hem 8 miljoner därför att det förekommer alldeles för mycket fusk i branschen.

Ekomyndigheten säger att de ser att HUS-avdragen alltmer används för att tvätta svarta pengar vita. Då får det ju helt motsatt verkan. Vi tycker inte att man ska skattesubventionera bort skattefusket. Vi ska kontrollera bort fusket. Det är oerhört viktigt för den legitimitet som vi ska ha för att upprätthålla vårt skattesystem.

Jag måste ändå ställa en fråga när det gäller Skatteverkets resurser. Är det så att ni inte litar på förre generaldirektören? Att ni inte litar på den rödgröna oppositionen kan jag ha förståelse för. Ni litar inte på den nye generaldirektören. Och ni litar inte på Riksrevisionens kritik. Vad mer ska krävas för att ni ska förstå att man inte kan, som den borgerliga regeringen har gjort, lägga på Skatteverket den ena arbetsuppgiften efter den andra utan att skicka med pengar. Ni har inte skickat med ett öre för ID-kortsutfärdandet. Ni har inte skickat med ett öre för att betala ut skattebidrag på HUS-avdragen. Någonstans finns det en gräns. Jag måste fråga Agneta Berliner: Var går er gräns?

Anf. 24 AGNETA BERLINER (fp) replik:

Fru talman! Jag ska försöka hålla mig till ämnet, men generellt sett, oavsett om det gäller RUT eller ROT, tror jag att socialdemokratien alltid

kommer att vara mot de flesta skattesänkningar. Då kan man fundera på om det är så att ni kommer att avskaffa RUT-avdraget. Är det vad ni vill? Vill ni i så fall också avskaffa ROT-avdraget?

Tillbaka till den internationella skattekontrollen. I Skatteverkets äskande om mer pengar nämndes flera olika skäl till att man behövde mer pengar, men den internationella skattekontrollen, som vi faktiskt pratar om i dag, nämndes inte som ett skäl. Det fanns inte med. Det tycker jag tyder på att det inte anses att den här verksamheten faller utanför ordinarie ramar.

De åtgärder som Riksrevisionen föreslår för att komma till rätta med ineffektiviteten är inte heller av direkt monetär natur, eller hur jag ska uttrycka det. Det handlar mer om att från ledningens håll ha fokus på internationell skattekontroll och arbeta systematiskt med frågorna, att prioritera dem helt enkelt. Om vi ska hålla oss till ämnet är det väl inte det här som har lyfts fram när det gäller att man behöver mer pengar.

Anf. 25 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill bara påpeka att det inte var jag som tog upp ROT och RUT.

Jag tror också att det är viktigt att klargöra att Riksrevisionen inte kan gå in och tala om för den borgerliga regeringen att nu behöver Skatteverket mer pengar. Det är inte deras uppgift. De har granskat och talat om att som det fungerar nu fungerar det inte bra. Det är stark kritik av att man inte klarar de uppgifter som finns i regleringsbrevet. Precis som Riksrevisionen säger är det regeringen och den borgerliga riksdagsmajoriteten som är ansvariga för att man får förutsättningar att klara sitt uppdrag. Det kan ingen annan göra. Riksrevisionen har inget uppdrag att tala om hur mycket pengar som regeringen ska tillskjuta. Det ansvaret får ni ta själva.

Jag funderar mycket på hur ni tänker och om ni inte ser konsekvenserna. Konsekvenserna blir ju att utan resurser – det har också den nye generaldirektören skrivit i sin rapport – tvingas Skatteverket att dra ned med motsvarande 2 200 anställda. Det är 20 procent av personalstyrkan. Det kommer att innebära att servicen till företag och enskilda personer tar stryk. Internationella transaktioner och annan kontrollverksamhet tar stryk, och detta är som sagt inget nytt. Det har varit känt under lång tid.

Jag måste säga att jag inte förstår att ni passivt kan se på. Vi förväntade oss att man i den sista tilläggsbudgeten faktiskt skulle ta detta på allvar. Jag vet inte vem mer som ska kritisera. Men det kanske inte är så man vinner valet. Det är ingen valfråga att gå ut och säga att Skatteverket behöver mer pengar.

Anf. 26 AGNETA BERLINER (fp) replik:

Fru talman! Jag sade inte heller att det var Riksrevisionen som skulle gå in och äska pengar. Det sade jag inte. Jag sade att i Skatteverkets äskande om anslag fanns det vissa skäl, men just det som vi debatterar i dag fanns inte med där. Det var ingenting som Skatteverket tog upp som ett problem när det gällde att man behövde ha mer pengar. Då får man faktiskt förutsätta att det här inte är ett område, om vi pratar om den internationella skattekontrollen och informationsutbudet, som egentligen

Internationell skattekontroll, Ändring i dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige och Österrike samt Informationsutbytesavtal med Samoa, Cooköarna, Turks- och Caicosöarna, Anguilla, Gibraltar, San Marino och Andorra

behöver mer pengar, utan här handlar det om att man prioriterar och att man jobbar på ett helt annat sätt.

Om inte Skatteverket självt ens säger att man behöver mer pengar för att förbättra den internationella kontrollen finns det heller ingen anledning för vare sig regering eller riksdag att ge mer pengar till det området.

Anf. 27 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Fru talman! Jag ber å Kristdemokraternas vägnar att få yrka bifall till förslagen i samtliga nio betänkanden som vi nu behandlar, det vill säga SkU35 samt SkU40–47.

Fru talman! Enligt Skatteverkets beräkningar uppgår skattefelet när det gäller internationella kopplingar till svindlande 46 miljarder kronor årligen. Detta är en cirkasiffra, en ungefärlig uppskattning, eftersom vi av förklarliga skäl inte exakt kan veta hur stort det internationellt baserade skattefusket är. Det skulle enligt bedömningarna från Skatteverkets sida motsvara ungefär en tredjedel eller 35 procent av det totala skattefelet som är på runt 135 miljarder kronor. Skatteverkets analys av skattefelet visar att områden med väl utbyggda system för redovisning, betalning och kontroll, till exempel i form av kontrolluppgifter, har ett lägre skattefel än områden där kontrolluppgifter saknas.

Fru talman! EU och OECD pekar ut informationsutbytet som ett av de viktigaste verktygen för att skatteförvaltningar världen över ska kunna hantera och säkra skatteuppbörden. En självklar princip är att demokratiskt lagstiftade skatter – hur usla än medborgarna, inklusive oss själva, ibland kan tycka att de är – ändå ska betalas. Det är vår utgångspunkt.

Fru talman! Ett viktigt steg för att stärka skattesystemets legitimitet är alltså att vi täpper till de hål som finns i lagrummet om informationsutbyte mellan länder för att effektivisera skattekontroll. Det är få i denna kammare som jublar över den finanskris som har kastat tiotusentals människor bara i vårt eget land in i arbetslöshet. Men det finns ingenting som är så dåligt att det inte ändå kan leda till någonting positivt.

Finanskrisen har inneburit att ambitionerna i kampen mot den internationella skatteflykten har höjts. Vi har fått en bredare uppslutning inom det här området. EU:s finansminister har agerat, G20-toppmötet i London 2009 likaså. Man beslutade väldigt tydligt att ingripa mot icke-samarbetsvilliga jurisdiktioner, det som i alldaglig svenska kallas för skatteparadis. Om de inte samarbetar blir det sanktioner. Det är något länderna själva har att bedöma. Europaparlamentet – denna stora församling – har också agerat i samma anda.

Fru talman! Det har i dag talats om att alliansregeringen står för många ord och lite verkstad. Den som har sagt detta vet själv vem hon är. Det är klart att det är oppositionens roll att tycka att det pratas mycket, och jag har själv satt upp tio minuters talartid. Nog är det lite verkstad när vi bara lägger fram nio betänkanden. Dessutom är de nio betänkandena samstämmiga. Det finns ett särskilt yttrande från vår högt ärade oppositions sida, men det finns tack och lov inga reservationer. Varför skulle det finnas det?

Fru talman! Inom ramen för det nordiska samarbetet bedrivs även där ett arbete med inriktning att förmå skatteparadisen att skriva bilaterala avtal med de nordiska länderna. Ett stort antal sådana avtal har alltså ingåtts under det senaste året. Utan att tjata för mycket tycker jag ändå att

detta är ett uttryck för att det finns en hel del verkstad i detta parlament från alliansregeringens sida.

Dessa informationsutbytesavtal är viktiga för en effektiv skattekontroll genom att de möjliggör samarbete mellan skattemyndigheterna i de avtalslutande länderna. Under 2008 och 2009 har vårt land tecknat avtal med förvisso inte alltför tätbefolkade – jo kanske tätbefolkade men de har inte så stora folkmängder – men i skattehänseende ändå strategiska stater som Isle of Man, Jersey, Guernsey, Caymanöarna, Bermuda, Britiska Jungfruöarna, Nederländska Antillerna och Aruba. Under Sveriges ordförandeskap i Europeiska unionen höstterminen 2009 har avtal med Liechtenstein, Andorra, Monaco, Schweiz och San Marino drivits vidare.

Det vi behandlar i våra betänkanden i dag är andra illustra delar av vår värld, nämligen Samoa, Cooköarna, Turks- och Caicosöarna, Anguilla, Gibraltar, San Marino och Andorra. Alla dessa delar av vår jord är jag inte säker på att samtliga ledamöter i kammaren, inklusive jag själv, kan peka ut på en jordglob. Det är viktigt att dessa skatteparadis som inte har haft denna öppenhet ändå får informationsutbytesavtal och en helt annan öppenhet.

Det är också på tiden att det 51 år gamla avtalet vi har på skattesidan med Österrike nu får ytterligare preciseringar. Vi får ändringar som innebär utökade möjligheter till informationsutbyte i skattehänseende så att Skatteverket kan begära upplysningar som innehas av banker och andra finansiella institutioner i Österrike. Ändringar med detta alpland innebär att vi får ett mycket mer effektivt medel för en betydligt tätare skattekontroll än tidigare.

Fru talman! Vi i alliansregeringen har gjort en hel del, men det finns en del som återstår. Mot denna bakgrund har Riksrevisionen genomfört en granskning av effektiviteten i Skatteverkets informationsutbyte med andra länder inom den direkta skattens område, det vill säga skatt på inkomster och förmögenheter. Riksrevisionen konstaterar att det finns betydande brister i Skatteverkets hantering av informationsutbytet.

Fru talman! Oppositionen har i dag på ett engagerat sätt menat att detta har att göra med den finansiella kris som Skatteverket har drabbats av. Det är säkert både sant och inte sant. Det är en betydande budget som vi riktar till Skatteverket. Det har varit marginella skillnader, även om jag vill öppet tillstå att oppositionen har velat plussa på några tiotals miljoner till varje år. Ändå tror jag att vi kan vara så ärliga mot varandra att vi kan säga att de budgetbekymmer som finns inom Skatteverket definitivt hade funnits även om era budgetförslag hade bifallits av denna kammare – även om jag inte ska underskatta varje enskild miljon.

Fru talman! Riksrevisionen pekar på negativa konsekvenser för Skatteverkets förmåga att hantera ett växande informationsutbyte med andra länder. Riksrevisionen gör bedömningen att ineffektiviteten i informationsutbytet kan få allvarliga konsekvenser för Skatteverkets förmåga att upprätthålla informationsutbytets preventiva effekt och i förlängningen att säkra skatteintäkterna. I regeringens regleringsbrev för 2010 avseende Skatteverket prioriteras nu detta arbete. Här ges Skatteverket i uppdrag att i en återrapportering beskriva de områden inom vilka det sker ett internationellt samarbete och vilka åtgärder som vidtagits för att förstärka samarbetet. Skatteverket ska beskriva hur den information man får från andra länder tas till vara i myndighetens arbete.

Prot. 2009/10:111
28 april

*Internationell
skattekontroll, Ändring
i dubbelbeskattnings-
avtalet mellan Sverige
och Österrike samt
Informationsutbytes-
avtal med Samoa,
Cooköarna, Turks- och
Caicosöarna, Anguilla,
Gibraltar, San Marino
och Andorra*

*Internationell
skattekontroll, Ändring
i dubbelbeskattnings-
avtalet mellan Sverige
och Österrike samt
Informationsutbytes-
avtal med Samoa,
Cooköarna, Turks- och
Caicosöarna, Anguilla,
Gibraltar, San Marino
och Andorra*

Fru talman! När det gäller kampen mot fusk och svartarbete delar vi kristdemokrater självklart tillsammans med hela Alliansen det engagemanget. Jag är glad att detta självfallet gäller vår högt ärade opposition. Det är naturligtvis glädjande att notera att den samstämmighet som finns i vårt land på området är djupt grundad långt över partigränserna och har en djup förankring i det svenska folket.

Fru talman! Det behövs en aktiv kamp mot allt vad skattefusk och olagligt agerande heter, kanske inte minst på det internationella området. Principen gäller; demokratiskt lagstiftade skatter, om än usla, ska ändå betalas.

Anf. 28 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik:

Fru talman! Nej, så här är det. När den nye generaldirektören Ingemar Hansson var hos oss sade han att om han hade fått de pengar som behövdes för alla de nya arbetsuppgifter som regeringen och den borgerliga riksdagsmajoriteten hade skickat till Skatteverket hade man inte haft problemet. De pengar som har skjutits till har varit grädden på moset för att kunna satsa på bekämpning av det stora skattefusket.

Jag begärde ordet för att jag ville ställa en fråga till Lennart Sacrédeus. Anser Kristdemokraterna att den summa pengar som Skatteverket har i dag är exakt den summa man behöver för att klara alla tillkommande arbetsuppgifter och klara alla de påpekanden man har fått från Riksrevisionen? Det handlar om att det går an att slimma så att man klarar sig inom de ramar man har fått. Jag vill gärna få svar på frågan.

Anf. 29 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är trevligt när det ställs frågor och man är intresserad av att få svar på dem.

Jag skulle kunna svara att det är på öret när exakt rätt belopp som Skatteverket får år efter år. Men så är det inte med någon myndighet. Så har det aldrig varit vare sig nu eller under tolv år av socialdemokratiskt regeringsinnehav. Jag har i många interna sammanhang sagt att vi ska ha en öppenhet för det resonemang som säger att mer resurser till Skatteverket kan ge mer pengar tillbaka. Självklart närmar vi oss den punkten – den kanske redan är överskriden – när vi inte har anslagit tillräckligt med medel.

Jag ska inte föregripa det interna arbete som sker på Finansdepartementet, och jag skulle bli förvånad om inte Skatteverkets ekonomiskt prekära situation kommer att föranleda någon form av resursförstärkning på något sätt. Jag kan inte föregripa beloppet, men att denna situation är långsiktigt ohållbar finns det en bred samsyn om i Sveriges riksdag.

Vad gäller medelsanslagen till Skatteverket och andra myndigheter är det hela tiden fråga om en balans mellan att ge nödvändiga resurser och att varje myndighet har en effektiv förvaltning. Det finns oftast en rationaliseringspotential som inte utnyttjas om man hela tiden ger alltför generösa bidrag.

Jag noterade, fru talman, jag hoppas att det inte är vid sidan om debatten, att Vänsterpartiets ledare Lars Ohly i går sade att statsbidragen till kommunerna skulle vara inflationsskyddade. Det låter underbart för kommunerna, men det låter inte underbart när det gäller rationaliseringspotential och prioriteringar inom kommunerna.

När det gäller nya åtaganden som Skatteverket har fått är det viktigt att Skatteverket är tydligt mot oss lagstiftare i riksdagen och anger vilka extra kostnader som de nya åtagandena medför.

(ANDRE VICE TALMANNEN: Replikerna om Lars Ohly hör inte till det här betänkandet.)

Anf. 30 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik:

Fru talman! Jag börjar med det sista som Lennart Sacrédeus sade, nämligen att skattemyndigheterna själva måste vara tydliga. Jag tycker att de har varit övertydliga i flera år. Som en bekräftelse på detta kom alldeles nyss Riksrevisionens skarpa kritik.

Jag hörde också Lennart Sacrédeus säga att det finns förhoppningar om att Kristdemokraterna kommer att driva den här frågan så att Skatteverket kommer att få mera pengar. Det är glädjande. Kristdemokraterna är de enda i den borgerliga alliansen som har tillstått att det finns ett problem.

Anf. 31 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik:

Fru talman! Jag beklagar om jag genom att nämna Vänsterpartiets partiledare gick vid sidan av anständiga debattrutiner. Jag tror vänsterledaren kommer att tåla det när han får kännedom om detta övergrepp.

Jag tycker kanske att Socialdemokraterna själva inte har varit övertydliga när det gäller resursförstärkningarna till Skatteverket. Jag har inte de aktuella siffrorna i huvudet, men det handlar om några tiotals miljoner mer som ni har velat tillskjuta till Skatteverket jämfört med alliansregeringen. Det handlar kanske om en halv eller en procents skillnad jämfört med vad vi i alliansmajoriteten sedan har lagstiftat om. Det har inte varit så stora skillnader. Det tycker jag att vi ska vara tydliga med.

Birgitta Eriksson säger att Skatteverket har varit övertydligt. Det har väl varit övertydligt mot båda parter, både allianssidan och vänsteroppositionen. Man befinner sig i en situation som är svår. Det är naturligt att en ny generaldirektör agerar. Det är klokt att detta sker. Vi får se vad det landar i. Jag tror att det till sist kommer någon form av resursförstärkning.

Fru talman! Jag tror att jag ha svarat på de frågor som Birgitta Eriksson har ställt. Jag uppfattar också att Birgitta Eriksson är mycket belåten med svaret.

Anf. 32 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att det verkligen har hänt mycket positivt på det här området. Vi ska nu fatta beslut om flera avtal om informationsutbyte. Det händer mycket när det gäller att bekämpa internationell ekonomisk brottslighet. Det är bra. Vi har ett enigt betänkande i den här frågan. Det är viktigt att understryka det.

Riksrevisionen har tittat på Skatteverkets arbete med att ta emot, hantera och använda kontrolluppgifter. Man skriver i sin rapport att det finns betydande brister i hanteringen av informationsutbytet.

Man konstaterar att i de fall där kontrolluppgifter saknas är skattefelen mycket större. Man konstaterar också att den verksamhet som Skat-

Prot. 2009/10:111
28 april

*Internationell
skattekontroll, Ändring
i dubbelbeskattnings-
avtalet mellan Sverige
och Österrike samt
Informationsutbytes-
avtal med Samoa,
Cooköarna, Turks- och
Caicosöarna, Anguilla,
Gibraltar, San Marino
och Andorra*

teverket bedriver har en väldigt viktig preventiv effekt. Jag tror att vi allihop är överens om att det är så och att det är väldigt viktigt.

Det har visat sig att skattefusket med internationella förgreningar uppgår till ca 35 procent av de totala skattefelen. Det är något slags hörstenar i den här verksamheten som vi ska ha med oss. Jag tycker att det är viktigt.

Det är inte mindre viktigt med de slutsatser som Riksrevisionen har dragit i sin rapport. Om vi inte kan hantera den här informationen kan vi inte bekämpa det internationella skattefusket på ett så effektivt sätt som vi skulle kunna.

Det här landar ganska mycket i en diskussion om resurser till Skatteverket. Det handlar egentligen inte betänkandet om. Det ska hanteras i en annan ordning i samband med budgeten, och så vidare.

Vi har vid flera tillfällen flaggat för att vi tycker att det är oerhört viktigt att ge Skatteverket de verktyg det behöver för att kunna jaga skattefuskare och göra det som vi förväntar oss att det ska kunna göra.

Man skulle också kunna ställa frågan till majoriteten: Gör Skatteverket fel bedömning? Ni som sitter här från majoriteten var med vid informationen till utskottet från generaldirektören om Skatteverkets ekonomiska situation.

När jag lyssnar på era anföranden kan jag höra en viss dragnig till att ni nog tycker att Skatteverket borde ha lite mer resurser. Det kan man kanske tycka är glädjande. Vi får se vad som händer på området.

Fru talman! Från Vänsterpartiets sida tycker vi att det är oerhört viktigt att ge Skatteverket de verktyg det behöver. Vi lyssnar väldigt noga till vad Riksrevisionen säger angående Skatteverkets förmåga att ta till sig den information som man kan få via internationella kontrolluppgifter. Vi ser väldigt allvarligt på de brister som man i dag har uppdagat. Jag står bakom förslaget i betänkandena.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

Ny lärarutbildning

10 § Ny lärarutbildning

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2009/10:UbU16
Ny lärarutbildning (prop. 2009/10:89)

Anf. 33 THOMAS STRAND (s):

Fru talman! Jag undrar var utbildningsminister Jan Björklund är. Det hade i denna debatt varit trevligt att få lyssna till honom, höra hans argumentation och få ställa frågor om en så viktig proposition som vi i dag ska debattera. Hitintills kan jag inte se honom här i kammaren. Jag beklagar det.

En av mina första lärare hette Fru Ståhlbom. Jag kommer ihåg henne för att hon just var en av mina första lärare men också för att hon var en lärare som brann av iver att få lära oss "förstatappare" olika saker som vi skulle ha nytta av.

Jag kommer ihåg flera lärare. Jag kommer särskilt ihåg de lärare som var engagerade, kunniga och som berörde mig på olika sätt. Jag tror att det är flera av er som nu hör detta som känner igen sig själv i min berättelse om lärare som var engagerade, berörde och hjälpte mig att hitta kunskaper. Det säger en hel del om vikten av bra och engagerade lärare.

Sverige ska ha världens bästa lärare. Jag tror att vi alla kan skriva under på det. Det är det överlägset främsta målet för att skolan ska lyckas med sitt viktigaste uppdrag att ge alla barn och elever gedigna kunskaper som en grund för ett livslångt lärande. Vi behöver lärare som kan fånga lusten till lärande och utmana alla barn och elever att vilja utvecklas maximalt efter sin förmåga. Inte minst är det avgörande för de barn och elever som inte har studietradition med sig hemifrån.

Lärare påverkar och formar barn och elever under många år. Därför måste samhället dels ställa höga krav på lärarna, dels ge dem goda förutsättningar att fungera väl i sin yrkesroll.

Vi socialdemokrater tror att lämplighet för yrket, en god grundutbildning, bra anställningsvillkor samt en väl fungerande kompetensutveckling är viktiga ingredienser för att nå målet att Sverige ska ha världens bästa lärare.

Alla lärare behöver goda och djupa ämneskunskaper samt god förmåga att kommunicera, motivera och bekräfta barn och elever. Det är viktigt att vi har denna helhetssyn på lärarutbildningen och lärarrollen. Det hjälper nämligen inte om en lärare besitter det allra största ämnesdjup om läraren inte samtidigt äger förmågan att möta barnet eller eleven på rätt nivå. Det är just i det närvarande och personliga mötet som lärande blir möjligt.

Vi måste ge lärarna förutsättningar att ta ett verkligt ledarskap i klassrummet eller gruppen. Vi i den rödgröna oppositionen vill ha en modern lärarutbildning som tar sikte på morgondagens utmaningar. Modern skolforskning avvisar tanken på en återgång till en gammaldags lärarutbildning. Vi behöver en ny lärarutbildning som måste kunna möta de behov och utmaningar som skolan kommer att ställas inför de kommande decennierna.

En viktig grundförutsättning är att utbildningen är forskningsbaserad och av hög kvalitet. Vi i den rödgröna oppositionen vill se en sammanhållen lärarutbildning, en utvecklad professionsutbildning samt en stärkt forskningsbaserad lärarutbildning.

Vi i den rödgröna oppositionen motsätter oss inte ytterligare reformering av lärarutbildningen. Flera förslag i föreliggande proposition tror vi kommer att bidra positivt till lärarutbildningen och svensk skola. Däremot har vi starka invändningar mot andra förslag i propositionen, vilket framgår av vår gemensamma motion. Jag ska kortfattat kommentera några av dem.

För det första säger vi nej till fyra nya lärarexamina. Varför ska just lärarutbildningen behandlas annorlunda än till exempel civilingenjörsutbildningen eller läkarutbildningen, vilka har gemensam examen men en rad olika tydliga inriktningar? Vi föreslår därför gemensam examen med olika inriktningar enligt propositionens förslag.

För det andra ser vi risker för en återgång till ett gammaldags och stelbent stadietänkande. Vi är inte emot åldersinriktningar, men vi betonar samtidigt vikten av en lärarutbildning som kan överlappa årskurser.

Vi vill därför att grundlärare och ämneslärare ska ges behörighet att undervisa i sina huvudämnen för lägre årskurser än dem man huvudsakligen inriktar sig på, och det ska gälla fullt ut och inte bara delvis, som propositionen föreslår. Vi vill också att lärare med tillräckligt ämnesdjup ska ha möjlighet att undervisa i alla årskurser. Vi måste ha en sådan flexibilitet i strukturen, annars är det svårt att möta alla skolors behov av lärare samt demografiska förändringar.

För det tredje anser vi att lärarutbildningen mot arbete i förskoleklass och grundskolans första tre årskurser får för litet ämnesdjup. Med regeringens förslag kommer det inte att finnas ämnesspecialister under dessa tidiga skolår. Vi vet att tidiga insatser är viktiga, och därför behöver även de små barnen få möta lärare med djupa ämneskunskaper. Vi säger inte nej till regeringens förslag om klasslärare, men vi föreslår också att det ska vara möjligt att utbilda sig till ämnesspecialist för arbete bland de små barnen. Vi föreslår därför ytterligare en inriktning för ämnesspecialister i grundskolan.

För det fjärde vill vi varna för att ett alltför gammaldags och stelbent ämneskombinationssystem kan motverka nytänkande och utveckling. Därför är det olämpligt med detaljreglering från riksdag och regering. Vi anser att det ska vara upp till lärosätet att avgöra vilka ämneskombinationer man vill söka examenstillstånd för. I denna process ska regionala utvecklingscentrum och företrädare för skolor och kommuner involveras.

För det femte säger vi nej till att lärarutbildningen med inriktning mot arbete i fritidshem förkortas till tre år. Vi vill att denna utbildning ska behållas på dagens nivå, och vi vill också utreda och återkomma i frågan om utbildningen ska förlängas till fyra år, som utredaren föreslog. Lärare i fritidspedagogik arbetar både i klassrummet och i de fria lärandemiljöerna, och därför är det nödvändigt att grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem har djupa kunskaper inom exempelvis läs-, skriv- och matematiklärande. Det föreslagna upplägget av utbildningen tillsammans med förkortningen omöjliggör för dessa studenter att få behörighet för undervisning i till exempel svenska och matematik. Det skulle vara ett stort avbrott, både för studenternas anställbarhet och för tillgången på kvalificerad personal inom områden där fritidspedagoger gör stora insatser i skolan i dag.

För det sjätte anser vi att den utbildningsvetenskapliga forskningen behöver stärkas. Jag kan konstatera att den borgerliga regeringen inte har för avsikt att budgetmässigt stärka den utbildningsvetenskapliga forskningen, som utredaren föreslog. Det är för mig en defensiv hållning. Det är viktigt att den utbildningsvetenskapliga forskningen svarar mot behov inom lärarutbildningen och den pedagogiska yrkesverksamheten. Den ska vara praxisnära, och ytterligare ansträngningar måste göras för att resultaten ska föras ut i skolverksamheten.

Lärarutbildningens vetenskapliga bas förutsätter att de som undervisar vid högskolor och universitet har möjlighet att forska i tjänsten på samma sätt som lärare vid övriga institutioner. Fasta forskningsresurser ska knytas till lärarutbildningen, precis som är fallet med andra ämnen i högskolan. Vi vill stärka den utbildningsvetenskapliga kommitténs ställning genom att se över dess organisatoriska hemvist. Vi vänder oss emot att riksdagen fräntas möjlighet att fatta beslut om huvudinriktning och finansieringsvillkor för den utbildningsvetenskapliga forskningen.

Herr talman! Det är också viktigt att påpeka att det finns flera angelägna perspektiv och områden som ska genomsyra lärarutbildningen, såsom genus- och jämställdhetsfrågor, tillgänglighet och rättigheter för elever med funktionsnedsättning, mångfald och delaktighet, hållbar utveckling, hbt och sex och samlevnad samt IT som redskap och perspektiv. Det är viktigt att dessa perspektiv genomsyrar hela lärarutbildningen och inte bara den gemensamma utbildningsvetenskapliga kärnan. Här tycker vi att propositionen kunde ha varit betydligt tydligare om dessa viktiga och centrala områden.

Vi är också kritiska till att behörighetsfrågan inte har behandlats tydligt. Det gör det svårare att överblicka konsekvenserna av propositionen. Vi finner det också märkligt att frågan om legitimation inte finns med i en proposition om lärarutbildningen.

Den föreslagna reformeringen av lärarutbildningen är omfattande, och samtliga lärosäten som i dag anordnar lärarutbildning ska söka examensrätt på nytt igen. Det är av utomordentligt stor vikt att förändringar genomförs på ett ansvarsfullt sätt. Processen för ansökan, bedömning och beslut om examensrätt får inte bli alltför fyrkantig och forcerad. Tyvärr är detta inte fallet.

I fredags fick lärosätena preliminära anvisningar för att söka examenstillstånd. Av dem framgår att lärosätena vid ansökningen ska leverera i stort sett färdiga kursplaner och en färdig bemanningsplan till den 28 juni i år för kurser som startar hösten 2011. Detta är inte seriöst, menar jag.

Vi menar att den föreslagna tidsplanen för implementering är orealistisk. Vi vill därför att förändringarna i lärarutbildningen ska träda i kraft den 1 juli 2012, det vill säga ett år senare än vad regeringen föreslår.

Herr talman! Vi socialdemokrater står bakom alla de gemensamma reservationerna från den rödgröna oppositionen, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 1, 2, 3 och 4.

Anf. 34 ROSSANA DINAMARCA (v):

Herr talman! Jag ska liksom Thomas Strand kommentera skolministerns frånvaro. Det måste nog vara tidernas sämsta närvaro av en skolminister som kräver något annat av eleverna i svensk skola. Jag kan inte minnas att han har varit här en enda gång och försvarat någon av de framlagda propositionerna. Dessutom är det nu en proposition, som handlar om en ny lärarutbildning, som han har påstått är en av de viktigaste för den här regeringen. Det tycker jag är mycket anmärkningsvärt.

Över till dagens ämne. Hösten 2001 började jag på lärarutbildningen, den då nya lärarutbildningen. Redan från början utsattes den utbildningen för kritik. Högskoleverkets granskningar har dock gett tydliga resultat, och det har skett en kontinuerlig utveckling och förbättring av lärarutbildningen både till form och till innehåll. Bland annat har andelen disputerade lärare ökat, ämnesdidaktiken utvecklats och examinationsformerna förbättrats. Nu, mindre än tio år senare, står jag här för att debattera ytterligare en ny lärarutbildning – eller ska vi säga nygammal?

Att återgå till gårdagens stadielärare är inte vad som behövs i framtidens skola. Vi behöver lärare med goda och djupa ämneskunskaper och med mer kunskap om olika pedagogiska metoder och om hur barn och ungdomar, men även vuxna, lär sig. Det behövs en sammanhållen och

flexibel lärarutbildning med en stark forskningsanknytning. Det behövs bara en lärarexamen.

En mycket central tanke i lärarutbildningsreformen 2001 var att stärka lärarutbildningens forskningsanknytning och möjliggöra en direkt övergång från professionsutbildning till forskarutbildning, utan kostsamma kompletteringar. Efter reformen har förskollärare, fritidspedagoger och lärare i de tidigare åren i grundskolan fått sådana möjligheter, dels genom tillkomsten av nya forskarutbildningar vid universiteten, dels genom tillkomsten av forskarskolor som innebär ett samarbete med och uppbyggnad av forskarmiljöer vid högskolorna med lärarutbildning.

Den praktisknära ansatsen och underlättandet av forskarstudier har mött stort intresse från lärarna och även från allt fler kommuner. Internationellt har Sverige gått i bräschen när det gäller att forskningsanknyta lärarutbildningen. Återgången till en mindre avancerad lärarutbildning utan direkt tillträde till forskarutbildning och en längre avancerad har inneburit ett kraftigt bakslag för den här utvecklingen.

Den gällande utbildningen, men även dess studenter, har fått utstå en hel del spott och spe. De har lastats för nästan allt som gått fel i skolan, trots att de som gått den senaste utbildningen bara utgör 10 procent av lärarkåren. Visst finns det förbättringar att göra i nuvarande utbildning, och en del finns med i det här förslaget. Det handlar om didaktik, ökad lärarledd tid, fler disputerade lärare och förstärkt forskningsanknytning. Men jag tror inte på att återigen skapa en ny utbildning som är en återgång till de gamla tiderna.

Herr talman! För oss rödgröna är det elevens rätt till kunskap som står i fokus. Att döma av betänkandet som ligger på bordet är den borgerliga majoriteten mer intresserad av att tillgodose huvudmännens påstådda behov av klasslärare som kan undervisa i flera ämnen. Jag är glad att man, till skillnad från utredningens förslag, förlänger utbildningen även för lärare i de tidiga åren, men jag beklagar att eleverna går miste om lärare med djupa ämneskunskaper i sina ämnen.

En gång i tiden var det bara prästen och läraren i byn som var informationskällorna. Samhället har sedan dess radikalt förändrats. Bara sedan jag själv började skolan har framsteg skett som gjort att kunskap och information bara finns ett par klick bort, och barn behöver inte vänta tills de börjar skolan eller träffar fröken för att ta reda på saker. Det kräver mer av dagens lärare. Lärares kompetens har avgörande betydelse för elevernas lärande. Det ytliga kan eleverna snabbt googla fram. Läraren ska stå för djupet och ge hjälp att analysera. Det är en förmåga som många elever i dag saknar.

Regeringen säger sig ha höga ambitioner vad gäller förskolan och insatser i matematik, men man vill inte förlänga utbildningen för lärare i förskolan. Risken är då att vi får lärare som saknar kunskap i att möta barnen på deras villkor och integrera matematiken i leken och kanske i stället sätter barnen att räkna i matteböcker.

Den yrkeskategori som kanske haft svårast att hävda sig men också den verksamhet som har varit hårdast drabbad inom utbildningsväsendet är fritidspedagogerna och fritidshemmen. Barngrupperna har ökat dramatiskt i storlek. Bara under nuvarande regerings tid har antalet barn per fritidspedagog ökat från drygt 18 till drygt 20 barn. Även inom förskolan

och skolan har lärartätheten minskat sedan den här regeringen tillträdde, men kanske inte så drastiskt som för fritis.

En hårt ansatt verksamhet skulle behöva ökade resurser för att få ned de enormt stora barngrupperna. I går besökte jag ett fritis i Växjö som hade 74 barn i en grupp med tre till fyra pedagoger. Fritidspedagogerna säger själva att de har svårt att garantera barnens säkerhet och att de snarare har karaktären av vakter än pedagoger. Vad gör regeringen? Jo, de anser att fritidspedagogerna sitter på för mycket kunskap, så för dessa förkortar man utbildningen till tre år. Det är oerhört anmärkningsvärt.

Regeringens okunskap om fritidsverksamheten och dess betydelse för barnens utveckling är skrämmande. Redan i dag används fritidspedagogerna som resurs för lärare i stället för som komplement till skolan och erbjuda barnen en meningsfull fritid. En av de fritidspedagoger som jag träffade i går ställde frågan vem som kommer att vilja utbilda sig till fritidspedagog i framtiden, då de har dåligt betalt, barngrupperna är jättestora, verksamheten är urholkad och de nu får mindre pedagogisk utbildning. Vänsterpartiet och vi rödgröna kan inte acceptera en förkortning av fritidspedagogernas utbildning utan ser snarare behovet av att även denna utbildning behöver förlängas till fyra år.

Redan i dag är det många studenter som antas till 210-poängsutbildning som kompletterar upp till 240 poäng för att få större bredd och kompetens i sin behörighet. Vi tror att uppdelningen av lärarutbildningen i examen på grundläggande respektive avancerad nivå ytterligare kan minska det attraktiva i att gå 210-poängsutbildningen, om man beaktar de nackdelar det innebär att inte läsa 240-poängsutbildningen. Förutom att stärka forskningsanknytningen finns det ytterligare argument för att förlänga viss lärarutbildning såsom en ökad flexibilitet, bättre möjligheter till internationellt utbyte, höjd kvalitet i utbildningen och, inte minst, bättre kunskaper för de yngre barnen och eleverna.

Herr talman! Det finns flera perspektiv och områden som saknas i förslaget till lärarutbildningen. Jag tror att Unga synskadade och Unga hörselskadade har uppmärksammat oss alla med sms här på morgonen på avsaknaden av inkluderingsperspektivet, men här saknas också genus, hbt, hållbar utveckling och betydelsen av digital kompetens. Dessa är alla viktiga perspektiv som måste finnas i en modern lärarutbildning. Den som ska bli lärare måste inse betydelsen av könsmaktsordningen i skolans hela verksamhet och undervisning om man inte ska fortsätta att konservera densamma. Vi har länge pratat om inkludering i svensk skola, men skolledning och lärare har saknat kunskap för att möta och anpassa undervisningen till elevernas olika behov. En väldigt liten andel av lärarna i skolan har kunskap i sex och samlevnad. Ämnet är undermåligt och under all kritik. Därför behöver lärarutbildningen utvecklas med avseende på kunskaper om sex och samlevnad för att denna undervisning ska bli en naturlig och integrerad del i fler ämnen.

IT borde betraktas som lika viktigt som att ha papper och penna. Det borde vara ett centralt redskap för den moderna skolan, men då behövs lärare som kan och också har resurser. Som det ser ut i dag delar fyra lärare på en dator – något som skulle var otänkbart på de allra flesta andra arbetsplatser.

För att underlätta samverkan mellan nyexaminerade och redan verk-samma lärare måste dessa kunskaper prioriteras i all lärarfortbildning och kompetensutveckling.

Herr talman! Jag har inte gått in djupare på betydelsen av specialpe-dagoger och att denna utbildning finns kvar och inte heller på vikten av utbildning i vuxenpedagogik för dem som verkar inom vuxenutbildning, inte minst sfi-lärare.

Jag kommer inte att yrka bifall till alla reservationer även om vi gi-vetvis står bakom alla. Jag yrkar i likhet med föregående talare bifall till reservationerna 1, 2, 3 och 4.

Anf. 35 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! I dag debatterar vi den framtida lärarutbildningen. Lik-som de båda föregående talarna spanar jag ut över salen och saknar en person, nämligen utbildningsministern. Han är ju känd i hela Sverige för att i minst tio års tid ha svartmålat lärarutbildningen. Det finns till och med forskning på det. Han var så angelägen om att bestämma över lärar-utbildningen att han tog det området från Tobias Krantz, alltså från ett annat statsråd. Då är det intressant att han inte är här och ställer upp i debatt i denna fråga.

Jag uppmanar de borgerliga ledamöterna att i debatten redovisa vad Jan Björklund gör i dag. Vad är viktigare än att debattera lärarutbildning-en som han så envist har dragit i smutsen och ifrågasatt hela tiden? Det vore intressant att veta. Han har alltid älskat att debattera lärarutbildning-en, men i dag när vi både ska debattera den och fatta beslut om den är han inte här.

Jag kallar det skolk. Enligt Jan Björklunds egen definition ska skolk antecknas i betyget och dessutom meddelas vårdnadshavaren. Jag vet inte vem som är vårdnadshavare för Jan Björklund, men det kanske är Fredrik Reinfeldt.

(TALMANNEN: Inga fler angrepp på utbildningsministern som inte är närvarande. Det får räcka med konstaterandet att han inte är här.)

Herr talman! Jag nöjer mig med att beklaga att han inte är närva-rande, för jag skulle gärna ha debatterat med honom.

Man kan fundera generellt över lärarutbildningen. I Sverige brukar vi ofta framhålla Finland som en bra förebild när det gäller skola och lärar-utbildning. Vad är då kännetecknande för den finska lärarutbildningen? Jo, den har ändrats ofta. Den har ändrats av professionen. Den har konti-nuerligt förnyats utan att politikerna har lagt sig i så mycket. Framför allt har det varit blocköverskridande.

När jag ser Alliansens förslag och vår rödgröna motion tror jag att det hade varit möjligt att nå en överenskommelse. Tyvärr har det som vanligt inte funnits ambition eller ens förmåga hos Alliansen att ta initiativ till sådana samtal, eller som före detta högskoleminister Lars Leijonborg svarade på min direkta fråga: Vi vet ju hur svårt det är.

Vi rödgröna vet hur svårt det är att komma överens mellan tre partier, hur svårt är det inte då att komma överens mellan fyra partier?

Jag förstår detta, men jag tycker ändå att regeringen har ett ansvar att hitta en blocköverskridande överenskommelse.

Vad är det som är viktigt när det gäller detta? Att vara lärare är inte bara lärarutbildning, utan det är att vara i en läroprocess hela sitt yrkesliv. Det är ett annat slags livslångt lärande än det vi vanligtvis brukar tala om.

Även om vi ändrar utbildningen och även om vi satsar på fortbildning är det svårt att förändra skolan. När vi politiker förändrar lärarutbildningen hoppas vi att allt förändras i skolan, men det är inte riktigt så. Det tar lite längre tid. Vi möts fortfarande av lärare som säger att de undervisar enligt Lgr 80 trots att det var ganska länge sedan.

Vad skulle vi behöva? Jo, vi skulle behöva ett helt annat synsätt. Det hade jag hoppats att denna lärarutbildning skulle stadfästa och på ett tydligt sätt stå för. Vi skulle behöva mer av en forskningsbaserad lärarutbildning och att lärarutbildningen släpper hantverkstänket. Man skulle koppla loss det gamla lasset då lärarutbildningen inte var en högskoleutbildning utan hade sin egen lilla nisch. Just det har Högskoleverket slitit med de sista åren, och man har också fått till en del förändringar.

En mer forsknings- och vetenskapsbaserad lärarutbildning skulle också skapa en helt annan motivation för en kontinuerlig förändring av läraryrket även ute i skolorna.

Denna bit kritiserar vi från den rödgröna sidan. Vad regeringen gör är att återigen lägga sig i detaljerna och passa på de övergripande sidorna. Det är anmärkningsvärt. Man säger att de övergripande bitarna i lärarutbildningen ska hänskjutas till examensordningen, och det ska regeringen ta hand om. Det är sådana saker vi borde debattera i riksdagen. Vilka övergripande delar av lärarutbildningen borde vara genomgripande?

Ord som ledarskap och kreativitet nämns. Nej, kreativitet tror jag inte nämns, vilket är anmärkningsvärt. Ledarskap nämns men det hänskjuts till examensordningen både av regeringen och av majoriteten i utskottet. Borde det inte vara viktigt att skriva in i lärarutbildningen från riksdagens sida att lärarutbildningen handlar om ledarskap? Det handlar om att stå framför elever och utöva ledarskap på ett demokratiskt och framgångsrikt sätt. Detsamma gäller kreativitet. Det är fundamenta. Det gäller också hållbar utveckling, funktionsnedsättning, genus och IT. Det är dessa grundläggande bitar vi borde fastlägga i stället för att lägga oss i för mycket och detaljstyra.

Även när det gäller kompetensen fallerar förslaget. Det verkar inte behövas någon specialistkompetens för att undervisa barn i årskurserna 1–3. Jag är själv lärare och vet att det inte finns något svårare och mer krävande än att undervisa små barn. Vi vet också att det är i de lägre årskurserna som grunden läggs. Det är där det krävs specialister – och givetvis generell kompetens. Man får inte utesluta specialistkompetens. Det här är grundläggande kunskaper som var och en som har stått inför en klass vet.

Jag har tidigare varit inne på vikten av att utveckla lärarnas kompetens i forskningshänseende. Jag ser med viss oro att regeringen tar mer och mer pengar från Läraryftet för att finansiera andra saker. Senast finansierade man lärarlegitimationen.

Jag är också orolig för att man i propositionen inte tar frågan om pedagogisk mångfald på allvar. Det är inte ett ord om betydelsen av att se till att det till exempel fortsatt finns en Waldorflärarutbildning i Sverige. Det vet jag att den förra regeringen såg till med stöd av Miljöpartiet och

Vänsterpartiet. En regering måste inte nödvändigtvis anordna en sådan, men se till att det finns förutsättningar så att även alternativa pedagogiker får fäste i Sverige.

Det är det jag ser som de stora skillnaderna mellan De rödgröna och Alliansen. Vi satsar på ett annat sätt på forskningen. Vi vill att det ska finnas ledarskap och kreativitet. Vi vill att skolan ska bygga på generella grunder och inte detaljstyrda. Vi vill också se om det kan finnas blocköverskridande möjligheter i stället för att man duckar för det.

Jag vill liksom föregående talare yrka bifall till reservationerna 1, 2, 3 och 4.

Anf. 36 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! Det är ett väldigt viktigt betänkande och en viktig reform som vi diskuterar här i dag. Kvaliteten i ett utbildningssystem kan ju aldrig vara högre än kvaliteten på dess skolledare och lärare. Vi vet att rektors ledarskap är otroligt viktigt för att vi ska få framgångsrika skolor. Precis lika viktigt är det att vi har utbildade, engagerade lärare som har höga förväntningar på sina elever.

Lärarnas kompetens är avgörande för elevernas kunskapsresultat. Därför är det ju också viktigt att vi får de mest lämpade och engagerade personerna att söka till lärarutbildningen.

Från vänstersidan har det tidigare knorrats och man har sagt: Det är ju bara tio år sedan vi senast sjösatte en lärarutbildning. Det behövs ingenting nytt.

Jo, anser vi, det behövs en ny lärarutbildning. Sveriges lärarutbildning har varit diskuterad under många år. Det har funnits en hel del problem kopplad till den. Det har funnits kraftig kritik från studenterna själva som har sagt att innehållet inte håller den kvalitet som man har önskat sig när man har gått lärarutbildningen. Högskoleverket har också haft en hel del anmärkningar. Det har varit på gränsen att examensrätter har dragits in.

I den senaste genomgången som Högskoleverket gjorde hade tio av lärosätena fortfarande brister. Det är inte acceptabelt. En hel del rättas till. Nu kommer också en ny lärarutbildning.

Ett problem i dagens lärarutbildning är att man som lärarstudent inte får en tydlig inriktning i sin examen. En student kan välja bort ett antal ämnen i sin lärarutbildning. Om man till exempel ska jobba i de lägre åldrarna som lågstadielärare kan man välja bort matematik. Det gör att vi inte får en rätt till kunskap för eleverna. Man har helt enkelt inte utbildade lärare. Vi vet att det har medfört olyckliga konsekvenser i kunskapsresultaten i vår skola.

Det är tyvärr alldeles för få som har valt att läsa till lärare. Sökandetrycket har varit alldeles för dåligt, och i stort sett alla som har sökt har kommit in. Det är absolut inte bra. Lärarförbundet kom i dagarna med en undersökning som visar att för få unga i dag vill söka till lärarutbildningen.

Det är en stor utmaning för oss. Det är väldigt bra att regeringen under mandatperioden har tagit krafttag när det gäller skolan. Lärarutbildningen är ett av de krafttagen.

Herr talman! Hur kommer den nya lärarutbildningen att se ut?

Det förslag som vi har att ta ställning till i dag är ett viktigt steg för att göra lärarutbildningen både bättre och tydligare. Kvaliteten höjs och strukturen i utbildningen görs tydligare.

I stället för en enda lärarexamen som det har varit tidigare föreslås nu fyra olika yrkesexamina: förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen och yrkeslärarexamen. Tillsammans med de inriktningar som finns i flera examina gör detta att utbildningen blir tydligare och bättre anpassad till verkligheten. Många remissinstanser har också sagt att detta är bra. Vi kan inte ha bredden med de två inriktningar vi har när man som lärare har barn från 1 till 12 år och från 12 till 19 år. Det räcker inte med den indelningen.

I och med att vi nu får en egen förskollärarexamen höjer vi både status och identitet för utbildningen. När förskollärarytbildningen blev inbakad i lärarutbildningen såg vi att sökandetrycket drastiskt försämrades. Det är absolut inte bra eftersom vi har brist på förskollärare i dag. Utbildningen får samma längd som tidigare, men fokus blir tydligare på språk och matematik.

Jag är glad att vi höjer ambitionsnivån för förskolan. Vi ska ha en lärorik förskola. Det får vi när vi nu stärker det pedagogiska uppdraget. Vi förstärker förskolläraernas roll och prioriterar tidiga insatser. Med det som görs nu ger vi bättre förutsättningar och bättre bas för eleverna och barnen att gå vidare.

Grundlärarexamen har tre inriktningar: från förskoleklass till trean, från fyran till sexan och en inriktning mot fritidshem. I och med att vi nu får en utbildning som är anpassad efter de behov som finns på skolorna i vårt land blir det bättre för eleverna. Nu kan grundlärarna följa eleverna under flera år. Vi som har och har haft barn i tidig skolålder vet hur viktig den tryggheten och återkopplingen är för varje elev.

Vi ska självklart ha en utbildning som har både ämnesdjup och ämnesbredd. Utbildningen för de här lärarna förlängs med en termin så att den blir fyra år. Det blir också obligatoriskt för alla dessa lärare att läsa till exempel matte och NO. Det går inte att välja bort som i dag. Kunskaper om läs- och skrivutveckling och fördjupade kunskaper om matematik kommer att bli en väsentlig del för dessa lärare.

Inriktningen mot fritidshem omfattar främst kunskaper inom fritidspedagogik, men vi breddar också den utbildningen så att man har möjlighet att gå in i praktiska och estetiska ämnen. Det är bra för dem som ska arbeta i fritidshemmen.

Ämneslärarexamen blir på högstadiet och gymnasiet. I dag har högstadielärarna två kombinationer i sin lärarutbildning. Det har gjort att många lärare inte har fått en heltidstjänst på högstadiet till exempel. Man har undervisat i ett tredje ämne som man inte har haft behörighet i. Nu anpassar vi utbildningen till verkligheten. Högstadielärarna får nu behörighet i tre ämnen vilket gör det bättre för eleverna.

Gymnasielärarna får kompetens att undervisa i två ämnen. Ämnesdjupet blir tydligare liksom ämneskombinationerna för gymnasielärarna för att underlätta anställningsbarheten. Det har varit ett problem för många som har läst till gymnasielärare i dag.

Yrkeslärarutbildningen blir med vårt förslag tre terminer. Yrkeslärarutbildningen fungerar inte i verkligheten. Det är alldeles för få som söker. Vi har alldeles för få yrkeslärare som är behöriga. Det gör att elever

som läser yrkesprogram inte har utbildade lärare. Nu blir det ändring på det.

Under den tid man är anställd som yrkeslärare har man möjlighet att på deltid få kompetens och läsa utbildningen. Det ger möjlighet för fler. Det blir bättre för eleverna.

Praktiken, det som kallas VFU, skärps också. Nu blir det tydligt att om man ska läsa till exempelvis förskollärare ska man ha sin VFU på ett lågstadium. Man ska inte kunna ha den på ett gymnasium. Sådana konstiga kombinationer har förekommit.

Vi får också en tydligare utbildning samtidigt som vi har en flexibilitet som gör att överlappningar kan ske. Det är viktigt för att det inte ska bli helt statiskt.

Herr talman! När jag tittar på vänstersidans förslag blir jag något konfunderad. Det brukar ske en eftersläpning i fråga om vad man tycker är bra och förändrar sig i regeringens riktning. Det har skett i många delar. Här kan vi också se det.

Om vi tar bort det vanliga, att det är för lite och för sent, kan vi ändå se, vilket står i reservationen, att man har insett att lärarutbildningen både behöver förtydligas och anpassas efter hur skolorna arbetar. Jag tycker att det är bra att den insikten har kommit.

Därför är det synd att man ändå håller fast vid en examen. Det är inte så, som vi kunde höra tidigare, att lärarutbildningen går att likställa med till exempel en ingenjörsutbildning. Det är en enorm bredd vad gäller lärarutbildningen i dag. Jag tycker inte att man kan göra en anpassning på det sättet, och det är synd att vänstersidan väljer att fortfarande ställa sig vid sidan. Man vill helt enkelt inte komma överens. Det finns ingen som blir vinnare på det, speciellt inte eleverna.

Herr talman! Det är glädjande att vi nu får en ny lärarutbildning. Med denna nya lärarutbildning och den lärarlegitimation som regeringen presenterade för en tid sedan stärker vi helheten för skolan och förbättrar möjligheterna för eleverna. Detta tillsammans med det stora Lärarlyftet som regeringen har genomfört under mandatperioden, den nya skollagen som utskottet senare i år ska ta ställning till, fler tidiga insatser och en bättre utvärdering gör att vi kommer att gå i riktning mot en skola i världsklass.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 37 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Att utveckla svensk skola och att bygga en bra lärarutbildning är ett långsiktigt projekt. Det visar exempelvis Finland, som Mats Pertoft tidigare tog upp i sitt anförande. En sektor vill gärna få lite lugn och ro, och Sofia Larsen vet att vi har velat ha överenskommelser över blockgränsen, men tyvärr har vi inte fått det.

Vi har inte sagt att dagens lärarutbildning är felfri. Det finns brister. Sedan är frågan hur man ska reformera den. Sofia Larsen vet att det var många remissinstanser som sade att man skulle kunna behålla strukturen och gå vidare med olika utvecklingsprojekt och kvalitetsutvärderingar.

Nu har vi i oppositionen sagt att vi ställer oss bakom förslaget till ny lärarutbildning som regeringen har lagt fram. Vi är dock kritiska till vissa punkter som vi har redovisat.

Jag kan också konstatera att Sigbrit Franke i utredningen säger att mycket i dagens lärarutbildning är bra. Anders Flodström som är universitetskansler säger också att det är en bra lärarutbildning som vi har. Det finns alltså även röster som inte är så negativa på denna punkt.

Jag skulle dock vilja ta upp detta med tidiga insatser i skolan som Sofia Larsen sade att ni prioriterar. Jag skulle vilja säga att ni inte gör det. Ni pratar om det, men ni gör det inte. Vi vet nämligen att vi måste ha en bra förskola och tidiga insatser under de första åren. Därför behöver vi också lärare som är duktiga och kunniga i sina ämnen och som jobbar i förskoleklass och i ettan, tvåan och trean. Där säger ni nej. Där ska det vara klasslärare. Det ni säger om matte, svenska och engelska har jag inget att invända mot. Men däremot i fråga om SO-ämnen, NO-ämnen och teknik blir det en snuttifiering. Varför vill ni inte även där ha specialister som möter de små barnen?

Anf. 38 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Jag tycker att Thomas Strand har en bra inriktning när han talar om hur viktigt det är att vi har en lärarutbildning som ger möjligheter till stora insatser i förskolan och under de tidiga åren i skolan. Man kan säga att det är de största förändringarna som regeringen har gjort under denna mandatperiod. Det gäller de insatser som nu har skett. Vi förstärker pedagogiken i förskolan, och det blir tydligare i fråga om läsning, räkning och skrivning. Vi säger också i den nya skollagen att det är den som är förskollärare – pedagogen – som ska ha huvudansvaret. Vi tycker att det är så pass viktigt. Det ska inte vara arbetslaget och de som inte har utbildning som ska ha mer att säga till om, som Socialdemokraterna har sagt. Det är de som har en gedigen utbildning som ska ha det tydliga ansvaret. Därför gör vi nu en förändring. De tidiga insatserna men också en bra utvärdering hänger ihop.

Men vi behöver också se till hur verkligheten ser ut i Sveriges skolor. Hur ser det ut vad gäller lärarkompetensen under de tidiga åren? Där kan vi se att det är en stor lucka. Det finns inte någon rätt till kunskap i dag. Många elever har lärare som inte är kompetenta och som inte har utbildning till exempel i matematik. Det garanteras nu genom den nya lärarutbildning som införs.

Samtidigt finns det många lärare ute i verksamheten i dag som är specialiserade i vissa ämnen. Det är bra. Detta ska kopplas samman så att vi nu får lärare som både har bredden och djupet. Det ger vi förutsättningar för, och det tycker jag är viktigt.

Det är tråkigt att Socialdemokraterna och vänstersidan inte ser hur verkligheten ser ut och hur skolor arbetar i dag. Det är en stor skillnad mellan skolor och i skolor. Vi ger förutsättningar och sätter eleven i fokus. Ni sätter själva utbildningen och det organisatoriska i fokus. Det är skillnader i ingången.

Anf. 39 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag håller inte med Sofia Larsen när hon säger att vi inte ser verkligheten. Det gör vi visst.

Man sätter arbetslaget mot lärare som har kunskaper. Jag förstår inte hur det kan vara en motsättning.

Många skolor har sett att just en kunskapsfördjupning genom arbetslaget är möjlig. Då möts lärare med djupa kunskaper och arbetar tillsammans i laget.

När det gäller att det har varit svårt att få lärare med matte- och NO-kompetens vet Sofia Larsen att det har mer att göra med att det är så få som väljer den utbildningen. Det har varit ett problem att det har varit svårt att rekrytera lärare. Det har egentligen inte med utbildningen att göra.

Jag har själv erfarenhet från HLK. Jag har suttit i forsknings- och utbildningsnämnden där. Jag vet att man satsar mycket för att ge djupa kunskaper i svenska och i matte. Det är viktigt.

Vi i oppositionen säger att det är helt okej med klasslärare för dem som vill ha det. Men varför säger ni inte att det vore bra med ämnesspecialister också för dessa åldrar? Varför låter ni inte studenter göra detta val om de vill bli duktiga i matte, i svenska, i SO-ämnena eller i NO-ämnena för att undervisa i ettan, tvåan och trean? Ni vägrar att låta dem göra det, utan det ska vara klasslärare för barn i dessa åldrar. Sedan blir det specialisering för att undervisa dem som är äldre. Det är det som är problemet.

Vi säger: Låt oss ha en mångfald. Låt oss öppna upp för ämnesspecialister. Det är det som de små barnen behöver. Annars blir det snuttifierat. Då blir det så att man läser 15 poäng, alltså en termin, i SO-ämnena, NO-ämnena och teknik. Det är sju ämnen. Det blir alltså väldigt lite som man studerar. Det är problemet.

Varför kan ni inte också säga att det är ett bra förslag att ha ämnesspecialister under de tidiga åren? Men Björklund säger nej, och då säger ni nej.

Anf. 40 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Jag vet inte vad Thomas Strand menar. Nu kommer det att finnas möjlighet att göra både och när det gäller ämnesdjup och bredden. Det är viktigt.

Det problem som vi ser i dag med att ha enbart ämnesfördjupning är att alldeles för många väljer bort viktiga delar, till exempel när det gäller matematik och de naturorienterade ämnena. Det gör att alldeles för många elever som går i ettan, tvåan och trean i svensk skola i dag har lärare som inte har kompetens eller utbildning i detta. Det är inte rätt mot eleverna. Vi vet hur viktiga de första åren är, både i förskolan och i skolan. Därför behöver vi lärare som har bredden och kompetensen men också ämnesdjupet.

Jag har mycket svårt att förstå hur man på vänstersidan helt kan negligera det som också Högskoleverket har sagt. Det som finns i dag är alldeles för svåröverskådligt. Det blir krångligt för studenterna. Man kan gå ut med nästan flera hundra olika kombinationer, vilket gör att man inte blir anställningsbar. Vi har inte en lärarutbildning och kombinationer som passar den verksamhet och den organisation som kommunerna och skolorna har.

Vad får vi då? Vad blir resultatet av det? Ja, titta till exempel på matematikresultaten i skolan! Det hänger inte ihop. Men nu får vi en sammanhållning på ett helt annat sätt.

När det gäller förskollärarna och en tydlig egen examen stärks statusen. När vi bakade ihop, som det blev i den senaste lärarutbildningen, fick vi de problem som vi i dag står med. Alldeles för få läser till förskollärare samtidigt som kommunerna skriker efter fler förskollärare. Dessa behövs i förskolan, så det är viktigt att vi har en ordentlig utbildning som också ger status och som lätt kan byggas på om man vill gå vidare och forska. Det får vi nu. Vi ger möjligheterna. Ni stänger där.

Anf. 41 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Det är flera områden som jag i min replik skulle vilja ta upp med Sofia Larsen, men talartiden medger inte det. Därför ska jag bara hålla mig till det som har med fritidspedagogerna att göra. Sofia Larsen drog det ganska kort.

Det jag ifrågasätter och undrar är hur det kommer sig att man tycker att fritidspedagogerna sitter på för mycket kunskap och att man faktiskt förkortar utbildningen. Sofia Larsen lyfter i sitt anförande fram att man vill stärka fritidspedagogerna för arbete i skolan. Men fritidspedagogerna har valt att bli fritidspedagoger för att kunna arbeta med just fritidsverksamheten. På vilket sätt stärker ni fritidspedagogerna i det avseendet? Jag ställer mig alltså ganska frågande till om regeringsföreträdarna vet vad fritidsverksamheten är för någonting. Man talar väldigt lite om den.

Jag kan inte låta bli att även tala om det som Thomas Strand var inne på. Det gäller ämnesdjupet. Problemet är att ni inte kombinerar de båda sakerna där. Jag kan hålla med om att det är viktigt att alla lärare har kunskaper i matematik. Men problemet är att vi missar lärare med djupa kunskaper i matematik. Inom förskolan till exempel kan vi redan i dag se att den fokusering som varit på matematik och språk har inneburit att många barn i förskolan sitter med matteböcker i stället för att de har lärare som har goda kunskaper i matematik och som på barnens villkor kan integrera den i leken.

Framför allt vill jag ha svar på frågan vad regeringen gör för att stärka fritidsverksamheten och varför man förkortar fritidspedagogernas utbildning.

Anf. 42 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Nu får vi, Rossana Dinamarca, utbildade mattelärare på lågstadiet. Tidigare har vi inte haft det i tillräcklig utsträckning. Nu måste alla som ska bli lärare i en förskoleklass och i ettan, tvåan eller trean läsa matematik.

Det vi kunnat se och det vi fått information om i utbildningsutskottet är den tragiska utveckling som har varit. Skolverket har fördjupat sig i frågan och sett att över hälften av alla som gått trean och fyran inte har haft lärare som varit utbildade i matte. Vilka resultat ger det? Ja, absolut dåliga resultat har vi kunnat se. Det här rycker undan mattan för våra elever. Nu ändrar vi på det. Men ni säger att det absolut inte är bra.

Barnombudsmannen har också varit tydlig, vilket jag tycker känns väldigt bra. Barnombudsmannen menar att det är viktigt att vi får en tydligare inriktning mellan olika stadier. Speciellt har han fokuserat på eleverna mellan fyran och sexan som har varit bortglömda. Nu får vi en tydligare inriktning. Man har en fördjupad kunskap bland annat om hur

barnen upplevs, hur de agerar i de olika åldersgrupperna, något som vi inte haft med i dagens utbildning. Det tycker jag är viktigt att lyfta fram.

Det Rossana Dinamarca var inne på är helt riktigt. Hon sade att fritidspedagogerna har valt att bli fritidspedagoger därför att det är just fritidsverksamheten som de vill jobba med. Ja, absolut, och det förstärker vi nu. Man får alltså den möjligheten. Dessutom gäller det andra ämnen som också kan vara kopplade till fritidspedagogen, bland annat de estetiska ämnena. Det tycker jag är bra. Vi får därmed en breddning, vilket är viktigt.

Fritidspedagogerna har en enormt viktig uppgift. Vi som har barn i den åldern ser också hur viktiga fritidspedagogerna är inom skolans värld. Vi lyfter fritidspedagogerna och ger en möjlighet till breddning. Det är bra för hela fritidspedagogiken.

Anf. 43 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Tyvärr kan jag inte se det som en förstärkning när man förkortar en utbildning från tre och ett halvt år till tre år. Man säger till fritidspedagogerna: Ni har för mycket kunskap. Vi ska ta bort där. Dessutom ska vi tränga undan en del av den kunskap som ni som fritidspedagoger har därför att ni ska verka i skolan.

Sofia Larsen svarar här om fritidspedagogernas roll i skolan, inte om fritidspedagogernas roll i fritidsverksamheten. Hur gör vi för att stärka den rollen? Hur gör vi så att fritidspedagogerna kan arbeta som just fritidspedagoger, inte som vakter för 74 barn?

Någonting måste hända inom området. Lärarutbildningen är *en* del. Jag tror att vi ska ha en lärarexamen som också kan skapa en förståelse för varandras arbete i förskolan, på fritis och i skolan.

Anf. 44 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Den nya lärarutbildningen är upplagd så att man kan läsa i väldigt tydliga block, indelningar. Utbildningen är lätt att bygga på. Det är en grund. Allt, oavsett om man läser till förskollärare eller vilken inriktning man har, ska lätt kunna byggas på. Likadant är det med inriktningen mot fritidshemmen. Också där ska det vara lätt att kunna bygga på.

Sett till hur fritidsverksamheten fungerar i dag är det ofta en mix av fritidspedagoger och av lärare som under de tidiga åren stöttar fritidsverksamheten. Det tycker jag är väldigt bra. Vi får en kombination med fritidsverksamhet och hjälp med läxläsning, exempelvis. Den mixen är bra. Jag tycker att många kommuner på det sättet har en bra indelning.

Vi ger alltså fritidspedagogerna andra möjligheter till breddning än de tidigare haft. Fritidsverksamheten är i fokus. Dessutom kan man gå in på de estetiska ämnena.

Anf. 45 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag vill till Sofia Larsen ställa en fråga om ett ämne där vi båda har ett engagemang. Det gäller detta med kreativitet och ledarskap.

När vi här i kammaren diskuterade och debatterade yrkeshögskolan hade majoriteten i utskottet lagt till en skrivning om entreprenörskap, något som saknades i propositionen. Jag antar att Sofia Larsen bidrog till

att det blev en bidragande och stark grund när det gäller yrkeshögskolans arbete. Det är jag väldigt glad över. I propositionen saknades ordet i fråga.

När det gäller lärarutbildningen är det mycket konstigt att både utskottsmajoriteten och regeringen helt hänvisar frågan om den utbildningsvetenskapliga kärnan och om egenskaper som kreativitet och ledarskap till regeringsbehandlingen samt att beslut inte tagits i riksdagen om så grundläggande saker.

Om vi ändå ska se det som att riksdagen verkligen har ansvaret för mer övergripande och grundläggande frågor om lärarutbildningen menar jag att dessa egenskaper är så grundläggande. Kan Sofia Larsen förklara för mig varför det beslutet inte ska fattas här?

Anf. 46 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Mats Pertoft är inne på en viktig fråga. Just den utbildningsvetenskapliga kärna som ingår som två terminer för alla, oavsett vilken inriktning man som lärare väljer, är viktig. Fokus ska vara på den åldersgrupp som man senare kommer att utbilda. Detta är en viktig del som jag också vill nämna.

Det finns en tydlighet vad som ska ingå, till exempel ledarskap och konflikthantering. Betygssättning och bedömning är en annan viktig del. Vi går nu ut och säger tydligt att detta ska med. Det är viktigt. Vi vet att ledarskapet hos varje lärare, att man har en lärare som orkar ta ledarskapet i varenda situation, har en enorm betydelse för interaktionen i klassrummet.

Sedan säger vi – vi fortsätter i detta – att det finns väldigt många delar som ska in. Mats Pertoft tog också upp några i sitt anförande, till exempel jämställdhet och genus, men vi har sagt att det också är viktigt att lärosätena får möjlighet att lägga in det man vill fokusera extra på. Det tycker vi är bra. Skulle vi göra som vänstersiden har sagt i sin motion – jag tror att man lade upp ungefär 10–15 olika ämnen eller inriktningar som skulle ingå – får vi en utbildningsvetenskaplig kärna som är tre år, alltså nästan lika lång som hela utbildningen. Det fungerar inte heller.

Det är viktigt med några grunder, men lärosätena har också möjlighet att fylla på i det allmänna lärandet inom hela utbildningen, som ska genomsyras, och inte bara i den utbildningsvetenskapliga kärnan.

Anf. 47 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag vet inte hur det är ställt med Sofia Larsens räkenskaper. Hon säger 10–15 ämnen, men om jag minns rätt var det kanske fem eller sex punkter vi tog upp.

Det viktiga är dock att skilja mellan de stora frågorna och de mindre frågorna. Jag delar gärna åsikten att högskolorna ska ha möjlighet att lägga in olika frågor i den utbildningsvetenskapliga kärnan. Men när det gäller den grundläggande biten, som borde finnas i alla lärarutbildningar, borde beslutet kunna tas här i riksdagen och inte av regeringen i examensförordningen, som det sägs. Då undrar jag: Är det någon högskola som ska få anordna en lärarutbildning där kreativitet och ledarskap inte ska finnas med? Är det så? Är det vad Alliansen avser?

Annars borde man ju kunna ta beslut här och nu om detta, och jag tycker att Alliansen borde kunna föreslå och yrka på att det borde komma

in i själva skrivningen i dag. Jag är nämligen övertygad om att Sofia Larsen också delar min åsikt. Hon sade nyss att kreativitet och ledarskap borde finnas med. Det är så övergripande att jag menar att vi borde besluta om det i denna kammare. Annars måste jag utgå ifrån att Alliansen anser att det finns högskolor som kan anordna lärarutbildning utan kreativitet och ledarskap.

Anf. 48 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Det är lite olika beroende på vilken debatt vi för hur klåfingrig vänstersidan vill vara inom olika ämnen. Just i detta, när det gäller den utbildningsvetenskapliga kärnan, är det total klåfingrighet; man ska peka ut i minsta detalj vad precis alla ska läsa och lära under dessa två terminer. I andra ämnen säger man nej och absolut inte, utan det är bara lärosätena som ska bestämma. Då har man förtroende för lärosätena, men inte i detta.

Det som har varit tydligt och det regeringen också har sagt är att det under dessa två terminer med bland annat betygssättning och bedömning, utveckling och lärande, läroplansteori, allmän didaktik, sociala relationer, konflikthantering och ledarskap – det är mycket viktiga delar – också finns andra delar som lärosätena vill fylla på med men som man också kan ha som en röd tråd genom hela utbildningen, och det är både ledarskap och kreativitet. Utan engagerade lärare, ingen bra utbildning – så är det ju.

Jag har alltså stort förtroende för våra lärosäten. Regeringen har varit tydlig från början. Jag vill också att lärosätena ska ha möjlighet att påverka.

Anf. 49 FREDRIK SCHULTE (m):

Herr talman! Oppositionen inledde sina anföranden med att klaga på att Jan Björklund inte var här. Jag kan faktiskt inte svara på var Jan är någonstans, men det råkar vara så pass turligt att jag lyckades få med mig ett litet papper från riksdagens utredningstjänst där man har tittat på hur många gånger de socialdemokratiska ministrarna – våra vänner Ibrahim Baylan, Leif Pagrotsky och Thomas Östros – deltog i debatterna under förra mandatperioden, när de hade makten. Det visar sig att det bara var tre gånger. Vi är redan uppe i fler, och fler kommer det att bli.

Jag tycker också att det är kul att notera att Socialdemokraterna inte dök upp över huvud taget under debatten om studieavgifterna. Vad gäller Vänsterpartiet hade Rossana Dinamarca mer spännande saker för sig än att stå och debattera i kammaren när vi pratade om vuxenutbildning och sfi. Men vi vet hur det är: Det är inte alltid lätt att säga en sak och leva upp till det själv.

Herr talman! Jag har precis fått reda på vad som är drömyrket bland unga människor. Jag googlade nämligen drömyrket i går på min dator, och det visade sig att Manpower har släppt en rapport där unga människor fått frågan vad de helst skulle vilja jobba med och vad det är som gör drömyrket till drömyrket. Det visar sig att det man helst vill ha är ett jobb som är spännande och utvecklande. Man vill ha ett jobb som ger stor personlig frihet, och man vill jobba med någonting som hjälper andra människor.

Jag tänkte då att läraryrket måste passa som handen i handsken. Man har jättestor frihet att utforma sin arbetstid. Man får definitivt hjälpa andra. Man måste rimligen tycka att det är spännande och utvecklande att hela tiden få träffa nya människor och att få jobba med unga människor. Det visar sig dock att läraryrket inte ens finns med på listan över drömyrkena. Samtidigt som jag satt där och knappade på datorn hörde jag också från tv:n i bakgrunden hur Lärarförbundet hade släppt en opinionsmätning där det visade sig att bara tre av tio ungdomar vill bli lärare. Det man kan konstatera är alltså att läraryrket tyvärr har dåligt rykte.

Läraryrket har dåligt rykte därför att det har gått ganska dåligt för den svenska skolan under ganska lång tid. Alla vi som har följt riksdagsdebatterna har hört siffrorna: En fjärdedel av alla elever som går i grundskolan lever inte upp till de mål och nivåer vi sätter upp. En tredjedel av dem som lämnar gymnasiet har inte högskolebetyg. Resultaten har blivit sämre över tid och sämre i jämförelse med andra länder. En åttondeklass i dag har alltså sämre kunskaper än en åttondeklass för tio år sedan hade, och eleverna i Armenien är bättre på fysik än eleverna i Sverige.

För ett land som ska konkurrera med kunskap, vilket vi i Sverige vill göra, är detta ett bottenbetyg. Därför behöver vi rätta till ganska mycket i den svenska skolan, och inte minst behöver vi få en ny lärarutbildning. Vi kan nämligen konstatera att det under lång tid har varit färre och färre som har varit intresserade av att bli lärare, och betygsgränsen för att komma in på lärarhögskolan har blivit lägre och lägre.

Därför har vi nu beslutat att göra upp med den Östrosska skolan. Det var nämligen vår vän Thomas Östros som producerade den lärarutbildning vi nu har. Det har varit en lärarutbildning som är ostrukturerad och otydlig. Jag var inne på Stockholms universitets hemsida i går och kunde konstatera att det finns 42 olika inriktningar att välja mellan, och det var så gott som omöjligt att veta vad dessa olika inriktningar resulterade i.

Det har också visat sig att vi har haft en lärarutbildning som i stor utsträckning har varit ganska flummig och otydlig, och vi har inte förmått utbilda lärare som motsvarar de krav som finns ute på skolorna. Många lärare undervisar i ämnen de inte har utbildning i. I vissa årskurser är det faktiskt en majoritet av lärarna som gör det.

Nu måste vi göra upp med detta, och det är det denna proposition handlar om. Vi lägger en byggsten för att skapa den kunskapsrevolution vi i den borgerliga regeringen har inlett under denna mandatperiod. Vad är det då vi gör? Först och främst förstärker vi lärarnas kompetens. Vi lägger till en termin på de lärare som ska utbilda sig till att undervisa F–6-klasser. Vi förstärker också kraven på de lärare som ska utbilda årskurserna 7–9 och gymnasieelever. Vi förstärker deras ämnesdjup så att de till exempel på gymnasiet måste ha en magisterexamen och en kandidatexamen i det ämne de utbildar i.

Vi tar också bort många inslag av flum i dagens lärarutbildning. Det som kallas den utbildningsvetenskapliga kärnan, som alla lärare måste läsa, har man tvingats läsa 90 poäng, alltså tre terminer, av. Det minskar vi nu till två terminer och 60 poäng. Vi gör det mer tydligt och koncist. Vi överreglerar inte och säger inte att det måste innehålla saker som till exempel funktionshinderskunskap. Men vi tar för givet att det kommer att finnas där. Vi skärper också i skollagen de krav som funktionshind-

rade elever har rätt att ställa på skolan. Vi ser det som självklart och givet att det kommer att finnas med.

Det andra vi gör är att skapa fler vägar in i läraryrket. Jag läste statsvetenskap på Stockholms universitet tillsammans med lärarstudenter. Vi läste samma kurser, gick på samma seminarier, tog samma tentor och fick samma poäng. Varför ska inte jag som har läst en sådan akademisk utbildning snabbt kunna komplettera min utbildning med ett till ett och ett halvt års studier för att bli lärare? Så var det tidigare, men det tog sossarna bort. Nu återställer vi ordningen.

Det tredje och viktigaste av allt, herr talman, är att vi skapar en tydligare och mer strukturerad lärarutbildning som är anpassad till de årskurser man ska undervisa för. Det här kanske kommer som en chockerande nyhet för Socialdemokraterna och gänget till vänster, men det är faktiskt olika saker att lära sex- och sjuåringar att läsa, räkna och skriva och att lära gymnasister att räkna differentialekvationer och integraler. Det kanske kommer som en chockerande nyhet, men det är lite olika saker.

Tyvärr är det här den svenska skolan har misslyckats. Enligt en studie från Statskontoret saknar en fjärdedel av alla lärare som undervisar i årskurserna 1–5 utbildning i matematik. Vi har fått en del rapporter från skolan som pekar på att det finns en stor grupp elever som tror att 51 minus 49 är 18. Det är mycket märkligt, kan vi tycka. Men det kanske inte är så konstigt när man har en massa utbildade lärare som ska undervisa i matematik. Vi ser nu till att återföra de gamla låg- och mellanstadielärarna. Alla måste de läsa svenska och matte, så att inga barn ska falla mellan stolarna.

Det visar sig också, om man gräver lite djupare i de beslut som sossarna fattat, att det inte har funnits lärare som har haft inriktning mot årskurserna 4–6 sedan 1988. Därför delar vi upp dagens enda lärarexamen i fyra olika lärarexamina: en för förskollärare, en för yrkeslärare, en för grundlärare, som ska undervisa i antingen gamla lågstadiet eller gamla mellanstadiet, och avslutningsvis en för ämneslärare, som ska undervisa antingen årskurserna 7–9 eller gymnasiet. Nu blir det tydligt vad det är man utbildar sig till. Nu är det ingen som kommer att ställa sig frågan: Får vi lärare som vi verkligen behöver?

Sossarna, Vänstern och Miljöpartiet är väl ändå hyggligt överens. De är överens på papperet. Det får jag väl gratulera till. Det är inte så ofta det händer. Sedan ger de lite motstridiga besked när man lyssnar på dem i debatten. Man är också hyggligt överens med oss om det vi gör.

Men det finns en del saker som jag inte får att gå ihop. Man säger att det är bra att alla lärare som ska utbilda sig för grundskolans yngre åldrar ska lära sig matte och svenska. Men samtidigt vill man ha specialister. Frågan är: Ska vi ha kvar det som det är, med allt vad det har inneburit, eller ska vi förlänga studietiden något fruktansvärt? När jag lyssnar på Thomas Strand tänker jag mig att det säkert kommer att krävas en sjuårig utbildning för att bli grundskollärare. Framför allt föreslår man – och det är väl kanske där vi skiljer oss mest – att alla lärare ska få undervisa inför alla årskurser. Jag säger det ännu en gång: Det spelar ingen roll om jag är fena på vektoranalys och är jätteduktig på Goethe och Schiller; det är någonting helt annat än att undervisa små barn i att lära sig räkna, skriva och läsa.

Vi behöver en lärarutbildning som återigen leder till ett drömyrke för unga människor. Vi behöver utbilda lärare till vad de ska jobba med. Vi behöver se till att vi får en lärarutbildning som verkligen ger lärare de kunskaper de behöver för att förmedla kunskaper vidare till barnen. Det är vad den här lärarpropositionen innebär. Därför yrkar jag bifall till den.

Det enda som kan stå i vägen för den positiva utveckling som vi nu slår in på är att De rödgröna vinner valet, att Mona Sahlin blir statsminister och att man river upp alla de reformer som vi nu beslutar om. Det kommer att stå Sverige dyrt om vi gör fel. Det blir en kostnad som vi kommer att behöva ta på kreditkort och skicka till de framtida generationerna. Jag yrkar bifall till propositionen.

(Applåder)

Anf. 50 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag vill att Fredrik Schulte lyssnar noga på mig nu, för han har inte förstått vad vi har skrivit. Vi har sagt att vi behöver klasslärare. Vi behöver också ämnesspecialister som får chansen att fördjupa sig i ämnen. Jag tycker inte att det kan vara så svårt att få ihop det.

Jag beklagar att det är en dyster bild av svensk lärarutbildning som Fredrik Schulte målar upp. Han kommer med påståenden om massor med utbildade lärare och det ena och det andra. Det är inte den bilden jag får när jag träffar företrädare för lärosätena, Fredrik Schulte.

Sigbrit Franke, er egen utredare, skriver så här: ”Mycket av det arbete som läggs ned i dagens lärarutbildningar håller god kvalitet.” Högskoleverket säger samma sak: Det har hänt väldigt mycket bra och positivt.

Språkets makt över tanken är viktig. Målar man upp en dyster och negativ bild, då får man också en dyster situation. Det tror jag är en av orsakerna till att så få söker lärarutbildningarna. Sågs det att den är dålig vill man inte gå där. Man ska vara försiktig när man målar upp bilder.

Vi säger inte att allt är bra och perfekt. Därför har vi sagt ja till det förslag som ligger. Men vi vill göra ert förslag bättre.

Fredrik Schulte! Ni älskar att detaljstyra lärarutbildningen. Jag har några frågor. Varför är det så att det ska bli en väldigt detaljstyrd utbildning och exakt på poängen om man väljer att bli ämneslärare för årskurserna 7–9 och gymnasieskolan? Vilka kombinationer blir det? Det vet inte vi. Det ska regeringen återkomma till. Blir det traditionellt och gammaldags eller nytänkande? Varför blir det mindre ämneskunskaper i årskurserna 7–9 med er utbildning än vad vi har i dag? Förklara det!

Anf. 51 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Herr talman! Man ska inte svartmåla, säger Thomas Strand. Det kan jag i och för sig hålla med om; det ska man inte syssla med för mycket. Men man ska inte heller blunda för problemen, och det gör Thomas Strand. Du vill blunda för det faktum att den svenska skolan under er tid vid makten har gått från att vara en bra skola som håller internationell standard till att vara i snudd på ett moras. En fjärdedel av grundskoleeleverna når inte målen. En tredjedel i gymnasiet gör inte det. Läraryrket är inte det drömyrke som det borde vara. Ni blundar för problemen och låtsas att det som ställde till dem inte finns.

Samtidigt måste jag säga att det är ganska spännande: Här vänder vi upp och ned på allt det som Thomas Östros ställde till med 2001, och ni är med på nästan allt. Innebär det då att du indirekt, även om det kanske bär emot att erkänna det här i kammaren, accepterar den bildsättning som vi förde fram 2001, att du instämmer i att det har gått åt skogen? Det är så det har blivit.

Thomas Strand talar om detaljstyrning och ämneskombinationer. Jag är inte för detaljstyrning. Jag är inte heller för att göra regleringar. Det tar känslomässigt emot för mig som moderat att göra inskränkningar i friheten. Det är grunden för vad mitt parti står för. Men det är faktiskt så att det har tillåtits alla möjliga och omöjliga typer av ämneskombinationer som inte har varit anpassade till den verklighet som skolan befinner sig i. Det är ganska få skolor som har intresse av att anställa lärare som är hemkunskapslärare och rysklärare. Problemet är att avsaknaden av tydlighet i utbildningssystemet har gjort att vi har fått problem med att rekrytera lärare. Det lägger vi nu till rätta.

Jag kollade upp Thomas Strand och konstaterade att han kommer från Vaggeryd. Vill du ta risken att Vaggeryds kommun ska behöva anställa lärare som inte har den kompetens som krävs för att undervisa i de ämnen som är nödvändiga, det vill säga matte och svenska? Vill du ta den risken, Thomas Strand?

Anf. 52 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag känner Vaggeryd ganska bra, och jag är inte så orolig för situationen i Vaggeryds kommun.

Fredrik Schulte säger att vi har en skola i moras. Jag tycker inte att man behöver kommentera det. Jag såg att ni i det borgerliga blocket själva skrattade åt det, och det säger väl lite om seriositeten i ett sådant uttalande.

Jag skulle vilja påstå att den reform som ni nu lägger fram inte är någon revolution, Fredrik Schulte. När jag läste det här tänkte jag: Blev det inte mer? Jag är säker på att vi om vi hade behållit den struktur vi har, och med kvalitetsutvärderingar på Högskoleverket, hade gått åt ungefär samma håll. Det är många som säger samma sak i branschen. Det vet ni också när ni träffar lärare och andra företrädare.

Men nu säger vi: Det är bra att vi får en ny reform, men vi tycker att det skulle vara mycket bättre om man gjorde som vi säger i vår reservation.

Nu säger ni, vilket lärosätena har blivit väldigt upprörda över, att ämneslärare i årskurserna 7–9 ska läsa tre ämnen under tre år. I dag läser de två ämnen. Då förstår var och en att något blir lidande. Att man ska läsa 90 poäng i huvudämnet på ett och ett halvt år är samma som tidigare, men ämne två och ämne tre ska läsas på en och en halv termin. Det är inte bra, Fredrik Schulte. Lärosätena själva säger att det är en katastrof.

Vill du möta en lärare som har läst tyska i en och en halv termin? Vill du möta någon som ska ha geografi, som är ett brett ämne, som inte ens har läst introduktionskurserna på en och en halv termin? Tycker du att det är bra? Tycker du att den detaljstyrningen från Björklunds och er sida är bra?

Anf. 53 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Herr talman! Vi ska i Sverige konkurrera med kunskap. Det är ett mantra som socialdemokratin ofta framför, och det är ett mantra som vi i den borgerliga alliansen definitivt ställer upp på.

Jag vill inte svartmåla i onödan, men tyvärr ser det ganska dystert ut. Det är en stor grupp elever som inte kommer till sin rätt – ungefär en fjärdedel. Det är också en fjärdedel av de unga människorna som är arbetslösa. Vi har en ungdomsarbetslöshet som är rekordhög i Europa, och förklaringen till det är att den svenska skolan inte har klarat av att leva upp till kraven.

Hur kommer det sig att det här har blivit ett alltmer påtagligt problem? Jo, förklaringen är att det finns en massa elever som i ung ålder får lära sig matte av mattelärare som inte har utbildning i matte.

En tanke som Thomas Östros lanserade i den nya lärarutbildningen var att alla lärare skulle bli specialister. Problemet var att det då blev svårt för skolor att hitta lärare som passade in och att rekrytera lärare så att man hade kompetens att undervisa i alla ämnen. Det gjorde att små kommuner som Vaggeryd inte fick utbildade mattelärare. Konsekvenserna är förödande.

Jag tycker att det är revolutionerande att vi vänder upp och ned på det och återgår till den ordning som var tidigare. Faktum är att den ordningen är någonting som Socialdemokraterna måste ta på sig ansvaret för.

Jag tycker att det är intressant att man ändå är med på så mycket av det som vi nu föreslår i denna proposition. Det visar att Socialdemokraterna har accepterat den problembild som vi beskrev 2001 och accepterar den problembild som ligger till grund för denna proposition.

Anf. 54 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! När man lyssnar på den här debatten får man en känsla av att det handlar mer om det förflutna än om framtiden. Jag trodde att vi skulle debattera framtiden.

När jag lyssnar på Fredrik Schulte är det olika bitar jag tänker på. Han säger att skolan är sunk och moras. Nog finns det problem i den svenska skolan – det håller jag helt med om. Alliansen har definierat några av dem ganska väl, och det är inte fel. Men att säga att det är sunk och moras är lite väl överdrivet, när PISA- och Timmsrapporterna säger att vi ligger i mittskiktet.

Det jag är förvånad över, och som flera talare har tagit upp före mig, är vad som sägs om lärarna i lägre årskurser, 1–3-lärarna, i framtiden. Vad vi säger från oppositionens sida är detta: Ja, det är en bra idé att ha ett slags klasslärarutbildning, men det borde finnas andra lärare också. Det behöver finnas speciallärare som har en djupare ämneskompetens än vad som har kommit fram hittills.

Varför säger Alliansen nej till detta? Finns det någon speciell tanke bakom att ni säger nej till detta? Det är för mig obegripligt varför ni inte kan tänka mångfald i stället för enfald. Det undrar jag hur du svarar på, Fredrik Schulte.

Anf. 55 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Herr talman! Man försöker från oppositionens sida ge en bild av att vi sänker nivån på lärarnas kompetens när vi inte vill ha det tunga ämnes-

djupet hos våra lärare. Det gäller alltså lärarna i de lägre årskurserna, för när det kommer till de högre årskurserna skärper vi kraven så att man i gymnasiet måste ha både magister- och kandidatexamen.

Den enkla förklaringen till det är att man inte behöver vara jätteduktig och ha den djupa ämneskunskapen i till exempel matematik för att lära små barn räkna. Jag har pluggat på KTH, och när jag försökte lära mitt kusinbarn räkna tittade han på mig som om jag var en riktig idiot. Min farmor däremot, som inte ens har gått i gymnasiet, lyckades mycket bättre med den uppgiften.

Med det försöker jag illustrera poängen och det som är den grundläggande konflikten mellan er i oppositionen och oss i majoriteten, nämligen att det är två helt olika saker. Klasslärarna i grundskolans lägre årskurser behöver inte detta ämnesdjup. Däremot behöver de bli specialister på att lära små barn läsa, skriva och räkna.

Då kanske Mats Pertoft säger: Ja, men naturkunskap och alla de här andra ämnena! Men faktum är att man inte behöver kunna räkna på längdkontraktion för att berätta vad blixten är. Man behöver inte de djupa teoretiska kunskaper som du efterfrågar.

Konsekvensen av den lärarutbildning som ni sjösatte för nästan tio år sedan har blivit att vi har missat bredden och missat förmågan att lära små barn läsa, skriva och räkna. Resultaten är ödesdigra.

Anf. 56 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Fredrik Schulte igen flyr från frågan genom att börja prata om hur det var förr och hur det är i dag i stället för att prata om framtiden.

Med all respekt för din farmor, Fredrik Schulte, och även för dina kunskaper från KTH – men jag pratar inte om KTH-matte när jag pratar om fördjupade ämneskunskaper i matte för årskurserna 1–3. Eftersom jag själv är lärare vet jag att det krävs en alldeles speciell kunskap för att undervisa i detta på ett vettigt sätt. Det är den kunskapen vi behöver fördjupning i, inte KTH-matte.

Jag måste påpeka att jag inte heller fick svar på min fråga. Vad jag frågade var: Varför är ni i Alliansen emot mångfald? Varför kan ni inte tänka att vi både har klasslärare med breda ämneskunskaper och bredvid har ämneslärare, specialister, som är specialiserade på att undervisa i till exempel matematik för årskurserna 1–3? KTH-matte är något helt annat. Jag undrar: Kan Fredrik Schulte tänka sig att svara på min fråga?

Anf. 57 FREDRIK SCHULTE (m) replik:

Herr talman! Jag är överlycklig! Mats Pertoft har ju fullständigt skrivit under på det vi tycker och tänker. Vi vill att klasslärarna ska bli just specialister på att lära små barn räkna, skriva och läsa.

Det vi undanber oss och inte vill ha är de som har djup spjutspetskompetens i snäva ämnen. Det var ju dem som ni utbildade, och det var de som sedan kom ut i de svenska skolorna. Ni såg tyvärr inte till att de hade kompetensen att just klara av det grundläggande.

Jag pratar gärna om framtiden – det är det som är hela grunden för detta. Jag vill ha en framtid där små barn kan lära sig läsa och räkna i skolan. För det behöver vi klasslärarna, de som har spjutspetskompetens i just den färdigheten.

Vi behöver inte ämneslärarna, som har den djuplodande kunskapen i naturkunskap och samhällskunskap, för de äldre. Vi behöver dem som är specialister på att lära ut de grundläggande kunskaperna till små barn.

Nu verkar det i Mats Pertofts anförande som att han trots allt är överens med oss i Alliansen om att det är detta vi efterfrågar. Men partiledaren kanske anvisade Mats Pertoft att till varje pris för en gångs skull skriva ihop sig med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Det kanske är det som är förklaringen till att det står en sak i reservationen och framförs en annan från talarstolen.

Anf. 58 TINA ACKETOFT (fp):

Herr talman! Jag är rädd för att det kommer att bli ganska mycket upprepningar här eftersom vi från Alliansen som vanligt är rörande överens. Det är ju alltid roligt, men det är inte så kul när man kommer långt ned på talarlistan.

Herr talman! Skolan och speciellt lärare är någonting som alla människor har åsikter om eftersom vi alla har varit elever. Många av oss har dessutom nu barn som är elever.

Alla har vi berättelser om våra gamla lärare. Vissa är roliga och andra är mindre roliga. Jag måste säga att jag själv är lyckligt lottad som generellt har goda erfarenheter av mina lärare. Det var speciellt en lärare som gjorde mycket stort intryck på mig och som jag nog kan säga delvis har format mig till den jag är. Det var min klassföreståndare i mellanstadiet.

För det första var han en extremt ämneskunnig lärare. Han hade ett djup som är få förunnat. För det andra hade han en märklig förmåga att se oss var och en. Han behandlade oss helt klart olika men efter behov, vilket gjorde att resultatet nog blev jämlikt. Han hade koll. Han var personlig utan att vara privat. Och han var faktiskt också en auktoritet utan att vara auktoritär. Han var kort sagt en sådan lärare som jag önskar att alla unga fick lov att ha i sin skola. Men vi vet att det inte är så, och det är därför vi har den här debatten i dag.

Om det är något som jag skulle tro är oomtvistat i detta ärende är det att det är lärarnas utbildning och kompetens som är de viktigaste faktorerna för en bra skola. Oavsett hur mycket pengar vi spenderar på pedagogiska inom- eller utomhusmiljöer, läromedel eller kulturupplevelser hänger ändå elevernas skoltid och resultat på om det finns välutbildade och motiverade lärare i de miljöerna.

Det går inte att tro att Sverige ska kunna vara en världsledande kunskapsnation när 40 procent av lärarna i årskurs 1–5 saknar ämneskunnande. 58 procent av lärarna i årskurs 6–9 saknar ämneskunnande, och 68 procent av lärarna i gymnasieskolan lär ut till elever utan att ha ett ämneskunnande. Så ser det ut i dagens skola med dagens lärarutbildning. För mig är detta helt otroligt. Jag tror att vi är ganska överens över parti-gränserna om att det är bra och rent av nödvändigt att ha ämneskunskap och pedagogisk kunskap för att kunna lära ut.

Desto märkligare blir det att höra debatten när oppositionen kör sin vanliga gömma-huvudet-i-sanden-politik. Flera utvärderingar och granskningar av den nuvarande lärarutbildningen har tydligt pekat på en rad kvalitetsbrister både när det gäller innehåll och struktur. Högskoleverket skrev 2008 i sin rapport att de ifrågasätter examensrätten vid 10 av

dåtidens 26 lärosäten. Det är en ganska markant knäpp på näsan åt hela systemet.

Vi har en bristande vetenskaplig grund, avsaknad av kunskapsområden, låga krav, bristfälliga examinationer – ni vet de populära låt-oss-alla-tenta-tillsammans-övningar som man hade – och en hög andel av studerande som avbryter utbildningen i förtid därför att de helt enkelt inte tycker att den är meningsfull. De vill inte slösa bort sin tid och sina studiemedel på en utbildning som de inte tycker ger det de vill ha. Man har över huvud taget haft problem att fylla utbildningen.

Herr talman! Jag är inte förtjust i statistik. Men på något sätt måste man ändå titta tillbaka på siffrorna för att förstå varför vi debatterar detta i dag. I dag går det drygt en sökande per plats till lärarutbildningarna – en på en. År 1982 var det 17,6 sökande till varje plats i lågstadielärarutbildningen. Det var 11,6 sökande till varje plats på mellanstadieutbildningen och – hör och häpna – nästan 25 sökande till varje utbildningsplats för historie- och samhällskunskapslärare. Om vi har rasat någonstans så är det väl i lärarutbildningen.

Det antal som söker till lärarutbildning som förstahandsval har gått från 25 000 sökande år 1997 till 13 000 år 2007. Dessutom är det lärarstuderande och sökande där avgångsbetygen väsentligt har försämrats. Kort sagt: Vi har över huvud taget inte kunnat locka många till utbildningen, och vi har definitivt inte lockat dem som har goda resultat från sin egen skolutbildning.

Debatten här i dag blir ännu märkligare när vi nu har dessa fakta. Det är inte mina siffror. Det är inte jag som har hittat på dem, utan det är Högskoleverket. Det blir märkligt att höra den rödgröna oppositionen säga: Jo, men det har ju ändå gått framåt! Då ska vi tydligen låta det vara som det är. Vi släpper det. Det har gått framåt. Det är inte bra, men det har blivit bättre. Det är vad ni menar. Jag tycker att det är ett ganska kallt spelande inte bara med barnens utan hela nationens utveckling.

Det är alltså mot denna bakgrund som – jag säger det igen – en enad allians föreslår en ny både vassare och bredare utbildning som ännu en byggsten i hela det gigantiska låt-oss-bygga-en-kunskapsnation-projekt som alliansregeringen sysslar med.

Mina kolleger har redan dragit igenom de stora förändringarna. Det kanske blir fortsatt diskussion om det, men låt mig ändå bara kommentera lite grann.

En examen blir fyra. Det är någonting som man till och med har efterlyst själv från högskolan. Vad man i stället har gjort är faktiskt att kalla dem för olika saker, för man ville inte ha examen som bakar ihop alla olika lärare. Det beror på att lärarstudenterna ska kunna både specialisera och fördjupa sig. De ska helt enkelt vara experter inom sitt område.

Det är någonting mycket märkligt i den situation som har rått. För det första har man över huvud taget inte behövt vara examinerad som lärare för att få en fast anställning som lärare. Det är också någonting som vi nu förändrar. Redan där finns ett grundfel i tänkandet.

För det andra har man inte behövt ha ämneskunskap inom det område man undervisar i. Det har inte heller gjorts någon skillnad, precis som vi har varit inne på tidigare, mellan att en lärare undervisar en sjuåring i det grundläggande – att lära sig läsa, räkna och skriva – eller har en sjuåring att utveckla i samhällskunskap. Det säger sig självt att man om man

inte ens kan läsa inte kan utvecklas i samhällskunskap tio år senare. Det är därför vi vill ha tillbaka de gamla klasslärarna.

Vi säger också att antagningskraven till lärarutbildningen måste höjas. Kraven på dem som examinerar lärarna måste också höjas, det vill säga att man måste ansöka om examenstillstånd igen som utbildningsansordnare. Anledningen är helt enkelt, igen, att våra barn och ungdomar har rätt till de skarpaste hjärnorna i sin vidareutbildning.

Utbildningen akademiseras i och med den nya beslutsordningen, där det särskilda organet med ansvar för just lärarutbildningen enbart och specifikt tas bort. Detta gör vi därför att vi inte vill specialbehandla lärarutbildningen. Den har rätt att ha samma akademiskt höga kvalitetskrav på sig som alla andra utbildningar.

Nu blir universiteten själva fria att bestämma hur utbildningen ska styras utan kontrollstationen lärarutbildningsorgan. Nu kan lärarutbildningen integreras i fakultetens vanliga verksamhet och förs alltså närmare forskningen och det kvalificerade lärandet – någonting som oppositionen uppenbarligen inte har läst.

Jag citerar Anders Gustavsson som är ordförande vid Stockholms universitet: ”Därmed kommer det också att bli mindre risk för att lärarstudenter får mindre kvalificerade studievägar jämfört med andra universitetsstudenter.”

Herr talman! Mina kolleger i Alliansen har som sagt fört en detaljerad debatt om vad den nya lärarutbildningen innebär i kvalitetshöjning. Jag har försökt ge en bakgrund till varför detta är livsviktigt för Sverige som nation.

Låt mig avrunda med att säga att jag och Folkpartiet är helt övertygade om att det går att vända denna trend med försämrade skolresultat för våra barn och unga och för läraryrkets attraktivitet. Som vi vet gick Lärarförbundet i går ut med en larmrapport som visar att vi behöver 50 000 nya lärare de närmaste åren. Men bara tre av tio unga är intresserade av att bli lärare.

Därför är den enskilt viktigaste uppgift som vi har i den här kammaren att höja läraryrkets status. Ett land som strävar mot högre resultat måste rekrytera de mest begåvade ungdomarna till läraryrket. Man måste ge dem en bra lärarutbildning och goda möjligheter att utvecklas under sitt yrkesliv.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och till en ny lärarutbildning. Den är välkommen!
(Applåder)

Anf. 59 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Tina Acketoft sade att vi i den rödgröna oppositionen vill låta det vara som det är. Då undrar jag om Tina Acketoft har läst vår motion. Har Tina Acketoft hört mig säga det? Har Tina Acketoft hört Rossana säga det? Har Tina Acketoft hört Mats säga det?

Jag tycker att man ska vara lite seriös mot varandra när man fäller uttalanden och inte komma med svepande generaliseringar. Vi är överens om att vi ska ha en bra lärarutbildning med god pedagogik. Vi ska ha behöriga och utbildade lärare. Vi är inte oense om det. Ni vet lika väl som jag vad det beror på att det brister i skolan i dag. Det beror på fler komponenter än lärarutbildningen.

Vi säger att det är bra att vi får en ny lärarutbildning. Vi vill göra den bättre och kommer med nya förslag, men ni säger ju nej till dem.

I valrörelsen målade Folkpartiet upp en bild med mopeder som kördes in i klassrummen och for runt. Tror Tina Acketoft att studenter vill bli lärare om det är den myten man sprider?

Jag har en fråga som gäller fritidshemmen. Ni vill förkorta utbildningen för lärarna på fritidshemmen. I propositionstexten för ni ett resonemang om hur viktiga fritidspedagogerna är i skolan och i lärandet. Regeringen skriver själv: "Regeringen anser därför att lärare som arbetar i fritidshemmen bör vara lärarutbildade eftersom fritidshemmen i dag blir allt mer integrerade i skolan."

Utredaren sade att det behövs fyra år. Ni sänker kraven. Varför skriver ni på det här viset och gör någonting annat?

Anf. 60 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Herr talman! Jag har ägnat tid åt att läsa era reservationer. Jag tror att Thomas Strand ägnade fyra minuter åt att beskriva att lärarutbildningen har haft problem, men det är ändå inte så allvarligt att man måste göra någonting åt det. Om man nu håller med om att vi måste göra någonting åt det, varför röstar man då nej till den här nya lärarutbildningen samtidigt som man nu står här i talarstolen och säger att man tycker att den är bra i stora delar? Jag tycker att det är mycket märkligt.

I övrigt tyckte jag att den största delen av tiden hos oppositionen gick åt till att beklaga att Jan Björklund inte är här.

Låt mig återgå till frågan om fritidspedagoger, Thomas Strand. Vad är det för märkligt som gör att man tror att bara för att man ger någon en lång utbildning blir det också per definition en god utbildning med rätt slutmål? Vi vet att det inte är så. Högskoleverket har konsekvent sagt att utbildningen måste stramas upp. Nu stramar vi upp den. Dessutom försöker vi göra fritidslärarutbildningen något mer attraktiv genom att dra ned på tiden. Vi tycker att vi om man fokuserar på det som fritidspedagoger ska göra inte behöver ha samma längd på utbildningen.

Det är mycket märkligt att se det här tänkandet att bara man sysselsätter människor inom en högskole- eller universitetsutbildning är utkomsten alltid bättre därför att det är en längre utbildning. Jag tror inte på det. Vi tror inte på det. Vi tror att man måste ställa krav. Vi tror att studietiden kan förkortas men att tempot under studietiden kanske måste ökas.

Anf. 61 THOMAS STRAND (s) replik:

Herr talman! Jag säger detta en gång till, Tina Acketoft: Vi röstar inte nej till propositionen. Det måste framgå tydligt. Vi säger ja till det förslag som ni har lagt fram, men vi vill ha förändringar på vissa centrala punkter.

Skolverket har i återkommande rapporter konstaterat att vi har brister i fritidshemmen. Vi har för stora grupper, och vi har för få utbildade lärare i fritidshemmen. Vi måste få en ny situation. Det vet vi alla om, och vi kämpar med det. Därför blir det så oerhört märkligt när man säger att man ska minska kraven. Er egen utredare sade att de här lärarna är så betydelsefulla. De finns i gruppen på fritiden. De hjälper till med läxor och konflikthantering. De är där hela tiden som ett kitt. De är uppskattade. Ni skriver till och med själva att de är integrerade i skolan.

Vi säger att vi ska behålla det på dagens nivå. Då får vi 30 poäng där de kan välja svenska, matte eller engelska för att vara en resurs i det integrerade svenska skolväsendet. Det säger ni nej till. Ni vill inte ha det så. Jag får inte det att gå ihop med tanke på det ni själva skriver om deras viktiga roll. Förmodligen handlar det om pengar och om att Finansen har sagt nej. Här gäller det att spara. Det är beklagligt.

Vi säger att vi behöver bra fritidspedagoger som även har svenska, matte eller engelska som en fördjupad kompetens.

Anf. 62 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Herr talman! Det gläder mig att Thomas Strand säger att han kommer att yrka bifall till propositionen. Det tror jag att vi alla är glada över. Det är just en sådan överenskommelse över gränserna som vi ville ha men som ni inte har ställt er så positiva till tidigare.

Thomas Strand säger att vi har för få utbildade fritidspedagoger. Tror Thomas Strand att vi kommer att öka antalet fritidspedagoger om vi har en längre utbildning eller minska antalet om vi har en kortare utbildning? Eller tror han att vi kan öka antalet om vi kan erbjuda en god utbildning som är effektiv, som tar vara på tiden när de studerande befinner sig i utbildning? Eller ska vi bara förlänga tiden därför att Thomas Strand har en magisk siffra som säger att fyra år är ganska lagom tid? Varför är det inte fem år? De kommer att bli ännu duktigare fritidspedagoger om utbildningen är fem, sex eller sju år.

Det handlar återigen om att vara effektiv, sätta upp mål och arbeta mot dem på ett konstruktivt sätt. Jag är helt övertygad om att de målsättningar som regeringen och vi i Alliansen har för fritidspedagogerna – för de är otroligt viktiga – kommer att kunna uppfyllas om vi tillsammans stärker upp och snävar ihop utbildningen på hela lärarhögskolan.

Anf. 63 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Jag noterar att attraktivitet är ett nyckelord i Tina Acketofts argumentation när det gäller utbildningarna. Det jag tror att Tina Acketoft också måste räkna in i detta är hur verkligheten ser ut för många lärare. Thomas Strand var inne på fritis med enormt stora grupper. Man har urholkat fritidsverksamheten. Bara under den här mandatperioden har vi sett ett trendbrott. Lärartätheten har ökat sedan 90-talet, det vill säga förra gången ni satt i regeringsställning. Nu har en ny borgerlig regering tillträtt, och återigen minskar lärartätheten. Det spelar också roll för attraktiviteten hos läraryrket, men det är någonting som man inte tar med i beräkningen.

De låga lönerna spelar också roll. Vi har en stor avtalsrörelse på gång där ute. Vi vet hur kritiken har varit från många lärare.

Vi yrkar inte avslag på den här propositionen. Däremot har vi en rad förslag på förändringar som gör att vi kanske kan få en skola för framtiden i stället för att anamma gamla lösningar som inte kommer att passa i framtiden. Det handlar om ha lärare med djupa kunskaper.

Fredrik Schulte sade i ett tidigare replikskifte att man inte behöver kunna så mycket matematik för att undervisa små barn. Det talar mot all vetenskap. Per-Olof Bentley vid Göteborgs universitet har till exempel kritiserat hårt att lärare inte har kunskap om hur och varför matematiken hänger ihop. Man saknar förståelse, och då lär man bara ut tekniker. Det

straffar sig senare. Därför menar vi att det är väldigt viktigt att man har djupa kunskaper i ämnen som till exempel matematik.

Anf. 64 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Herr talman! Det kan man ställa mot hur det har varit till i dag då det inte har funnits någon som helst kunskap i matematik och ungarna har lärt sig att räkna av någon som kanske själv har haft ganska eländiga erfarenheter av matematik och uppenbarligen inte själv har valt att läsa in det i sin läroexamen. Det är det som man måste ställa emot varandra.

Det är märkligt att ni tycker att det är så vansinnigt enkelt att lära ungar att läsa, skriva och räkna från sex eller sju års ålder, beroende på var de börjar, att man inte behöver ha något specialkunnande i det, utan det kan vem som helst som själv kan läsa, skriva och räkna lära ut. Jag tror att vi alla som inte är lärarutbildade – Rossana Dinamarca tillhör tydligen dem som är det – förstår att det inte är så enkelt.

Det är alltså dessa faktorer man måste ställa mot varandra. I stället finns det plötsligt ett nyvaknat intresse för matematik från oppositionen. Nu ska alla helt plötsligt ha ämnesdjup i matte för att bli lärare i de yngsta åldrarna. Vad är det som gör att det inte går att förstå att man inte fått verktygen som lärare för att utbilda barn i att läsa, räkna och skriva, alltså det mest fundamentala, kan inte barnen heller med allt mod i världen förutsättas kunna läsa, räkna och skriva sedan när de är 17 år? Det är det perspektivet vi har på det hela. Man måste lära sig grunderna för att ha möjlighet att ifrågasätta och lära sig det som sedan kommer.

Anf. 65 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Jag förstår att Tina Acketoft gärna anklagar oss för att vi inte skulle vilja att lärarna har kunskaper i att läsa, skriva och räkna, men det är inte sant. Det finns inte någonting i vår motion som säger att det är dåligt och att lärarna inte ska ha den kunskapen. Tvärtom! Vi tycker att det är viktigt att man har de kunskaperna, men vi tycker också att det är viktigt att lärarna ska kunna ha djupa ämneskunskaper i ämnen som matematik, SO, som är ganska brett, och de naturvetenskapliga ämnena. Men det är någonting som ni sätter hinder för. Det blir en lite plottrig utbildning där man kan lite om allt. Den plottrigheten kan man redan skaffa sig i dag genom Internet. Det man behöver är djupa kunskaper. Skolan måste kunna stå för någonting som ger djup men som också ger förmåga att analysera. Där finns bristerna i svensk skola i dag.

Jag vill gå tillbaka lite till det här med attraktiviteten i utbildningen. Det svarar inte Tina Acketoft på. Jag vill veta hur man är beredd – och det kanske är lite vid sidan av, men det har ändå en viss koppling – att förändra den verklighet som många lärare i förskolan och fritidspedagoger befinner sig i. Det gäller kanske framför allt fritidspedagogerna som ni nu förkortar utbildningen för. Vi har ställt frågan tidigare, och ingen har fått svar på den. Varför ska just fritidspedagoger ha mindre kunskaper? Vad är det som ska tas bort i deras utbildning i dag som är onödigt och som de inte behöver?

Anf. 66 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Herr talman! Jag måste börja bakifrån även om jag tycker att man ska vara pedagogisk och börja från början. Frågan om fritidspedagoger har vi

alla, tror jag, besvarat nu. Jag har i alla fall gjort det ett antal gånger i denna debatt. Det är inte det att de kan för mycket utan att det som de bör kunna faktiskt kan snävas in tidsmässigt därför att utbildningen inte är effektiv som den är i dag. Det hoppas jag är svar på frågan. Det finns väl ingen människa som kan bli beskylld för att kunna för mycket!

Jag ber om ursäkt, för det var verkligen inte så att jag inte ville svara på det här med lärarutbildningens attraktivitet. Jag tycker kanske att det går lite utanför den här debatten, men jag ska gärna svara på frågan.

Vi tror alla att det måste löna sig att utbilda sig. Att lönebilderna ser ut som den gör i dag då lärarlönerna har rasat om man jämför med omvärlden och med hur resten av Sveriges löneutveckling har sett ut är ett stort problem. Att kommunerna i många fall har för mycket makt över skolan tror jag att ni alla vet att jag som folkpartist tycker. Kommunerna har faktiskt inte förmåga att sätta in tillräckligt mycket människor vad gäller fritidsverksamheten. Det är många ställen där det är för få lärare, för få pedagoger, på fritis. Det är naturligtvis kommunernas ansvar att se till att det finns tillräckligt många.

Över huvud taget har statusen i att vara lärare sjunkit, och visst sjutton hänger det ihop med att man inte har det ämnesdjup som man hade tidigare och att man inte längre har den auktoritet som det tidigare innebär att vara lärare. Det är väl klart som sjutton att attraktiviteten sjunker då! Det är naturligtvis många pusselbitar som hänger ihop.

Jag tror att får man en lärarexamen där vem som helst som söker inte kommer in, där man ställer höga krav redan från början, där man ser till att få en god utbildning och där man ser till att faktiskt få en auktoritet i klassrummet utifrån ämneskunnandet och det pedagogiska kunnandet, då har man kommit en bit på väg.

Men naturligtvis har lönen och det faktum att ni nu håller på att besköra lärarnas tid att planera tiden – att de alltså ska ha 40 timmar på sin arbetsplats – också stor inverkan på detta. Jag tror att de behöver den lilla frihet som finns.

Anf. 67 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! När jag har lyssnat på den här debatten tycker jag faktiskt att man kan beklaga att vi inte kan diskutera med varandra utan i stället diskuterar förbi varandra. Vi från De rödgrönas sida tycker, och det har vi uttalat flera gånger i den här debatten, att mycket i propositionen är väldigt bra. Som både Thomas Strand och Rossana Dinamarca har påpekat har vi inte yrkat avslag på hela propositionen men vi har haft förbättringsförslag, egentligen i helhet sett inte så stora.

Kanske är det så att Alliansen har missat en unik chans under denna mandatperiod. Jag tror att det hade varit möjligt att komma överens om en gemensam lärarutbildning som hade haft bred parlamentarisk majoritet i den här kammaren. Det hade varit unikt. Jag tror mig till och med kunna säga att det här kanske är den proposition där vi har stått varandra närmast. Men det är bara att beklaga att Alliansen inte har förstått detta och inte velat, medvetet, måste jag anta, ta detta steg. För om någonting skulle ha ökat statusen på läraryrket skulle det ha varit om hela Sveriges riksdag hade kunnat ställa sig bakom en ny lärarutbildning.

Jag vill fråga Tina Acketoft: Varför har ni inte kunnat ta detta steg när ni ändå har sett att vi står varandra relativt nära? Det är ju ändå ni

som måste bjuda in till samtal. Oppositionen brukar inte vara den som bjuder in majoriteten till samtal när det gäller sådana här frågor, utan det är majoritetens uppgift.

Jag tror som sagt att det hade funnits en chans när det gäller detta. Tyvärr har ni inte tagit den. Är ni inte intresserade av att öka lärarkretsens status? Är ni inte intresserade av att få en bred uppslutning kring en ny lärarutbildning i Sverige?

Anf. 68 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att Mats Pertoft använde sina två minuter till att tala ut i periferin förutom under de sista 15 sekunderna. Varför har vi inte bjudit in till samtal? Den frågan kan jag inte besvara, och det vet Mats Pertoft också.

Jag tycker att om det är så lite som faktiskt skiljer oss åt kanske vi i stället skulle kunna rösta gemensamt för det här betänkandet, och då har vi löst problemet. Eftersom Mats Pertoft tycker att det är så många bra saker i den nya lärarutbildningen som vi faktiskt är överens om är det väl bra om vi tillsammans här kan rösta för det gemensamt?

Anf. 69 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Vad ska man säga om denna fråga från Tina Acketoft? Det här förslaget är kanske lite sent påkommet. Om Alliansen röstar för vår motion kan vi naturligtvis fundera på om vi ska rösta för er proposition. Men att i det här sista skedet upptäcka att det finns likheter är lite väl sent. Det är det som är majoritetens uppdrag. Det är det som även är majoriteten i utbildningsutskottets uppdrag, nämligen att försöka snickra ihop majoriteter. Det är helt klart att Alliansen inte har gjort sin läxa vare sig på ministernivå eller i utskottet, för där tror jag att det hade funnits möjligheter.

Man kan konstatera att den här regeringen och den här majoriteten inte är intresserade av att nå blocköverskridande överenskommelser. Jag har sagt tidigare i den här kammaren att jag tycker att det är synd att vi har fått en sådan välcementerad blockpolitik här i kammaren och i Sveriges riksdag.

Det blir hela tiden skarpa gränser och ibland helt i onödan. Det är ni, Tina Acketoft, som har ansvaret, inte vi i oppositionen.

Vad kan man göra annat än att rycka på axlarna och säga att ja, det är ni som sänker lärarnas och lärarutbildningens rykte, det är ni som sänker skolans trovärdighet och långsiktighet på det sättet. Det är vad jag hör när jag är ute på skolorna. Man efterfrågar blocköverskridande överenskommelser.

Anf. 70 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Herr talman! Jag vet inte vad jag ska säga, om jag ska bli full i skratt eller vilja gråta när Mats Pertoft säger att det är vi som sänker den svenska skolan. Det är vi som förmodligen sänker allting, förutom Titanic som kanske sjönk av sig själv. Det är ett mycket märkligt sätt att se på det hela.

Denna regering har lyft upp varje problembild som funnits i den svenska skolan, något som man inte velat se tidigare och varit rädd för att tala om. En tidigare talare sade att talets makt över tanken, eller något

liknande, har gjort att den svenska skolan blivit dålig – trots att vi belyst de problem som finns. Jag tycker kanske att det var tankens makt som saknades i den förra regeringen då man över huvud taget inte ville tänka på problematiken utan i stället gärna pratade om någonting annat.

Alliansregeringen har konsekvent satsat, och kommer att fortsätta att konsekvent satsa, på att ungarna ska få den utbildning de förtjänar, att lärarna ska få den utbildning de förtjänar, att vi åter ska ha en skola av världsklass i Sverige. Vi har halkat efter i resultaten, och det tror jag att Mats Pertoft är medveten om.

Vi vill göra någonting åt det. Lärarutbildningen är ett extremt viktigt steg i rätt riktning. Vi vill ha de skarpaste hjärnorna in i skolan, vi vill att de ska vara pedagogiskt utbildade och vi vill ha bredd och djup i våra lärarutbildningar. Det är därför vi lägger fram detta betänkande, och jag skulle vara väldigt glad om Mats Pertoft, och alla andra, ville rösta för det. Även om det är i elfte timmen är det inte någonting att rycka på axlarna åt, vilket Mats Pertoft sade att han gjorde.

Anf. 71 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

När jag sitter och lyssnar på debatten känner jag mig riktigt gammal. Det här är den fjärde lärarutbildningen som jag på något sätt varit med om och varit i närheten av. Jag måste säga att när det gäller den här lärarutbildningsreformen står partierna, såsom jag uppfattar det, närmare varandra än någonsin. Det är ett steg framåt.

Från vår sida sett har vi en skola som många elever är oerhört tack-samma för i dag. Vi har en lärargrupp som på många håll är jätteduktig. Och vi har en lärarutbildning där människor sliter för att det ska bli så bra som möjligt. Det är ett område som är oerhört svårt, och det behöver bli bättre. Det vet vi.

Den kamp som under alla år förts på skolans och lärarutbildningens område gäller den gamla seminarietraditionen, som var en egen utbildning, och akademien, som stått för kunskapen och forskningen. Detta har varje lärarutbildningsreform försökt hitta olika lösningar på.

Nu har vi en lösning, och den initierades egentligen av tre utredningar. Den första leddes av Sigbrit Franke, professor i pedagogik och tidigare universitetskansler, och heter *En hållbar lärarutbildning*. Jag var glad när hon fick uppdraget som utredare. Hon har nämligen inte tillhört den grupp som den borgerliga regeringen per automatik skulle ta kontakt med, både utifrån mycket av hennes forskning och utifrån hennes tidigare politiska placeringar. Vi gjorde en ansträngning för att få en bra genomlysning av skolan och lärarkompetensen.

Den andra utredningen var *Yrkeskunnande – en likvärdig sökväg till lärarutbildningen mot yrkesämnen* och den tredje, som också har med saken att göra, Lärarutredningens *Legitimation och skärpta behörighetsregler*. Alla tre ligger till grund för den lärarutbildningsreform som vi debatterar i dag.

Fru talman! Jag gör en liten runda om detta ämne, eftersom jag tycker att det är jätteviktigt att vi talar utifrån den situation som råder. Vi försöker bredda perspektiven lite grann.

Alliansen tog krafttag med utredningen. Låt mig använda en del av tiden till att läsa upp direktiven. Där sägs att lärarutbildningen ska vara en akademisk yrkesutbildning. Lärarutbildningen ska präglas av långsiktighet, professionalitet, effektivitet och hög kvalitet. Den ska vidare ge blivande lärare en gedigen grund som under yrkeslivet byggs på med kontinuerlig kompetensutveckling – tala om livslångt lärande! Lärarutbildningens attraktionskraft och status behöver höjas. Jag har inte funnit någon här som säger emot direktivens relevans i sammanhanget. Tvärtom är vi överens om detta.

Nu har jag uppehållit mig en stund vid dåtid, men hur ser det ut i nu-tid? Vi har olika bilder, och vi får lätt en snuttifierad bild av helheten. Låt oss därför titta på hela sammanhanget. Jag skulle vilja exemplifiera med golfspelaren som måste föra sin klubba bakåt lite grann för att få sving på bollen så att den förflyttas framåt.

Det var någon som efterfrågade framtiden. Den nya lärarutbildningen är en ordentlig sving mot framtiden. Vi sätter in den i ett sammanhang. Den ingår i förändringen, reformeringen, av universiteten och högskolorna. Jag kan lova att systemet med kvalitetsresursfördelningen kommer att kicka upp lärarutbildningen väsentligt. Lärarutbildningen blir nämligen akademiserad, som en utbildning bland alla andra utbildningar.

Dessutom har vi lärosätenas autonomitet. Nu kan lärosätena själva plocka in de delar, inte minst inom den utbildningsvetenskapliga kärnan, som man finner är väsentliga.

Lärarutbildningen ingår i forskningspropositionen. Vi har avsatt pengar till forskningskolor, till Utbildningsvetenskapliga kommittén, till fakultetsanslagen – allt detta för att kicka upp lärosätenas utbildningar.

Snälla vänner, gör inte lärarutbildningen till någon speciell utbildning, för det är detsamma som att vi inte accepterar att den är akademisk. Låt den få vara en utbildning som alla andra, med samma tillgång till forskningsmedel som andra.

Till s-gruppen vill jag säga att jag var en av förkämparna för att Utbildningsvetenskapliga kommittén skulle bli ett ämnesråd. Redan när den tillkom 1998 sade Socialdemokraternas dåvarande utbildningsminister Thomas Östros ett absolut nej till detta. Man kunde inte tänka sig att utifrån den grund som kommittén var byggd på göra det till enskilt ämnesråd.

Nästa mandatperiod var Leif Pagrotsky utbildningsminister. Även han sade nej till detta eftersom man var tvungen att bredda det hela. Men kära ni – vad är det vi har gjort i propositionen? Jo, vi har breddat det. Vi har tydligt talat om att vi behöver kunskap på olika sätt. Det handlar till exempel om hjärnans funktion. Är det inte viktigt hur våra hjärnceller fungerar för att vi ska förstå hur vi kan anpassa utbildningen och lära oss utifrån det? Det är väl jättebra att vi breddar det. Då kanske nästa steg blir ett ämnesråd.

Vi har verkligen inte lyft bort forskningen; det får ni inte säga. Någon sådan särbehandling har vi inte genomfört. Tvärtom finns lärarutbildningen nu i det absoluta sammanhang där den ska finnas. Vi har en reformering av svenska universitet och högskolor och deras forskning. Vidare har vi den i skollagen. Vi har den hela vägen. Det lärosäte som inte ger pengar till forskning om lärarutbildning får fundera på hur pass vetenskapsförankrad den är. Ska den lärarutbildningen ha kvar examens-

rätten? Då får man ju ta hela det här tillsynsförfarandet. Men nu får vi se var lärarutbildningen är viktig och var vi får den bästa kvaliteten.

Våra barn är, precis som ni alla har sagt, värda den absolut bästa kvaliteten på lärare. Och det behöver vi ha på våra lärarutbildningar. Men vad är en bra lärare?

Jag ska tala om vad jag tycker är en bra lärare. Det är en lärare med ett varmt hjärta som har känsla för våra barn, som vill ge engagemanget och det där extra. Det är en lärare med en fast hand som vågar visa vilka normer och värden som gäller, som vågar peka ut vilken väg man behöver gå för att utbilda sig och som vågar motivera barnen att lära sig. Sedan handlar det om en vass hjärna. En lärare som är kreativ vill kanske ta ett break och forska vidare inom ett område för att det är viktigt.

Detta tror jag är jätteviktigt för framtidens lärare när det gäller att möta det uppväxande släktet. Det är det, mina vänner, som vi ska satsa stenhårt på.

Vi borde ha använt dubbelt så lång tid till den här debatten, fru talman, av den enkla anledningen att det är framtiden vi talar om. Det gäller de barn som utvecklas nu. Det är de här lärarna som vi nu ska börja utbilda.

Vi talar om det ansvar som vi som beslutsfattare har inför kommande generationer och inför framtidens samhälle. Då behövs det här. Jag är jätteglad för att vi i dag har en lärarutbildningsproposition som vi i vårt betänkande kan tillstyrka. Det kan vi göra med en bred överenskommelse mellan opposition och majoritet, för det är trots allt inga hårresande kioskvältare som oppositionen har skrivit i sina reservationer.

Det är några missförstånd, som jag kan tolka, och några nyanseringar. Men vi kan gå till beslut i eftermiddag om en lärarutbildning som är bra, som kommer att gynna framtidens skola och som kommer att gynna framtidens lärarkår. Vi höjer verkligen statusen på yrket. Och detta gör att vi också kommer att gynna forskningen inom det här området, som behöver initieras och utvecklas ännu mer.

(Applåder)

Anf. 72 THOMAS STRAND (s) replik:

Fru talman! Det är bra att Yvonne Andersson börjar med att konstatera att vi inte står så långt ifrån varandra i den här frågan, ungefär som Mats var inne på. Vi har poängterat att vi inte vill avslå den här propositionen, men vi vill förbättra den. Det har framgått med tydlighet. Det är bra med den ingången i debatten, tycker jag.

Sedan hämtade du en bild från golfens värld. Jag försöker spela golf; jag fuskar lite. Nu vet alla golfare att det är väldigt lätt, när man gör den där svingen och klipper till bollen, att det blir en slice in i skogen eller en hook in i skogen. Jag är rädd för att det är precis det som ni gör. Ni slår slicar och hookar.

Den här propositionen borde förbättras. Jag säger som Mats att vi skulle ha kunnat hitta förbättringspunkter och kunnat gå fram med ett enat förslag för lärarutbildningens bästa i Sverige. Tyvärr blir det inte så.

När det gäller forskning hade utredaren bra förslag angående den utbildningsvetenskapliga kommittén och mer pengar. Nu blir det inte mer pengar från den borgerliga regeringen till den kommittén, och ställningen

stärks inte heller, vilket vi vill och har skrivit i vår motion. Det kan jag beklaga.

För inte så länge sedan kom propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*. Där talas det om avregleringar och inte detaljstyrningar. Nu har vi fått en lärarutbildningsproposition som går åt precis motsatt håll. Det är mer regleringar och mer detaljstyrningar. Jag skulle kunna läsa upp flera citat ur propositionen där det sägs att det behöver styras mer, regleras mer.

Hur kommer det sig att ni ena veckan lägger fram en proposition som talar om frihet och avregleringar och att det sedan kommer en proposition som säger precis tvärtom?

Anf. 73 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Thomas Strand nämner det här med detaljstyrning. Jag har hört i debatten om hur man vill ha mer. En av era reservationer innebär att ni vill ha mer av tydlighet inom den utbildningsvetenskapliga kärnan, till exempel.

Då kan ni läsa på s. 37 i propositionen. Där står det: Den närmare bedömningen av vilka kurser, och innehållet i dessa, som bör ingå i den utbildningsvetenskapliga kärnan bör vara de anordnande lärosätenas ansvar.

Här har vi väl ingen detaljstyrning? Det är precis tvärtom. Det blir lite förvirrat. Socialdemokraterna har i alla tider velat detaljstyra, och man vill göra det också här. Samtidigt lägger ni på oss att vi detaljstyr. Jag skulle kunna ta upp många fler exempel på att vi överlåter till lärosätena att anordna dessa kurser. Vi överlåter till lärosätena att avgöra vad som ska ingå i detta. Det ingår i våra autonomiseringsambitioner, som vi också kommer att ha en proposition om så småningom, som ska diskuteras här i kammaren.

Egentligen är det alltså tvärtom. Vi detaljstyr inte mer än vad vi tycker behövs när det gäller riktlinjer för en verksamhet som är lagstadgad ute i samhället. Jag håller alltså inte med om detta.

Däremot förvånar det mig att Thomas Strand hävdar att det är detaljstyrt för att man talar om examina, examinationer och så vidare. När har detta startat i så fall? Jag tycker att det är bra att vi har fått en balans när det gäller vad som ska styras och inte styras, fru talman.

Anf. 74 THOMAS STRAND (s) replik:

Fru talman! Då vill jag också citera två saker ur propositionen. På s. 8 står det uttryckligen att lärarutbildningens innehåll ska ”regleras tydligare”.

Ungefär i det sammanhang där Yvonne Andersson hämtade sitt citat står det – och det handlar om den utbildningsvetenskapliga kärnan – så här: ”bör regleras tydligare”.

Det finns fler exempel på detta, och jag har hört företrädare för den borgerliga majoriteten säga: Ja, det behövs detaljstyrning just nu.

Nu säger inte Yvonne riktigt så. Det är en splittring bland er. Det är precis som att ni har en autonomiutredning som säger si och en lärarutbildningsproposition som säger så.

Anna Götlind, ordförande i Sveriges universitetslärarförbund, och Eva-Lis Sirén, ordförande i Lärarförbundet, har skrivit en liten artikel och talat om just detaljstyrningen.

Det här säger i alla fall lärosätenas företrädare till mig. Det blir för mycket detaljstyrning. Det är ett hot mot den akademiska friheten. Jag tror att detta beror på att Björklund ville ha det här området för sig själv och tog det från högskoleministern. Han älskar att peka med hela handen. Men jag förstår inte varför det ska detaljstyras så mycket. Kan Yvonne ge ett bra skäl till det?

Anf. 75 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Vi ska börja med att nämna de här personliga delarna. Man bygger upp teorier. Det är ett sätt att möta verkligheten. Men det här är betydligt viktigare än att fundera på varför det står så eller så och varför det har tillkommit.

Låt mig i stället gå tillbaka till 1988! Då fick hela den utbildningsvetenskapliga kärnan, den typen av kurser, finnas inom ramen för något som kallades för basgruppsverksamhet. Jag ledde själv basgrupper på den tiden och hade möjligheter att följa upp. Då skulle varje lärarlag inom lärarutbildningen komma överens om vad som skulle tas in där. Då förstår vi själva att det blev rätt olika över landet i olika ämnen. Det här tillsammans med att jag läser er reservation om att det inte är en tydlig hand – det gäller genusperspektivet, hbt-frågorna och ett antal andra frågor – gör att det blir lite förvirrat.

Vi har riktlinjer för områden som ska finnas. Det är bra. Sedan är det upp till lärosätena att bestämma ytterligare. Är inte det en rimlig styrning? Övertolkar vi inte när vi talar om detaljreglering, åtminstone i just det här avseendet? Jag tycker att det är en övergripande styrning som kan behövas.

Vi hade under skolminister Ingegerd Wärnersson en diskussion om Värdegrundsåret och vikten av att lyfta in värdegrunden. Nu har vi den som får komma in på olika sätt i den utbildningsvetenskapliga kärnan. På det viset har man lyft in olika ämnen.

Lärarutbildare är inte korkade på något sätt. De vet vad som behövs.

Anf. 76 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Jag vill uppehålla mig lite kring utbildningens kärna. Det är bra att vi har kommit in på den diskussionen. Det har varit för lite av det i den här debatten.

Jag reagerar på att Yvonne Andersson säger att det här kan vi väl lämna lite öppet. Jag tycker inte att man kan lämna lite öppet om man ska inkludera alla barn i skolan eller inte. Det behövs kunskap. Det behövs vissa perspektiv som vi har blivit uppmärksammade på. Det gäller till exempel elever med funktionshinder. Det behövs kunskap kring det.

Jag vet inte hur många gånger man har fått rapporter om hur skolan konserverar könsrollsmönster. Då behövs det kunskap för att kunna bryta det. Det är en viktig del i utbildningens kärna.

Det kanske blir bättre när det gäller digital kompetens med framtida lärare som kommer och själva har erfarenhet. Men vi har kunnat se att det har funnits brister i den digitala kompetensen hos många lärare. Det är naturligtvis därför det är viktigt att ha med ett sådant perspektiv.

Det handlar om hållbar utveckling, om homo- och bisexuella och om transpersoner. Vi vet att man i läromedel ser det som ett problem att vara homosexuell eller bisexuell. Att vara transperson finns inte ens. Det är därför de perspektiven är viktiga om vi vill ha en förändring. Vill vi ha det kvar som det är behöver vi inte ha med det.

Jag menar att vi inte kan lämna det öppet om det är viktiga eller inte viktiga perspektiv. Det är klart viktiga delar som varje lärare måste ha med sig. Sex- och samlevnadsundervisningen måste bli mycket bättre och integreras i fler ämnen.

Anf. 77 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! På s. 37 i vårt betänkande står det att regeringen bedömer att frågor som jämställdhet, tillgänglighet och rättigheter för elever med funktionsnedsättning, hållbar utveckling och sex och samlevnad bör rymmas inom den utbildningsvetenskapliga kärnan liksom också generella kunskaper om de övriga områdena som skolans värdegrund, etcetera.

Jag tycker att det är jättesynd om vi i den här debatten inte tittar på vad det är som står, vad vi har fått med egentligen. Det här finns med. Det är en komplex verklighet vi lever i. I lärarutbildningen ska man få kunskaper, och inte bara för att ha dem själv som i många andra utbildningar utan också för att förmedla dem vidare.

Hela det spektrumet finns i lärarutbildningen på många olika sätt. Det är bara att läsa innantill.

Låt oss inte när vi har en jättebra produkt gå ut med felaktiga bilder så att våra lärare, lärarutbildare, barn och föräldrar tappar modet. Här har vi jobbat intensivt med människor. Remissinstanser har sagt sitt och kommit med förslag. Det har hanterats och beretts.

Vi har en produkt. Vi ska väl ändå inte vara orsak till att man ska tycka illa om den verklighet som ska bära upp vårt samhälle i stor grad. Jag tycker att skolan är en institution som i hög grad bär upp det.

De här områdena finns. Därför tycker jag att det är viktigt att vi inte påstår att de inte finns och frågar varför de inte finns.

Däremot tycker jag att många av de här områdena behöver utforskas vidare. En av de delar som vi fortfarande behöver, om vi tittar ut över hur det ser ut i samhället, är värdegrunden. Det handlar om att det blir en tydlig värdegrund, den värdegrund som vårt demokratiska samhälle vilar på.

Anf. 78 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Jag har läst hur man har svarat på den motion som vi har skrivit angående utbildningsvetenskapens kärna. Man har inte tagit till sig det. Det står på s. 15 och 16 i betänkandet.

Precis som Yvonne Andersson säger här lämnar man det öppet. Det är det jag menar. Man kan inte lämna öppet om man ska inkludera alla elever eller inte, om man ska tillgodose alla elevers behov för att alla ska kunna ta del av undervisningen.

Det är inte okej att vi fortfarande 2010 har en skola som så hårt sätter in oss i olika könsrollsmönster. För att kunna bryta det behövs det redan från förskolan att lärarna där har kunskap om genus.

Vi behöver göra många andra förändringar, men om vi bara ska prata om lärarutbildningen är detta väsentliga förändringar som behövs. Tyvärr negligerar man det. Det kan finnas med. Det kanske till och med bör finnas med. Men man lämnar det öppet.

Om vi ska ha en skola för alla där alla har rätt till kunskap behöver vi vara mycket tydligare än vad Yvonne Andersson och regeringsföreträdarna är.

Anf. 79 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag utgår från att min motpart här inte upplever skolan, lärarutbildningen och den här reformen på det viset. Det bedrivs ett oerhört arbete för att se varje elev, för att varje elevs behov ska bli tillgodosett. Det finns redan nu. Det står i vår skollag att man ska se till varje elev.

Vi ska inte ge den bilden att vi inte gör det redan nu. Vi stärker det dessutom på det sätt som man ute i professionen tycker att det behöver göras på. Att det kan tas upp i utbildningen är en ytterligare styrka.

Sedan har vi alla de forskningsprojekt som handlar om detta. Vi har kompetensutvecklingen som också i hög grad handlar om att se varje elev oavsett en rad kriterier. Det är synd att ge den bilden, för det finns och det förstärks i den här lärarutbildningen.

Med det vill jag säga att jag fortfarande kan tycka att vi behöver se igenom det ytterligare och sitta och samtala om vad den här reformen innebär. Är det verkligen på det sättet? Eller kan vi uppfatta det skrivna ordet lite bättre?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

11 § Länsplaner för regional transportinfrastruktur

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2009/10:TU20
Länsplaner för regional transportinfrastruktur (redog. 2009/10:RRS18).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 17 §.)

*Bank- och
försäkringsfrågor*

12 § Bank- och försäkringsfrågor

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2009/10:FiU18
Bank- och försäkringsfrågor.

Anf. 80 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Vi har nu att behandla ett betänkande som handlar om bank- och försäkringsärenden. Det är med lite sorg jag kan säga att det är

så dåligt med deltagare från Finansén för att besvara frågor och debattera de här viktiga frågorna.

Jag står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 3 som handlar om sparbankerna.

Det är en oerhört viktig fråga för Vänsterpartiet sett ur perspektivet att hålla ihop det här landet. Hela Sverige ska ha en möjlighet att leva, även vi som bor ute på landsbygden. Vi har haft väldigt stor nytta av lokala sparbanken.

Vänsterpartiet anser att det är viktigt att öka konkurrensen på bankmarknaden så att vi får till stånd en fungerande kreditgivning för den regionala utvecklingen som breddar valmöjligheterna. Vi vet hur den globala finanskrisen har slagit, såväl nationellt som internationellt, och vi tycker att det behövs åtgärder, skärpt reglering, tillsyn, minskad spekulat-ion och begränsning av hur stora banker tillåts bli.

Utöver detta behövs också en skarpare konkurrens mellan bankerna med fler alternativ till de stora affärsbankerna. De lokala sparbankerna utgör en viktig resurs för den regionala utvecklingen. Deras förankring i lokalsamhället gör att sparbankerna har goda kunskaper om ett samhälle och de företag och människor som finns och verkar där.

Flertalet banker är lokaliserade utanför de större tätorterna. Bland annat beviljas lån till småföretag och privatpersoner som annars kanske inte alls skulle ha godkänts. Eftersom sparbankerna i grunden går ut på att verka lokalt har de faktiskt en unik kundkännedom genom en nära relation till de lokala företagen. Detta är en oerhört viktig och basal kunskap för en bank som arbetar utifrån lokalsamhällets bästa.

Jag vill säga att i den stund som denna motion skrevs hade sparbankerna en affärsomslutning på ca 500 miljarder kronor, ett samlat resultat på nästan 3 miljarder och en soliditet på i snitt 20 procent. Det finns, mina damer och herrar, all anledning att tro att fler lokala sparbanker kommer att utveckla samhället, bland annat genom en klok långgivning till lokala och regionala företag, vilket leder till arbetstillfällen och därmed också framtidstro på orten och regionen.

I dag finns det sparbanker enbart i 140 kommuner, inklusive ett antal filialer. Vänsterpartiet vill att befintliga sparbanker ska kunna utvecklas, men vi vill framför allt ge möjligheter så att nya sparbanker kan etableras.

Man har årliga kundundersökningar där man tittar på kundnöjdheten. Nu kommer jag inte ihåg vad företaget som gör dem heter, men skit i det. Vi kan konstatera att sparbankerna alltså har en hög soliditet, och man har en väldigt hög kundnöjdhet.

Ni får ursäkta ordvalet. Det blir lite bondsvenska ibland. Det kanske piggar upp i den här församlingen.

Vänsterpartiet har tagit del av och följt utvecklingen hos sparbanksrörelsen i Norge. Sparbankerna i Norge verkar som regionalt viktiga aktörer. Att sparbankerna är slagkraftiga har att göra med att Norge till skillnad från Sverige tillåter egenkapitalbevis. Vänsterpartiet konstaterar också, eftersom vi har låtit riksdagens utredningstjänst titta på det här, att det har varit väldigt regionalt slagkraftigt och framgångsrikt i Norge. Det är därför konstigt att man vet så pass lite om det här i Sverige.

Huvudprincipen är att egenkapitalbevisens kapitalandel läggs under samma regelverk som institutionens övriga kapital så att utdelningar till allmännyttiga ändamål samt avsättningar till sparbankens fond styrs av ett och samma regelverk. Skillnaden mot aktier ligger främst i äganderätten till bankens förmögenhet samt inflytande i bankens organ.

Vänsterpartiet kan konstatera att detta leder till att så kallade aktieägare inte kan bli en majoritet i banken och att banken då inte heller kan säljas. Man kan också säga att det kan vara ett skydd mot aktiebolagslagens avigsidor.

Vi anser nu att man ska titta på och möjliggöra den här egenkapitalbevismodellen som man har i Norge. Detta föreslår vi i motionen.

Vi vet också att det tar lång tid att bygga en bank och att grunda det kapital en stabil bank behöver. Om det inte handlar om en vinstdrivande verksamhet torde det vara lättare, med tanke på allt som ligger bakom oss och vad som har hänt.

Därför kan det behövas möjligheter till statliga kreditgarantier eller uppstartslån i syfte att öka nyetableringen av nya sparbanker. Då skulle samtidigt sparbankernas roll och filosofi behöva preciseras. I det läget förutsätts att de inte ger sig in i större och riskabla investeringar och att de inte ägnar sig åt aktieäggande i vare sig banker eller andra riskbaserade kommersiella verksamheter. På så sätt skulle vi kunna bidra till att de nya sparbankerna ges goda förutsättningar att växa sig starka.

Vänsterpartiet vill öka tryggheten, konkurrensneutraliteten och öka kundens valmöjlighet. Det borde kunna intressera en del i den här kamraren. De små sparbankerna lyder alltså under samma lagstiftning som de stora affärsbankerna; därför bör banklagstiftning med mera ses över. Den kan vara ett hinder för den utveckling av sparbanksrörelsen vi vill se. Lagstiftningen kan bland annat behöva modifieras för att undvika att konkurrensen snedvrids.

Detta är förslag som Vänsterpartiet har. Vi har också haft nöjet att debattera det här ämnet med ansvarigt statsråd, och för att ge någon kunskap om vad det är vi menar när det gäller egenkapitalbevis lånade vi ut vår motion vid det tillfället. Nu är statsrådet inte här, så jag ska inte stå och hacka på honom, men jag kan gå tillbaka till utskottets ställningstagande. Jag blev väldigt glad i början när jag läste det. Det låter jättepositivt allting – man ska följa utvecklingen, det behövs fler än de stora aktörerna och så vidare.

När man sedan läser sista meningen ser man att trots det positiva de säger avstyrker utskottet den aktuella motionen. Jag har en mening här som jag funderade lite på när jag läste den: ”När det gäller sparbankernas kapitalförsörjning finns det möjligheter genom upptagande av s.k. förlagslån att förstärka det supplementära kapitalet.” Jag funderade lite på vad det betyder. Det är liksom inte vanlig Svenssonsvenska man håller sig till.

Man menar alltså att om man ska starta upp nya lokala sparbanker, och då pratar vi mycket om landsbygden, så finns det kanske inte så mycket kapital som är intresserat av att starta upp detta. Utskottsmajoriteten säger då att man får vända sig till kommuner, privata företag och så vidare för att starta upp. Det tycker man är jättebra. Men mellan raderna säger man att staten inte är tänkt att hjälpa till med förutsättningar för nya sparbanker genom att bevilja och utreda så kallade uppstartslån.

Vi vet också att Swedbank har lagt ned en hel del lokalkontor. Bland annat i Jämtland har detta gjort att man får åka ganska långt för att utträta sina bankärenden. Till råga på allt, och jag vill nog kalla det för roffarmentalitet, ser man till att om någon ny skulle vilja etablera sig där blir det ganska höga hyror eller så säljer man fastigheten till väldigt höga priser. Man är nog lite rädd för att den fria lokala sparbanksrörelsen ska etablera sig. Den blir då ett konkurrenshot, och många gånger kan man också fråga sig om metoderna är konkurrensmässiga. Jag tycker att det går över gränsen ganska många gånger.

Nu har vi några lyckade exempel som tur är. Jag ska inte säga vilka det är, men jag önskar dem lycka till. Däremot behöver de mindre som vi har i norra Sverige och som kanske är ensamma utan stöd från andra stöd från oss här i riksdagen.

Jag tackar för ordet och önskar att vi byter regering till hösten så att vi kan se till att sparbanksrörelsen växer sig större i Sverige!

Anf. 81 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (m):

Fru talman! Vi får inse att vi befinner oss i olika landsändar. I min del av Sverige, i Skåne, finns det en hel del sparbanker. Jag har ännu inte hört någon som tycker att det är dåligt med sparbanker, precis som det tas upp i betänkandet. Jag delar därför Lena Olssons syn att sparbanker fyller en viktig funktion. Det är ju så att jag själv vänder mig till en lokal sparbank. De är viktiga för konkurrensen.

Sedan tog du upp att det är svårt att ta sig till en bank om man lägger ned banker på orten. Det kanske man gör, men det måste också vara upp till banken att se till att det fungerar. Då kan vi också fundera på hur det blir om man själv ska ta sig till en annan ort och om det blir dyrare. Det kanske är en tanke att ge tillbaka.

Jag delar inte åsikten att det finns någon som inte vill gynna sparbankerna. Självklart syftar jag på att det inte är staten som ska sätta in pengarna, precis som du var inne på.

I det här betänkandet finns det 14 motioner totalt. Vänsterpartiet har ett par till. Där tar man upp frågan om inkassobolagens verksamhet behöver stramas upp och talar om alltmer aggressiva indrivningsmetoder och en försvårad process för gäldenären att bli av med skulder.

Fru talman! Det är alltid ett bekymmer då människor hamnar i svårigheter och långvarig överskuldssättning. Det leder till mänskligt lidande och utanförskap. Detta är utgångspunkten för regeringens förslag till förbättring av skuldsaneringslagen.

När man tittar på lagstiftningen om tillstånd och tillsyn av inkasso-verksamhet ser man att detta sköts av Finansinspektionen och Datainspektionen. Båda myndigheterna har redovisat resultat av sin tillsyn av inkassoföretag.

I Finansinspektionens rapport *Konsumentskyddet på finansmarknaden* konstaterar man att inkassoverksamheten de senaste åren har genererat få klagomål jämfört med tidigare. Som förklaring anges att allt färre företag har tillstånd. Dessutom säger Datainspektionen att de krav som man får in blir allt färre. De flesta följer god inkassosed.

Räntor och kostnader förknippade med inkassobolag är också noga reglerade. Likaså är nivåer på avgifter för betalningspåminnelser och inkassokrav reglerade.

Till detta kan tilläggas att den som får svårigheter att betala sina lån eller skulder alltid bör vara snabb med att höra av sig till den man står i skuld till. Om detta sker finns det också möjlighet att göra någonting åt saker och ting. Det kan upprättas en betalningsplan tillsammans med den man står i skuld till.

Det finns också inkassobolag som själva ringer upp enskilda personer för att tala om hur man kan hantera den enskildes skulder. Personer som blir uppringda blir ofta väldigt tacksamma för att inkassobolagen tar kontakt.

När man talar med gäldenärerna själva visar det sig att de sällan eller aldrig har tänkt tanken att höra av sig och att de inte ens trott att det var möjligt. De kanske till och med har tyckt att det har varit pinsamt att höra av sig om sin skuld. Men om de hade gjort det på ett tidigt stadium, när räkningar hade börjat hopa sig, hade det i regel kunnat ordna sig när skulderna var relativt små och hanterbara.

Det finns ett arbete att göra via upplysning. Kommunerna har skuldrådgivare som kan vara behjälpliga med budget och uppläggning av betalningsplaner. Regeringen har avsatt extra pengar till Konsumentverket för att utbilda fler skuld- och konsumentrådgivare. Och vi ska inte underskatta tv-programmens roll i det här. Vi kan tänka på *Lyxfällan*.

Vänsterpartiet lyfter också fram ett statligt kreditinstitut som ska erbjuda sociala lån samt ta fram förslag till lagstiftning för att ett statligt kreditinstitut ska kunna erbjuda saneringslån. Det kräver en rimlig balans mellan betalningsskyldighet och betalningsbefrielse. Det är viktigt att det finns en möjlighet för överskudsatta att i vissa fall kunna befrias från eller få en nedsättning av betalningsskyldigheten. I det delar jag Vänsterpartiets tankar.

I dag måste skuldsatta personer vänta i fyra år innan de ens kan börja skuldsaneringen. Det är troligen en av orsakerna till att det blir flera evighetsgäldenärer. Om det blir möjligt att förkorta väntetiden finns det också möjlighet att undvika att folk hamnar i långvarig skuldsättning.

Bland evighetsgäldenärerna finner vi också många företagare. De har inte den möjlighet som privatpersoner har att få skuldsanering. Det kan väl finnas en vits med att de får det eftersom det är där vi ser framtida anställningar, och det är viktigt att vi vågar starta och driva företag i Sverige.

Regeringen bereder nu förslag för att man ska få samma slutresultat som Vänsterpartiet vill uppnå med sina saneringslån, nämligen att människor inte ska fastna i skuldberoende utan kunna ta sig vidare.

Med sociala lån och garantier för saneringslån följer vissa gränsdragningsproblem, såväl för socialt bistånd som för kreditgivning och dessutom när det gäller rimliga villkor. Om man dessutom inför garantier för saneringslån är man inne på en väg som kan göra att krediter kan bli dyrare, då det i förväg är bestämt när och hur du ska få skuldsanering.

I stället kan det kanske vara mycket enklare än vi tror genom att mycket tyder på att skuldsanering redan är tillämpligt med nuvarande regelsystem. Kronofogden talar om att 100 000 personer redan i dag skulle kunna få det bara de sökte.

Fru talman! Konsumentkrediter är en vanlig orsak till överskudsättning. Därför arbetar regeringen just nu på ett lagförslag för ny konsumentkreditlag, där även skärpta krav på sms-lån ingår. Här får vi nu en

tydlig information om vad som gäller kreditgivning, och man får två veckor på sig att ångra sig.

Vi i Alliansen är bekymrade över att antalet skuldsatta är så stort. Därför kommer det nu kraftfulla åtgärder från regeringen som också uppmanas från utskottets sida att noga följa utvecklingen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag och avslag på samtliga motioner och reservationer.

Anf. 82 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag får tacka Ann-Charlotte Hammar Johnsson lite för svaret. Men jag tycker att det gick lite väl fort när hon talade om just den reservation som jag yrkade bifall till, om sparbankerna.

Är det, som det står i betänkandet, så att man följer det här och att man från majoritetens sida tycker att det är en viktig funktion? Finns det något intresse från er sida att studera egenkapitalbevis, att finansiera något slags startkapital när det gäller start av nya sparbanker och att göra en översyn av banklagstiftningen? Vi har många gånger konstaterat att det är svårt för alla små att hävda sig mot alla stora, den oligopolställning som affärsbankerna har.

Jag skulle vilja höra om man tänker ge sig i kast med just egenkapitalbeviset och verkligen titta på det här. När jag förde debatt med ministern visste han inte vad det var, utan han ville ha vår motion. Det tyder ju på en viss okunskap. Jag tyckte i alla fall att det lät som om du sade att det var slöseri med skattebetalarnas pengar att gå in med uppstartslån. Det måste jag verkligen ställa i relation till all hjälp som affärsbankerna har fått.

Anf. 83 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Tack för frågan. Jag ska se om jag kan vara lite tydligare.

Det är jättebra med sparbanker. De är en del av helheten när det gäller svenska banker. Man bör följa noggrant hur det går.

Egenkapitalbevis och liknande ser lite olika ut i olika länder. De frågorna och vad man kan göra där får regeringen titta närmare på. I dagsläget är vi inte där. Man har sagt att man följer frågan. Vad ministern har svarat kan jag tyvärr inte säga, för jag har inte lyssnat på den debatten.

Anf. 84 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Det är klart, Ann-Charlotte, att du inte kan veta det. Du var inte heller med vid den här debatten. Men jag ser ju att det fattas en massa kunskap. Man blandar samman lokala sparbanker med Swedbank. Man ser inte skillnaden. Vi har också varit med och anordnat ett seminarium om detta för att reda ut de missuppfattningar som finns.

Om man vill följa frågan noga kan man gå in på riksdagens hemsida och se vad utredningen har kommit fram till. I Norge har sparbankerna varit slagkraftiga regionalt. Även vi som befinner oss ute ”i spenaten” har också framtidsdrömmar. Men om servicen hela tiden rycks undan ges vi inte förutsättningar att klara framtiden.

Ann-Charlotte sitter i majoriteten. Kommer ni på allvar att titta på dessa frågor? Det kan väl inte vara fel att ge bankkunder större valmöjligheter. Att sparbankerna är slagkraftiga och bra i Norge borde väl intressera majoriteten att ge en möjlighet för dem att etablera sig här.

Anf. 85 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Man kan sitta hemma i sitt hus och använda sig av en bank i USA. Dagens metoder gör att man kan arbeta på ett annat sätt. Man är inte beroende av att gå till en bank. Det är klart att det finns människor som vill kunna gå till sin bank, men det finns ingen som kan säga att man inte vet skillnaden mellan Swedbank och sparbanker.

Vi anser inte att det är en god idé att använda statliga pengar för att starta banker, men bankerna är välkomna att starta bankverksamheter – precis som du var inne på tidigare. Det är helt okej. De kan öka sina möjligheter, vilket de gör i det område jag bor i. Det sker inte med hjälp av statliga pengar utan de har utvecklat verksamheter och gjort ett bra jobb på egen hand. Det är så jag tycker att utvecklingen ska fungera i en marknadsekonomi.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

13 § Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU15
Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik.

Anf. 86 CARIN RUNESON (s):

Fru talman! Så har vi då ännu ett betänkande om mänskliga rättigheter att debattera. Det är ett betänkande som behandlar ett antal motioner från den allmänna motionstiden höstarna 2007, 2008 och 2009. Motionerna tar upp mänskliga rättigheter, eller snarare avsaknaden av mänskliga rättigheter, i ett antal länder runt om i världen.

Jag vill, fru talman, inledningsvis säga att vi socialdemokrater naturligtvis står bakom de sex reservationer som vi har lämnat tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, men jag vill yrka bifall till reservationerna som rör punkterna 3 och 17, alltså SRHR-frågor och Kina.

Fru talman! En förutsättning för demokrati är att vi alla respekterar de mänskliga rättigheterna. Därför måste vi alltid stå upp för de mänskliga rättigheterna var än i världen de kränks. Vår röst ska vara lika skarp mot oförrätter oavsett om de begås av en stormakt, en diktatur, ett litet land eller av en annan aktör. Kampen och protesterna mot diskriminering på grund av kön, etnicitet, sexuell läggning, funktionshinder eller religion måste föras både nationellt och internationellt. Även de fackliga rättigheterna behöver stärkas på många håll i världen. Kvinnorna är i majoritet när det gäller jordens befolkning, och även om det är så har kvinnorna, och inte minst barnen, en mycket utsatt situation i många länder. Kvinnors rättigheter kränks ständigt.

Omsorgen om och försvaret av de mänskliga rättigheterna är en mycket central del i den socialdemokratiska utrikespolitiken. Därför ser vi med oro på hur den borgerliga regeringen vid ett flertal tillfällen har marginaliserat frågan om just mänskliga rättigheter.

Alltsedan FN:s allmänna förklaring av de mänskliga rättigheterna tillkom 1948 har rättigheterna slagits fast i ett stort antal internationella

konventioner. Det handlar om bland annat ekonomiska, sociala, kulturella och förstås politiska rättigheter. Det handlar också om tortyr, rasdiskriminering, människohandel, diskriminering av hbt-personer och av kvinnor och om barnets rättigheter.

Regimer som kränker de mänskliga rättigheterna försvarar sig ofta med att just deras länder har särskilda förhållanden som gör kränkningarna befogade eller med att mänskliga rättigheter inte får hindra utövan- det av traditionella kulturella sedvänjor, till exempel beträffande kvin- nors och flickors ställning, vilket vi socialdemokrater aldrig kan accep- tera. Det kan aldrig nog upprepas att mänskliga rättigheter aldrig får inskränkas av vare sig stater eller andra aktörer.

Fru talman! Dödsstraff, tortyr och misshandel utgör några av de mest motbjudande kränkningarna av de mänskliga rättigheterna. Kina stod ensamt för runt 70 procent av alla verkställda dödsdomar 2008. Även om mycket går åt rätt håll i Kina och den ekonomiska utvecklingen är blomstrande är landet fortfarande en av världens mest hårdföra diktatu- rer. Situationen för mänskliga rättigheter är under all kritik. Detta kom- mer min kollega Ameer Sachet att tala mer om i sitt anförande.

Dödsstraffet är alltid oacceptabelt, men vi vill särskilt rikta vår avsky mot de stater som avrättar barn, exempelvis Iran. Det måste, fru talman, vara en tydlig svensk hållning att fördöma detta. Där bör regeringen vara mycket tydlig.

De mänskliga rättigheterna kränks också i det amerikanska fängslaget Guantánamo. För alla regeringar som säger sig sätta skyddet av de mänskliga rättigheterna högt på dagordningen borde det vara självklart att kräva lagrets omedelbara stängning. Att världens enda kvarvarande supermakt öppet och medvetet kränker de mänskliga rättigheterna har försvårat arbetet för de mänskliga rättigheterna i världen. Vi socialdemo- krater beklagar att Sveriges utrikesminister inte i vare sig årets eller fjolå- rets utrikespolitiska deklaration med ett enda ord nämnde Guantánamo – detta samtidigt som regeringen hävdar att Sverige ska vara en tydlig röst i världen för mänskliga rättigheter och att man höjer ambitionen på om- rådet. I konsekvens med det, fru talman, bör Sverige agera för att en stängning av Guantánamo kan ske under 2010.

Vi socialdemokrater kände djup oro, fru talman, när statsminister Fredrik Reinfeldt uttalade att han som regeringschef inte tar upp enskilda fall av kränkningar i bilaterala samtal. Om detta hade blivit regeringens hållning hade det inneburit en förändring i svensk utrikespolitik som vi inte vill se. En av styrkorna i det svenska arbetet för mänskliga rättighet- er har varit just att vi har kunnat kritisera såväl stater som gerillarörelser och kombinera det med ett genuint engagemang för den enskilde som drabbas.

Fru talman! Vi anser att det är en regeringschefs skyldighet att syn- liggöra om svenska medborgare utomlands får sina mänskliga rättigheter kränkta. I Etiopien sitter oppositionsledaren Birtukan Mideksa, före detta domare och den första kvinnliga partiledaren i Etiopien, fängslad. Vi socialdemokrater kräver att hon frigges och att den svenska regeringen tar initiativ för att stödja hennes sak.

Än en gång, fru talman, finns det anledning att ta upp Dawit Isaaks helt oacceptabla situation. Alltsedan 2001 har han suttit fängslad i Eritrea

utan rättegång och utan kontakt med omvärlden, vilket jag är övertygad om att vi alla fördömer.

Det är inte bara viktigt utan alldeles nödvändigt att Sveriges regering ökar trycket i den tysta diplomatin samtidigt som man måste ta upp bristen på mänskliga rättigheter, inklusive inskränkningarna av yttrandefriheten, i alla bilaterala kontakter med företrädare för Eritrea likaväl som via multilaterala organisationer och kräva att alla politiska fångar släpps fria och ett omedelbart frisläppande av Dawit Isaak. Vi anser också att Sveriges regering bör utse en hög företrädare med erforderlig kompetens och erfarenhet som sänds till Eritrea för att sköta förhandlingarna på plats.

Fru talman! Att prata om mänskliga rättigheter utan att gå in på kvinnors rättigheter är en omöjlighet med tanke på rådande förhållanden i en stor del av världens länder. Här finns det oerhört mycket övrigt att önska.

Kampen mot mödradödligheten, en av de största tragedierna i vår tid, är ett område som bör lyftas fram. Millenniemålets delmål 5 anger att just mödradödligheten ska och måste minskas. Men något avgörande har tyvärr inte skett på området, och målet kommer dess värre inte att uppnås till 2015.

EU är i dag den största bidragsgivaren till utvecklingsländerna genom 64 procent av det internationella utvecklingsbiståndet. Men stödet till familjeplanering och basal hälsovård till kvinnor och mödrar har minskat med 7,8 procent, vilket inte är acceptabelt. En hög mödradödlighet får förstås också konsekvenser i form av ökad barnadödlighet.

Mer än 530 000 kvinnor dör varje år av komplikationer i samband med graviditet och förlossning enligt uppgifter från RFSU, och så många som 8,7 miljoner kvinnor, en helt ofattbar siffra, får skador eller infektioner till följd av sin förlossning.

Genom tillgång till preventivmedel, läkarvård, sexualundervisning och tillgång till säkra aborter skulle de flesta dödsfall kunna undvikas. Varje år utförs 19 miljoner osäkra aborter, vilket får till följd att 68 000 kvinnor årligen mister livet och ytterligare fem miljoner kvinnor behandlas på sjukhus för skador som de fått genom en osäker abort. Osäkra aborter tar 200 kvinnors liv varje dag. Det är helt osannolika siffror, men tyvärr är det sant.

Kvinnors rätt att bestämma över sina egna kroppar, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, SRHR, är grundläggande. Bristen på de rättigheterna är förödande och helt oacceptabel.

Fru talman! Abort är en rätt som vi tar för given i Sverige men som i många länder är helt förbjuden. Jag har haft möjlighet att resa i flera av länderna i Latinamerika där det överlag är mycket stränga abortlagar som råder. Vart jag än har kommit, vilka organisationer, enskilda politiker, både kvinnor och män, eller partigrupper som jag har träffat tar man upp abortfrågan och väddar om hjälp att påverka de konservativa krafter som styr i den här frågan. Det gäller inte minst den katolska kyrkan, som är en stark maktfaktor i flera länder i Latinamerika.

I Nicaragua har man i dag världens strängaste eller snarare mest inhumana abortlagstiftning. Lagen tillåter inte ens abort om kvinnans liv är i fara eller om en ung flicka blivit gravid efter sexuella övergrepp, vilket tyvärr inte är ovanligt. Om en abort ändå genomförs riskerar både kvinnan och läkaren som utför aborten två respektive tre års fängelse. Det är

helt oacceptabelt och leder dessutom till att ett stort antal illegala, osäkra aborter genomförs, ofta med tragisk utgång.

Med tanke på den rådande situationen i Nicaragua tycker vi socialdemokrater att Sverige bör fortsätta sitt engagemang för utvecklingen i landet inte minst vad gäller kvinnornas situation. Över huvud taget bör Sverige bredda, fördjupa och förstärka samarbetet med Latinamerika och även utöka den diplomatiska närvaron.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag understryka vikten av att Sverige visar solidaritet med dem som lever under förtryck. Hbt-personers rättigheter i likhet med kvinnors och barns rättigheter måste ha en självklar plats på vår utrikespolitiska dagordning.

Sverige behöver en regering och en utrikesminister som tillsammans med allt annat viktigt också prioriterar möten med kvinnor och sätter kvinnors och barns rättigheter på den diplomatiska och politiska dagordningen både i Sverige och vid utlandsbesök.

Fru talman! Vi får aldrig svika när det gäller de mänskliga rättigheterna!

Anf. 87 HANS LINDE (v):

Fru talman! Vi har att debattera utrikesutskottets betänkande *Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik*.

De mänskliga rättigheterna bär på en stor inneboende sprängkraft. Att säga att alla människor är lika mycket värda och att de mänskliga rättigheterna är individuella, odelbara och ömsesidigt samverkande är tyvärr i vår värld fortfarande i högsta grad något revolutionärt, om man nu menar allvar med retoriken. Vi behöver inte söka oss till fjärran länder och diktaturer som Nordkorea, Burma eller Saudiarabien för att hitta brott mot de mänskliga rättigheterna såsom de uttrycks i FN:s deklaration. De begås så mycket närmare oss än så.

I artikel 23:1 sägs att ”var och en har rätt till arbete, fritt val av sysselsättning, rättvisa och tillfredsställande arbetsförhållanden samt till skydd mot arbetslöshet”. Säg det till de 25 000 lärare, undersköterskor och fritidspedagoger som har förlorat jobbet i den svenska välfärden under den borgerliga regeringen.

Har någon informerat FRA och Sten Tolgfors om artikel 12 som förbjuder ”godtyckliga ingripanden i fråga om privatliv, familj, hem eller korrespondens”?

Inte verkar migrationsministern ha några som helst betänkligheter när han i EU säger ja till allt högre murar för att förhindra flyktingar att över huvud taget ta sig in i unionen trots att artikel 14 i FN:s deklaration tydligt säger att ”var och en har rätt att i andra länder söka och åtnjuta asyl”.

I artikel 10 står det att ”envar är under full likställighet berättigad till rättvis och offentlig rannsaking inför oavhängig och opartisk domstol vid fastställandet av såväl hans rättigheter och skyldigheter som varje anklagelse mot honom för brott”. Trots detta valde den borgerliga regeringen så sent som i måndags att i EU säga ja till att terrorlista en svensk medborgare utan att denna person fått möjlighet att pröva sitt fall i en opartisk domstol.

Låt oss konstatera att om FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna i alla delar hade respekterats hade världen, inklusive vårt eget land, sett väldigt annorlunda ut. Hade Sverige på riktigt varit en

tydlig röst för de mänskliga rättigheterna, såsom man säger i betänkandet att vi ska vara, hade vår utrikespolitik sett väldigt annorlunda ut.

Fru talman! FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna omfattar såväl politiska och medborgerliga rättigheter som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Att kunna bilda en fackförening och att ge ut en tidning är en mänsklig rättighet såväl som att ha ett arbete och att kunna skicka sina barn till en gratis skola. Mellan dessa rättigheter görs ingen åtskillnad eller värdering, i stället säger man att de är odelbara och ömsesidigt samverkande. Man insåg när man skrev FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna att om människor ska kunna utnyttja sin yttrande- eller mötesfrihet så behöver de mat i magen och ett tak över sina huvuden. På samma sätt insåg man att rätten att organisera sig fackligt och att kunna arrangera en demonstration är en förutsättning för att världens maktlösa och fattiga ska kunna kräva rätten till utbildning och arbete.

Inskränkningar i de politiska rättigheterna kan därför aldrig ursäktas med hänvisning till framsteg på sociala områden. På samma sätt kan vi inte heller blunda när människor förvägras utbildning, tak över huvudet eller mat i sina magar med hänvisning till att de har den formella rätten att rösta eller uttrycka sin åsikt.

I sammanhanget måste vi också understryka att de mänskliga rättigheterna också är kvinnors rättigheter. Varje år dör 560 000 kvinnor i samband med en graviditet. Varje dag, och även denna dag medan vi står här i kammaren, dör 200 kvinnor i samband med en illegal abort.

Demokrati och utveckling kommer inte att kunna vara möjligt så länge som kvinnor runt om på jorden förvägras rätten till mödravård, sexualupplysning, abort och preventivmedel. Men under Carl Bildts ledning på Utrikesdepartementet har svensk utrikespolitik förvandlats till en politik av män, om män och för män. För oss tre rödgröna partier är däremot rätten till sin egen kropp och rätten att kunna uttrycka sin sexualitet en grundläggande mänsklig rättighet. Därför vill jag yrka bifall till reservation 3.

I den borgerliga majoritetens betänkande har de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna förpassats till pliktskyldiga bisatser för att i bästa fall betraktas som andra rangens rättigheter. Man kan inte på detta sätt plocka delar av FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, använda de mänskliga rättigheter som ett smörgåsbord, och tro att man ska hitta helhetslösningar.

Med en sådan utgångspunkt som den borgerliga majoriteten har valt är risken överhängande att politiska rättigheter som yttrandefrihet, mötesfrihet och organisationsfrihet i realiteten förminsкас till att bara vara rättigheter för världens välbeställda och mäktiga.

För oss vänsterpartister är det ett synsätt som vi aldrig kan ställa oss bakom. Vi anser att Sverige framöver i alla strategier som rör mänskliga rättigheter måste utgå från ett brett perspektiv, det perspektiv som finns i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, och vi anser att Sverige måste ställa sig bakom tilläggsprotokollet till konventionen om de ekonomiska, kulturella och sociala rättigheterna. Därför vill jag yrka bifall till reservation 1.

Fru talman! Sprängkraften i de mänskliga rättigheterna blir också tydlig om vi ser på enskilda exempel och enskilda länder. Det är nämligen långt ifrån vid alla kränkningar och inskränkningar av de mänskliga rättigheterna som Sveriges så kallade tydliga röst för de mänskliga rättigheterna hörs. Efter snart fyra år med Carl Bildt som utrikesminister har det blivit uppenbart att den borgerliga regeringen har olika måttstockar och ibland inga måttstockar alls för de mänskliga rättigheterna beroende på var, av vem och med vilka motiv de kränks. I dagens betänkande finns just några sådana konkreta exempel på den borgerliga regeringens dubbla måttstockar för de mänskliga rättigheterna.

I Etiopien styr Meles Zenawi sen 1991. Det är en regim som hållit sig kvar vid makten tack vare valfusk samt omfattande och grova brott mot de mänskliga rättigheterna. Oppositionella sitter fängslade, och man utsätter oromofolket och befolkningen i landets östra delar, i Ogadenprovinzen, för systematiska övergrepp. Nästa månad går Etiopien till val, men ingen av oss ska ha förhoppningar om att det blir ett fritt och rättvist val.

Trots de omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna ger USA i dag Etiopien militärt bistånd. Storbritannien ger Etiopien budgetbistånd. Kina har dramatiskt ökat sina investeringar i landet, och från svenska UD är det tyst, oerhört tyst, om de grova övergreppen.

I betänkandet beskriver man hur International Crisis Group, Internationella journalistfederation och Human Rights Watch skarpt har kritiserat Etiopien för brotten mot de mänskliga rättigheterna, men dessa organisationer har också kritiserat EU och därmed också Sverige för vår tystnad. Trots det har den borgerliga majoriteten i sitt svar i betänkandet inte i någon del pekat på behovet att förändra Sveriges utrikespolitik mot Etiopien. Man har inte på något sätt visat på behovet av att Sverige höjer rösten när det gäller de mänskliga rättigheterna i Etiopien.

Det andra exemplet som jag skulle vilja lyfta fram som ett tydligt exempel på att den borgerliga regeringen har dubbla måttstockar för de mänskliga rättigheterna är Honduras. I juni förra året avsattes den demokratiskt valda presidenten Manuel Zelaya i en kupp. Det var kanske det största demokratiska bakslaget i Latinamerika på många år, ja, kanske på flera decennier. Kuppen väcker minnen från en tid då militärdiktaturer styrde i Latinamerika och påminner oss om att de demokratiska framsteg vi kunnat se i Latinamerika de senaste åren inte kan tas för givna. Man skulle kunna tro att valet mellan demokrati och kupper skulle vara givet, men så har tyvärr inte varit fallet. Det dåvarande svenska ordförandeskapet i EU, som var ansvarigt för att föra EU:s talan under tiden för militärkuppen i Honduras, förhöll sig passivt. När kuppregeringen arrangerade ett så kallat val i strid mot internationella avtal och som blev skarpt kritiserat av bland annat den latinamerikanska samarbetsorganisationen OAS, då valde Bildt att välkomna valet.

De omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna i Honduras har även i detta fall mötts med tystnad på svenska Utrikesdepartementet. Amnesty International talar om så många som 4 000 godtyckliga arresteringar av politiska motståndare till regimen. Man talar om sexuella övergrepp, militärt övervåld och rättsövergrepp. Ett flertal politiska mord och så kallade försvinnanden har kunnat bevisas. Bland annat räknar vi med att minst 19 hbt-personer mördades under de sex första månaderna efter

kuppen. Det var alltså 19 homosexuella, bisexuella eller transpersoner som kallblodigt mördades i Honduras under förra året utan att vi såg så mycket som ett kommatecken av kritik från den borgerliga regeringen.

Två av regeringspartierna, Centerpartiet och Folkpartiet, har tagit de dubbla måttstockarna till en ny, högre nivå i fallet Honduras när man i oktober förra året utsåg kuppledaren Roberto Michelletti till vice ordförande i Liberala internationalen, där båda partierna är medlemmar, vid ett möte där även nuvarande EU-ministern Birgitta Ohlsson deltog.

Det är uppenbart att så länge brotten begås av USA eller deras allierade, till exempel Etiopien eller Honduras höger, möts de av tystnad, ursäkter och bortförklaringar från den borgerliga regeringen. Men när brotten begås av USA:s fiender och kritiker används brotten för att försvara folkrättsbrott, ockupation och isolering.

Jag vill avslutningsvis säga att respekten för de mänskliga rättigheterna alltid måste gå före eventuell lojalitet eller sympati med ett visst land eller ett visst politiskt parti. De måste väga tyngre än våra svenska ekonomiska och säkerhetspolitiska intressen. För om vi väljer att kompromissa med de mänskliga rättigheterna i ett land kommer vi att förlora vi trovärdigheten att prata om mänskliga rättigheter i något land över huvud taget.

Anf. 88 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! I går på *Rapport* tog man upp en fråga som också finns med i dagens betänkande, nämligen företagets ansvar för mänskliga rättigheter. Det handlade om Systembolagets affärer med vingården Robinson Winery, som betalar sina anställda mellan 53 och 58 kronor per dag förutom den bostad som enligt avtal ska ingå i lönen. Men att bostäderna skulle vara i det urusla skick de var kan knappast ha varit tanken.

Att sydafrikanska myndigheter och arbetsgivare inte bryr sig nämnvärt innebär inte att vi som konsumenter ska låta bli att göra det. Svenska konsumenter har tidigare deltagit aktivt i att få slut på apartheidtidens råa diskriminering av majoritetsbefolkningen genom att bojkotta sydafrikanska varor. Vi konsumenter kan göra skillnad, och vi vet det.

Däremot borde det inte vara så att det är vi konsumenter som ska göra jobbet. Det borde ha varit gjort redan. Systembolaget skulle redan när man började handla av Robinson Winery ha kollat upp hur företaget sköter sig när det gäller arbetstagarnas rättigheter och förhållanden och också när det gäller om man följer de miljöregler som finns. Det är inte utan att det är lätt att sätta vinet i vrångstrupen om man får veta att de som skördar druvorna tvingas leva under vidriga förhållanden eller utsätts för gifter vid besprutning med mera. Det är också lätt att sätta vinet i vrångstrupen när man får veta vilka bekämpningsmedel som eventuellt har använts och som skulle ha varit förbjudna här i Sverige av både miljöskäl och hälsoskäl.

Systembolaget gjorde det rätta efter att Sveriges Television hade uppmärksammat dem på problemet. Man kontaktade Robinson Winery. Men varför kollades de inte upp redan innan man började handla med dem?

Fru talman! Svenska företag som köper varor i andra länder har naturligtvis ett ansvar för vad de gör och eventuellt ställer till med när de handlar. Ett ännu större ansvar har de svenska företag som etablerar sig i

andra länder. Att lämna EU-området med en miljöstörande verksamhet för att miljölagstiftningen där är mindre strikt och det därmed är möjligt att producera billigare är inte acceptabelt när det samtidigt leder till ökade utsläpp och ökad miljöförstöring. Inte heller är det acceptabelt att flytta produktion till ett annat land för att producera billigare om det samtidigt innebär att arbetstagarnas rättigheter kränks.

Det är heller inte acceptabelt om den verksamhet som ska bedrivas i det nya landet faktiskt inte leder till större välstånd för den inhemska befolkningen utan ibland till och med till ökad fattigdom. Vi har sett många exempel på grupper av människor som har fått lämna sina odlingsmarker för att lämna plats åt utländska företag som producerar för export till sina hemländer.

Stora Enso är till exempel en av de allra största markägarna i Uruguay. Det innebär ett väldigt stort ansvar. Man kan fråga sig om det är ansvarsfullt med storskaliga eukalyptusodlingar till pappersbruken när vi vet att man får två, högst tre, skördar och att växtperioden är på cirka sju år innan träden skördas, och vi vet att jorden utarmas. Vilken hänsyn tas till befolkningen? Kränker man deras rättigheter? Görs det någon konsekvensbedömning av hur de sociala förhållandena påverkas? Papperet är det vi som konsumerar i slutänden.

Fru talman! Det är inte så att jag på något vis har hört att Stora Enso missköter sig, utan min fråga är mer av generell karaktär.

Här i Sverige talar vår handelsminister sig varm för corporate social responsibility, ett frivilligt åtagande att respektera mänskliga och sociala rättigheter. Och det är bra att det finns, men det är inte tillräckligt. Det behövs ett bindande regelverk, helst på global nivå, för att säkerställa att alla länders företag respekterar både människor och miljö.

Fru talman! Det finns en bransch som omtalats under de senaste åren, och det är resebranschen. För några år sedan kom en rapport som visade att charterbolagen anlätade hotellkedjor där det förekom både barnsexturism och/eller exploatering av bland annat burmesiska gästarbetare som arbetade under vidriga arbetsförhållanden. Och för resebolagen är det naturligtvis inte positiv reklam att bli omskrivna för bristande respekt för mänskliga rättigheter, men det ledde också till en större uppmärksamhet från både konsumenter och producenter. Många resenärer väljer bort att bo där de vet att de som byggt hotellet utnyttjats av arbetsgivaren eller där barnsexturism förekommer.

För att återgå till gårdagens *Rapport*-sändning fick vi också veta att nu ska även Kina sälla sig till skaran av badparadis med till exempel taxfreeförsäljning både till utlänningar och till kineser. Och jag har ingenting alls emot att Kina ger sig in på badparadismarknaden, tvärtom. Det jag däremot har väldigt mycket emot är att Kina är det land i hela världen som verkställer allra flest dödsstraff varje år. Ingen vet hur många det är, men det rör sig om ett tusental eller fler.

När det gäller Kinas brott mot de mänskliga rättigheterna och dödsstraffen är det märkligt tyst i världen. Ingen vill stöta sig. Kina är i dag en av världens stora aktörer. De investerar som aldrig förr i både fattiga och rika länder. Afrika dammsugs på resurser, och många afrikanska länder är faktiskt nöjda och glada för att kineserna bygger vägar etcetera. De gör det dessutom utan att ställa ständiga krav på mänskliga rättigheter, som vi traditionella givare gör. I och för sig ger det då inga arbetstillfällen till

lokalbefolkningen eftersom de tar med egen arbetskraft, men ingen protesterar över dåliga arbetsförhållanden för de kinesiska arbetstagarna när de arbetar i andra länder. Men det gör vi i Sverige. Vi ställer krav på både miljö och arbetsförhållanden, och det borde fler göra. Ett svenskt exempel är Dragon Gate i Älvkarleby, som fick byta ut sina bambuställningar mot byggställningar som är godkända i Sverige och som anmäldes för miljöbrott när de eldade bildäck och annat bråte på gårdsplanen. Det som är självklarheter för oss är inte självklart överallt. Och inte lämnade Dragon Gates ägare Sverige för att vi ställde krav på både arbetsmiljö och miljö. Nu är bygget snart klart.

Fru talman! I dagsläget är det så att alla länder vill att Kina ska investera i just deras land. Alla vill ha tillgång till denna jättestora marknad, och Sverige är inget undantag. Ministrar, riksdagsledamöter, handelsdelegationer, kommunstyrelser etcetera, alla vallfärdar vi till Kina för att Sverigefrämja. Frågan om mänskliga rättigheter tas upp från politikerhåll förstås, ibland för att vi vill det men ibland också för att det förväntas av oss från hemmaopinionen. Om övriga aktörer lyfter frågan eller ens funderar över saken är mer höljt i dunkel.

Vad tycker då vi konsumenter? Tycker vi att det är okej att åka på chartersemester i ett land där de avrättar cirka tre personer om dagen? Tycker vi att det är okej att så många fängslas på grund av sina åsikter? Tycker vi att det är okej att journalister inte får skriva fritt? Tycker vi att det är okej med en regim som skjuter studenter som protesterar? Jag tror inte att vi tycker det. Och kanske är det till och med en konsumentbojkott som kommer att kunna sätta press på Kina i slutänden. Halvhjärtade påtryckningar från politikerhåll har inte lyckats. OS i Peking blev aldrig det gyllene tillfälle då alla förväntade sig att Kina skulle tvingas att upphöra med sina brott mot de mänskliga rättigheterna i hemlandet. Vad kan få de kinesiska makthavarna att respektera de egna medborgarna? Det måste förstås vara en blandning av påtryckningar: politiska, från konsumenter och sedan den interna förstås. Mer kan vi alla göra, också regeringen.

Fru talman! Jag har vid många tillfällen här tidigare talat om vikten av att underteckna tilläggsprotokollet till de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, så jag upprepar inte det här i dag. Dessutom har Hans Linde redan tagit upp frågan här tidigare. Och allt som jag och Miljöpartiet har sagt tidigare i den frågan finns samlat i riksdagens protokoll, så den som vill läsa mer om vad Miljöpartiet tycker om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna kan hitta det både i motioner och i anföranden här i kammaren. I dag nöjer jag mig därför med att yrka bifall till reservationerna 2 och 14.

Anf. 89 MATS SANDER (m):

Fru talman! Vi debatterar nu utrikesutskottets betänkande UU15 om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik.

När jag i morse skulle sätta på mig kläder för att se hyfsat representativ ut här i debatten kom jag till valet av slips. Jag stod framför min garderob och tittade in där. Det är mängder av slipsar därinne. Det har växt dramatiskt de senaste åren, och det var inget lätt val i dag. Men när jag tänkte på vad vi skulle prata om föll det sig lite lättare. Vi ska prata om människor. Vi ska prata om hur människor behandlar varandra, och vi

ska prata om hur illa människor behandlar varandra. Vi ska prata om vad vi i Sverige gör och hur vi gör för att vara med och skapa en bättre värld. Mina blickar föll på en slips med barn på, slipsen som jag köpte på Unicef i New York när jag var FN-delegat. Den är röd som det blod som rinner ur alldeles för många människor varje dag. De små olikfärgade prickarna är barn som håller varandra i hand. För mig är den en symbol för ömsesidig respekt mellan människor.

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag till riksdagsbeslut och avslag på reservationerna.

Betänkandet handlar om ett stort antal motioner som lämnats under de allmänna motionsperioderna 2007, 2008 och 2009. De utgör alltså ingen fullödlig behandling av ämnet mänskliga rättigheter ur ett globalt perspektiv utan är styrda av motionärernas viljeinriktningar. Och det är inte första gången den här mandatperioden som vi debatterar mänskliga rättigheter, men det kanske är den sista.

Våren 2008 behandlade vi en regeringskrivelse om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik och ett stort antal följdmotioner. Våren 2009 behandlade vi kvinnors rättigheter, barns rättigheter, diskriminering och förföljelse på grund av sexuell läggning och könsidentitet respektive rättigheter för och diskriminering av personer som tillhör nationella, etniska, språkliga eller religiösa minoriteter.

Frågor om mänskliga rättigheter togs upp våren 2009 i betänkandet *Frihet från förtryck – Sveriges demokratibistånd*. Och i det nu aktuella betänkandet behandlar utskottet motionsförslag rörande mål och inriktning för den svenska politiken för mänskliga rättigheter samt mänskliga rättigheter i ett antal länder. Länderna är Demokratiska republiken Kongo, Eritrea, Etiopien, Senegal, Bolivia, Honduras, Nicaragua, USA, Kina och Thailand.

Fru talman! Respekten för människors lika värde är viktig för oss alla, och bristen på respekt för de mänskliga rättigheterna upprör oss. I världen finns det alldeles för många som har det svårt. Det handlar om rätten att uttrycka vad man vill, rätten att ha vilken sexualitet man vill, rätten till abort, rätten till sin egen kropp, rätten att slippa få sitt kön stympat, rätten att slippa kränkas, misshandlas, torteras, våldtas och dödas. Många människor på vår jord lever i ett komplett helvete, och exemplen på det är alldeles för många.

Arbetet med att främja demokrati och mänskliga rättigheter präglar svensk utrikespolitik. Vi agerar genom vår union, EU, men även bilateralt mellan länder och multilateralt, bland annat genom FN. Målet är att de mänskliga rättigheterna ska genomföras och efterlevas fullt ut av alla och överallt. Det återger våra förhoppningar om en värld där människor kan leva fria utan fruktan.

För över 60 år sedan antog FN:s generalförsamling den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Förklaringen innebar en gemensam värdegrund för synen på människan. Som medlem i FN har Sverige enligt FN-stadgan både rätt och förpliktelse att vidta åtgärder i samarbete med organisationen för att främja respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande rättigheter för alla utan åtskillnad på grund av ras, kön, språk, religion, land, kultur eller situation. Ingen regering kan hävda tradition, kultur eller religion som skäl för att kränka de mänskliga rättigheterna.

Dessa principer slogs fast vid världskonferensen 1993 och bekräftades vid FN:s världstoppmöte 2005.

Fru talman! Sverige är ett litet land i världen, men vi har en stark röst och kan göra skillnad i praktisk handling, speciellt för dem som inte har någon röst alls.

Prot. 2009/10:111
28 april

*Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik*

Anf. 90 CARIN RUNESON (s) replik:

Fru talman! Du talar fint om respekten för andra människor, Mats Sander, och också om hur viktigt det är att framför allt kvinnor har rätt till sin egen kropp – SRHR-frågorna, fri abort och så vidare.

Jag talade tidigare om Nicaragua. Jag har några frågor om Nicaragua, som i och för sig också kan gälla andra länder. Nicaragua är ett av de länder som Sverige lämnar i samband med landkoncentrationen av utvecklingsbiståndet. När man ser utvecklingen i Nicaragua med ökad mödradödlighet och absolut abortförbud kan man minst sagt bli oroad. Många tonårsflickor tvingas föda barn och så vidare.

Ni har från regeringens sida sagt att det är angeläget att andra länder finns kvar i de länder som Sverige lämnar och att man gör detta för att EU ska samarbeta bättre när det gäller landkoncentrationen.

Hur arbetar ni, Mats Sander, så att inte andra länder gör som Sverige och den borgerliga regeringen och lämnar Nicaragua? Hur säkerställer ni att enskilda organisationer kan fortsätta jobba med de problem som finns för en stor del av befolkningen? Man ser i dag tydliga bevis på att man från politiskt håll i Nicaragua motarbetar de civila organisationerna.

Jag är intresserad, Mats Sander, av att höra hur den borgerliga regeringen jobbar med dessa frågor.

Anf. 91 MATS SANDER (m) replik:

Fru talman! Carin Runeson ställde en fråga om Nicaragua och kvinnorna där. Hon ställde också en fråga om regeringens och riksdagens beslut att reformera utvecklingssamarbetet som bland annat inbegriper en fokusering där vi går från 70 till 33 samarbetsländer. Nicaragua är ett av de länder som är föremål för utfasning.

Detta är ett led i att genomföra Parisdeklarationen, att harmonisera och anpassa den här givargruppen för bistånd till Nicaragua. Det har lett till en samordning mellan givare, och det ska främja uthålliga resultat av biståndsinsatsen.

Efter utfasningen av det svenska bilaterala biståndet till Nicaragua finns det fortsatta möjligheter för svenska enskilda organisationer att ansöka hos Sida om medel för insatser för att stärka kvinnors rättigheter och för SRHR-frågor.

Sverige verkar för ett associeringsavtal mellan EU och Centralamerika, och det inkluderar Nicaragua. Det är ett avtal som bygger på politisk dialog, utvecklingssamarbete och frihandel.

Anf. 92 CARIN RUNESON (s) replik:

Fru talman! Det där låter bra, Mats Sander, men jag har haft kontakt med en del organisationer, bland annat Svalorna, som är mycket oroad över hur de ska kunna fortsätta sitt jobb med att hjälpa kvinnorna, barnen och befolkningen över huvud taget. De får nämligen inte medel i den omfattning de behöver. Det blir också svårare att planera på lite längre

sikt. Ska man uppnå ett bra resultat och kunna genomföra ett målmedvetet arbete måste man kunna planera.

Fru talman! Mats Sander sade tidigare att man agerar genom Europeiska unionen. Hur detaljerade är ni i diskussionerna och samarbetet? Hur diskuterar ni när det gäller Nicaragua? Vad kommer biståndsministern med för budskap till EU när det gäller enskilda länder?

Anf. 93 MATS SANDER (m) replik:

Fru talman! När det gäller Nicaragua upprepar jag mitt tidigare svar. Vi har antagit Parisdeklarationen tillsammans med våra samarbetsländer inom Europeiska unionen och harmoniserar och anpassar på det sättet biståndet till Nicaragua. Det är en samordning som regeringen har valt att följa och som riksdagen har godkänt. Samordningen mellan givarna ska främja ett uthålligt resultat av givarinsatserna. Några länder fokuserar på Nicaragua, andra fokuserar på andra länder. Att Sverige går från 70 till 33 samarbetsländer är ett tydligt tecken på det. I stället för att dutta över hela världen sätter vi stort fokus på ett mindre antal länder.

Anf. 94 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Mats Sander inledde sitt anförande med att tala om sin slips. Jag får väl inledningsvis säga att han valde en snygg färg på slipsen eftersom den är röd.

För mig som Vänsterpartist är den riktigt stora utmaningen när det gäller mänskliga rättigheter, läget i världen och svensk utrikespolitik att vi måste stärka kvinnors mänskliga rättigheter. För ett par år sedan var jag med RFSU i Tanzania och besökte bland annat en förlossningsklinik och en ungdomsmottagning. Vi fick se framgångsrika projekt som finansierades med bistånd och med den tanzaniska regeringens medel, men vi fick också höra fruktansvärda historier om hur kvinnor förblödde i byarna under sin graviditet på grund av att det saknades barnmorskor och läkare. Vi hörde historier om hur kvinnor och unga flickor dog efter att ha genomfört en illegal abort genom att föra upp en galge i sitt underliv.

Det man underströk när vi träffade människor runt om i Tanzania var att detta inte bara var en jämställdhetsfråga utan också en grundläggande fråga om utveckling för Tanzania. Man frågade sig: Hur ska vi tanzanier få till stånd en ekonomisk utveckling så länge våra unga kvinnor förblöder i byarna och på våra bakgator?

Tyvärr kan man konstatera efter fyra år med den borgerliga regeringen att detta har varit en vit fläck i er utrikespolitik. Mycket kan sägas om Carl Bildt, men någon förkämpe för aborträtten har han knappast varit. Det har inte bara gällt retoriken utan även politiken. Ni har skurit ned på stödet till UNFPA, FN:s familjeplaneringsprogram. Ni har skurit ned på stödet till Unifem och IPPF. På den stora översynskonferensen om Kairodeklarationen i Addis Abeba i oktober valde man att inte delta, och till konferensen Women Deliver om mödradödlighet har Gunilla Carlsson valt att lämna återbud.

Varför väljer ni så tydligt att ignorera kvinnors mänskliga rättigheter?

Anf. 95 MATS SANDER (m) replik:

Fru talman! Hans Linde har gjort besök ute i världen, och det är he-
dervärt. Han har fått höra många historier om fruktansvärda händelser
som rör människor djupt.

Jag har inte riktigt samma uppfattning som Hans Linde, och det över-
raskar väl ingen. Regeringen arbetar hårt inom utrikespolitiken för att
främja SRHR-frågor och MR-frågor för kvinnor. Man stöder insatser
som syftar till att göra aborter fria, säkra och lagliga. Sverige är ett av de
länder som är ledande internationellt när det gäller att lyfta fram frågor
om sexuell reproduktiv hälsa och rättigheter. Det är något som inte stan-
nar här och nu utan något man fortsätter med i samarbetet med EU, FN
och överallt där Sverige finns med. Det genomsyrar vår utrikespolitik.

Hans Linde lyfte upp frågan om internationella organisationer som
regeringen har valt att ställa krav på och att man är tydlig med hur man
agerar när man inte får igenom sina krav – då får ekonomin tala. Om man
ställer krav och inte får återbetalning på sina krav måste man ju vara
tydlig med att man är missnöjd. Om ekonomin är det enda vapnet i det
läget har regeringen valt att använda det.

När det kommer till de enskilda statsrådets kalendrier och enskilda
prioriteringar för att delta i möten hänvisar jag till deras beslut.

Anf. 96 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Sverige som är ett litet land kan naturligtvis inte göra allt,
men vi kan göra något och vi kan göra mycket.

När vi nu sammanfattar den borgerliga regeringens utrikespolitik ef-
ter fyra år kan vi se att man systematiskt har valt att skära ned det eko-
nomiska stödet till just de organisationer som jobbar med att stärka kvin-
nors rättigheter, stärka satsningar för minskad mödradödlighet och sats-
ningar på att öka kvinnors rätt till sin egen kropp. Jag tog några exempel:
UNFPA som är FN:s familjeplaneringsfond, Unifem som är FN:s kvin-
noprogram och IPPF som är ett internationellt nätverk av frivilligorgani-
sationer som jobbar över hela världen med frågor som handlar om famil-
jeplanering.

Mats Sander säger att om man inte är nöjd med de här organisation-
erna får pengarna tala. Det är möjligt att det är så, men de som får betala
konsekvenserna för en sådan politik är de kvinnor som inte längre får
sina projekt finansierade. Det gäller just de projekt i Tanzania som jag
pratade om där man driver förlossningskliniker, bedriver sexualupplys-
ning och har ungdomsmottagningar. Det får konsekvenser ute på fältet.
Det handlar inte om att man flyttar pengar mellan budgetposter. Det får i
slutändan konsekvenser runt om i världen.

Mats Sander säger att man lyfter frågor om sexuell och reproduktiv
hälsa och rättigheter runt om i världen. På de internationella konferenser
där de här frågorna står på dagordningen väljer den borgerliga regeringen
att inte ens delta. Det handlar inte om enskilda statsråd. Man väljer att
inte delta med någon svensk representation över huvud taget.

Mats Sander säger att det här är frågor som genomsyrar utrikespoliti-
ken.

Kan Mats Sander ge ett enda exempel på när Sveriges utrikesminister
Carl Bildt under de gångna fyra åren i ett internationellt sammanhang har
lyft upp frågan om kvinnors rätt till sin egen kropp och rätten till abort?

Anf. 97 MATS SANDER (m) replik:

Fru talman! Jag vill kommentera frågan om Sveriges stöd till internationella organisationer som man hela tiden för en dialog med men inte får någon respons hos. Man pratar med dem och säger att de ska rätta till saker och ting men de gör inte det utan tror att Sverige kommer med ett tomt hot. När Sverige agerar får man kritik av Vänsterpartiet.

Organisationerna som har fått uppdraget måste använda sina pengar på allra bästa sätt.

Sammanfatta fyra år får vi göra när vi har haft regeringsmakten i fyra år och kan titta i backspeglarna. Vi hade ju tolv år med Socialdemokraterna. Det vore intressant att jämföra alliansregeringens fyra år med den gamla regeringens tolv när det gäller de frågor som Hans Linde lyfter upp. Jag är övertygad om att den här regeringen har gjort otroligt mycket som är bra.

Vi anstränger oss att lyfta SRHR-frågor inom de arenor där vi finns. Sveriges ansträngningar i EU ledde till att EU hade en gemensam position vid FN:s kvinnokommission i mars 2009, vid Ecosocs möte i juli 2009 och vid uppmärksammandet av 15-årsjubileet av den internationella konferensen om kvinnor, befolkning och utveckling i FN:s generalförsamling.

Jämställdhetsministern sammanfattade vid ett tillfälle den svenska politiken för att främja kvinnors ställning och rättigheter och SRHR-frågor när FN:s kvinnokommission i mars 2010 högtidlighöll 15-årsdagen av FN:s kvinnokonferens i Peking så här: Kvinnor och flickor har rätt att bestämma över sin egen kropp och sin sexualitet. Sverige kommer att fortsätta att eftersträva rätten för kvinnor och flickor, för män och pojkar att få allsidig sexualundervisning. Vi betonar rätten till sexuell och reproduktiv hälsa inklusive tillgång till säkra och legala aborter.

Anf. 98 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Mats Sander säger att vi är ett litet land i världen men att vi kan göra skillnad. Det är precis det som jag var inne på i mitt anförande tidigare. Jag menar att vi verkligen kan göra skillnad. Vi kan göra skillnad eftersom vi har ett väldigt gott rykte i världen när det gäller mänskliga rättigheter, respekt för demokrati etcetera. Det är ett rykte som vi måste upprätthålla, men som är på väg att krackelera.

Jag tror att vi verkligen kan göra skillnad. Vi kan göra det på många olika sätt. Vi kan vara väldigt starka som regering och parlament och alltid framhålla de mänskliga rättigheterna i alla sammanhang där det behövs. Vi kan också som konsumenter delta i det arbetet. Vi har tidigare visat att vi kan göra det och vi kan göra det även i fortsättningen.

Det som jag är mest intresserad av att få ett svar på är varför det är så svårt att få till ett bindande regelverk för våra företag när det gäller hur man betar sig när man är i andra länder. Det känns självklart att våra företag som här måste hålla sig till vissa regler när det gäller miljö, sociala frågor och mänskliga rättigheter måste göra det även när de är i andra länder.

Corporate social responsibility i all ära. Det är bra att det finns, men det räcker inte eftersom det är alltför få som tycker att det är viktigt. Det är lätt att komma undan. Det är ett frivilligt åtagande. Det finns inga bindande regler. Det hade varit mycket bättre att ha bindande regler på

global nivå för företag så att till exempel kinesiska företag uppträder väl när de är i Afrika. Varför är det så svårt för er att acceptera att det behövs bindande regler?

Anf. 99 MATS SANDER (m) replik:

Fru talman! Bodil Ceballos säger att vi är ett litet land som kan göra skillnad. Vi är överens om det. Vi är egentligen överens på många punkter i svensk utrikespolitik när det gäller mänskliga rättigheter.

När det gäller företags skyldigheter och corporate social responsibility vill jag säga att vi har utvecklat ett samarbete med Kina som sträcker sig över ett antal år. Man pratar om ökad respekt för mänskliga rättigheter, men även för miljö- och klimatmässig utveckling.

Det finns en bilateral överenskommelse med Kina. Kina är ju en stor aktör och en stor handelspartner för Sverige. Det finns samarbete mellan Sverige och Kina när det gäller funktionshinder och grön teknik som är ett samtalsämne att utveckla samarbete om.

Sverige har beslutat att inrätta ett centrum för företags sociala ansvar vid ambassaden i Peking. Sverige och Kina har undertecknat en handlingsplan för det samarbetet med syfte att vidareutveckla företagens ansvar när det gäller arbetsvillkor, skyddsfrågor, miljö, konsumenters rättigheter och korruption.

Anf. 100 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag förstår ändå inte varför vi inte kan arbeta för att få bindande regler på global nivå och varför vi inte kan driva den frågan i EU. Det räcker inte med att svenska företag betar sig hyfsat när de är utomlands – de flesta gör förmodligen det. Det behövs också regelverk för att få andra länders företag att göra detsamma. Vi är långt från en situation där företag som agerar utanför sina länders gränser alltid sköter sig.

När man nu ser på de fall jag tog upp i mitt inlägg tidigare gäller det också de som handlar av andra företag i det andra landet. Det är vinproducenterna, resebolagen etcetera. Det finns en skyldighet för dem också i vårt intresse. Vi konsumenter vill inte vara med om att företagen kränker de mänskliga rättigheterna där vi är på semester.

Jag förstår inte varför vi inte kan arbeta för att få till ett globalt bindande regelverk.

Jag vill ta upp ytterligare en fråga. Den handlar om tilläggsprotokollet. Mats Sander säger att vi är överens om mycket. I utrikespolitiken är vi i alla partier ofta överens om mycket. Men vi är inte överens till exempel om tilläggsprotokollet om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Jag förstår inte varför vi inte kan ta steget att faktiskt underteckna det protokollet när vi alltid i alla sammanhang säger att alla dessa rättigheter är universella, odelbara och ömsesidigt beroende av varandra. Då kan vi inte göra skillnad på dem. I det ena fallet kan man gå till domstol, men i det andra fallet kan man inte göra det. Det är skillnaden. Då är de inte odelbara, universella och ömsesidigt stödjande. Varför kan vi inte underteckna detta protokoll?

Prot. 2009/10:111
28 april

*Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik*

Anf. 101 MATS SANDER (m) replik:

Fru talman! Ett litet land gör skillnad. Bodil Ceballos undrar över globalt bindande avtal. Jag är inte så insatt i frågan varför vi just nu inte har globalt bindande avtal. Men vi måste börja någonstans. Sverige utformar CSR-avtal med en stor handelspartner som Kina. När vi har gjort det kan vi visa att det är en framgång att göra det och försöka påverka andra länder på den globala nivån. Vi kan föra in frågan i EU och diskutera den där för att få EU att agera för att få globalt bindande avtal. Jag har ingenting emot det. Jag tror att vi är överens där. Varför vi ligger på denna nivå just nu vet jag faktiskt inte.

Jag ska göra en reflexion när vi pratar om hur eniga eller oeniga vi är. Detta betänkande är ganska omfattande. Men det är enskilda motionärens viljeytringar. Vi ser 15 reservationer där oppositionen uppträder i tre olika konstellationer. Det är s, v och mp i en konstellation, det är v och mp i en annan och mp helt ensamma. Jag möter alltså en splittrad opposition här. Jag vill bara medvetandegöra det för dem som ska gå och rösta den 19 september.

Anf. 102 KARIN GRANBOM ELLISON (fp):

Fru talman! Som representant för Folkpartiet i denna debatt skulle jag vilja tala om Dawit Isaak.

Den 23 september 2001 knackade det på Dawit Isaaks dörr. Det är i dag mer än åtta och ett halvt år sedan han hämtades och fängslades i Eritrea. Det är en ohyggligt lång tid som har gått och då han har förvarats under förfärliga omständigheter. Dawit Isaak kallas inte vid sitt namn utan har reducerats till ett nummer.

Vittnesmål säger att cellen som han sitter i består av en latrin, en dusch och tre filter och att det kan gå veckor utan att han får färskt vatten.

Vi har att göra med ett land där inte ens grundläggande mänskliga rättigheter om liv, frihet och personlig säkerhet respekteras. Det förekommer tortyr, och många av dem som fängslades tillsammans med Dawit Isaak har dött i fångenskap.

Rättssystemet i Eritrea är under all kritik. I princip all civilsamhällelig verksamhet är förbjuden, och fattigdomen är mycket utbredd. Nästan halva befolkningen är undernärdd, och behovet av insatser från omvärlden är mycket stort.

Under snart nio år har alltså en svensk medborgare suttit fängslad i Eritrea. Dawit Isaak är den ende svensk som Amnesty International har utsett till samvetsfånge.

Sveriges utrikesminister har deklarerat att Dawit Isaaks situation har hög prioritet. Dawit Isaak omnämndes också i 2010 års utrikesdeklaration.

Statsrådet Tobias Krantz har tagit upp fallet Dawit Isaak och krävt hans frigivande vid Unescos generalkonferens. Unesco är det FN-organ som ansvarar för press- och yttrandefrihetsfrågor.

Ett antal svenska ledamöter i Europaparlamentet, inte minst Folkpartiets Olle Smith, kämpar väl för att skapa opinion och sätta tryck på den eritreanska regimen.

På måndag är det yttrandefrihetens dag. Jag och andra medlemmar i den tvärpolitiska Dawit Isaak-gruppen och förhoppningsvis många fler

kommer att delta i manifestationer över hela Sverige för att återigen påminna om Dawit Isaak. Vi har ännu ett hopp om att Dawit Isaak ska frigges. Vi tänker på honom och på hans anhöriga och på människor i liknande situationer.

Jag utgår från att regeringen och dess representanter gör allt som står i deras makt för att trycka på regimen i Eritrea så att en frigivning av Dawit Isaak snarast kan genomföras.

Anf. 103 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Det är bra att det görs påtryckningar från alla möjliga håll. Vi ska inte underskatta påtryckningar utifrån även om regimen inte visar sig särskilt tjänstvillig så att säga. Vi måste hela tiden fortsätta. Förr eller senare kommer man att lyssna. Jag tycker att de ansträngningar som görs från EU-parlamentarikernas håll är bra.

Jag har tidigare här tagit upp möjligheten att arbeta för att EU-biståndet till Eritrea upphör. Vi i Sverige har inte något direkt bistånd till Eritrea. Vi kan därför inte hota med indraget bistånd härifrån. Men EU har ett bistånd till Eritrea.

Jag skulle vilja veta om ni skulle kunna arbeta för att biståndet via EU till Eritrea används som påtryckningsmedel.

Anf. 104 KARIN GRANBOM ELLISON (fp) replik:

Fru talman! Som jag sade tidigare är jag medlem av riksdagens tvärpolitiska Dawit Isaak-grupp. Den startades 2005 för att ingen brydde sig om fallet Dawit Isaak. Redan under den förra mandatperioden under den förra regeringen började man i den gruppen uppfatta att den tysta diplomatin inte längre fungerade. Man framförde förslag på hårdare påtryckningar. Det kunde vara till exempel indraget bistånd.

Jag personligen håller med om att den tysta diplomatin inte verkar fungera. Därför har jag också skrivit under den motion som är tvärpolitisk och där detta krav framförs. Tyvärr har jag inte alla mina allianskolleger med mig.

Samtidigt måste jag säga att oppositionen har en reservation i betänkandet som är helt uddlös. Jag ser inte att det som står i någon reservationstext i sak skulle kunna göra situationen bättre. Därför står jag bakom majoriteten och kommer att rösta för förslaget i betänkandet.

Anf. 105 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Det första som jag kommer att tänka på är det som Mats Sander sade till mig förut, nämligen att vi inte hela tiden är överens på den här sidan. Men det är naturligtvis så att ni inom allianspartierna inte heller är överens alla gånger när det gäller utrikespolitik eller någonting annat utan också kompromissar. Det är det som du ger uttryck för, Karin Granbom Ellison, att du naturligtvis är tvungen att kompromissa i den här frågan.

Vi menade att vi ville ha en starkare skrivning i betänkandetexten och har därför skrivit en reservation av just den anledningen. Att du inte vill ställa dig bakom den beklagar jag. Men vi har i alla fall gjort det just för att lyfta fram frågan lite extra.

Det som jag egentligen är ute efter är att jag inte har uppfattat från regeringens sida att man kommer att göra någonting speciellt för att få EU

att dra in biståndet eller att använda biståndet som påtryckningsmedel. Jag skulle vilja att du och de andra i Dawit Isaak-gruppen påverkar alliansregeringen att faktiskt använda sig av detta medel. Vi har EU till någonting i alla fall. Då ska vi använda oss av EU när det går.

En annan sak som jag tänker på är det du, Karin, sade om förhållandena i Eritrea och om hur det ser ut för befolkningen där. Jag kan inte låta bli att tala om att vi, även om vi inte gör det lika mycket numera, faktiskt skickar tillbaka människor – regimkritiker och andra – till Eritrea. Jag nämner det för att vi ska få lite perspektiv på vad som görs. Vi menar att brotten mot mänskliga rättigheter i Eritrea är enorma. Ändå skickar vi alltså tillbaka människor dit.

Anf. 106 KARIN GRANBOM ELLISON (fp) replik:

Herr talman! Det gläder mig att höra om engagemanget från Bodil Ceballos. Jag tror att det i en sådan här fråga är viktigt att hela tiden påminna om Dawit Isaak och om den situation som råder i Eritrea. Det är aldrig onödigt att lyfta fram den problematiken.

Jag vet att regeringen arbetar med frågan. Ju fler vi är som hela tiden påminner om den, desto mer arbetar de, tror jag. Jag har sagt att jag själv tycker att det vore bra om vi också försökte med det påtryckningsmedel som biståndsfrågan kan vara. Olika typer av resesanktioner för den eritreanska regimen kan också vara ett verksamt instrument, möjligen även frysta konton. Det finns många stenar att vända på, och vi ska vända på alla.

Den tysta diplomati som är det som gäller just nu gör att jag inte har full insikt i vad som sker. Därför säger jag ytterligare en gång att jag uppmanar regeringen – jag utgår från att så också sker – att göra allt som kan göras.

Tyvär kan jag inte se att oppositionen nu skulle vilja vidta fler åtgärder för Dawit Isaak utöver det som faktiskt genomförs. Jag kan inte se det, utan det enda nya kravet i reservationen är att en hög företrädare sänds till Eritrea. Men en ambassadör är redan utsedd och åker regelbundet till Eritrea. Jag kan inte se att någon högre representant kan skickas dit. Därför menar jag att reservationen i sig är uddlös.

Anf. 107 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Jag hälsar Karin Granbom Ellison välkommen till utrikesutskottets debatt här. I hennes anförande finns det inte så mycket att invända mot. Det har varit en stor enighet mellan Vänsterpartiet och Folkpartiet i frågan om Isaak. Båda har vi varit aktiva i riksdagens Dawit Isaak-grupp, och våra representanter i Europaparlamentet har tillsammans drivit frågan.

Jag märker att Karin Granbom Ellison delar Vänsterpartiets syn. Den tysta diplomatins tid är över. Vi behöver gå vidare och gå över till en mer aktiv utrikespolitik när det gäller att få Dawit Isaak frigiven.

Karin sade här tidigare att vi borde vända på varje sten. Trots allt backar hon sedan ett steg och säger att en sten ska vi inte vända på, ett steg ska vi inte försöka ta, nämligen att skicka en högnivårepresentant till Eritrea. Vi i Vänsterpartiet har krävt – vi tycker att det skulle vara värt ett försök – att en högnivårepresentant från Sverige, en svensk minister till exempel, skickas till Eritrea för att den vägen försöka påverka.

Vi har i dag att diskutera ett betänkande som rymmer flera frågor, så jag skulle vilja fråga Karin Granbom Ellison om någonting annat som berörs i betänkandet, nämligen Honduras. Sedan utrikesutskottet senast diskuterade och debatterade här i kammaren är kuppen i Honduras i juni det största demokratiska bakslaget som vi sett i världen. I dess följe har vi sett omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna – godtyckliga arresteringar, politiska mord och sexuella övergrepp.

Detta borde vara något som alla partier i Sveriges riksdag entydigt tar avstånd från. Men jag måste erkänna att jag inte har sett en enda kommentar från Folkpartiet liberalerna om att man tar avstånd från militärkuppen i Honduras. Jag måste därför fråga Karin Granbom Ellison hur det kom sig att man i Liberala internationalen vid ett möte där flera företrädare för Folkpartiet deltog valde att utse kuppledaren Roberto Micheletti till vice ordförande i Liberala internationalen.

Anf. 108 KARIN GRANBOM ELLISON (fp) replik:

Herr talman! Med ganska kort varsel kom jag till debatten här, så jag får tyvärr göra Hans Linde besviken när jag säger att jag inte kan svara för Folkpartiets del just när det gäller Honduras. Jag ber dig, Hans, att återkomma i frågan till vår utrikespolitiska talesperson Fredrik Malm som får ge ett svar på din fråga som säkert förtjänar ett svar.

Jag kom hit därför att jag ville lyfta fram frågan om Dawit Isaak – ett väldigt speciellt fall. En svensk person är samvetsfånge. Dawit Isaak är svensk medborgare så vi har ett särskilt ansvar. Det rapporteras nu i medierna om ett väldigt stort allmänt intresse för denna person. Därför vill jag sätta extra tryck på regeringen och på alla andra som har möjlighet att göra något i det här fallet. Jag kom alltså hit för att lyfta fram Dawit Isaaks fall och för att snarast få se en frigivning av honom.

Anf. 109 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Det är kanske fullt begripligt att man när man med kort varsel kastas in i en debatt inte är insatt i alla frågor. Jag observerar att Fredrik Malm, Folkpartiets utrikespolitiska talesperson, lite grann använder riksdagsdebatterna som de mänskliga rättigheterna, nämligen som ett smörgåsbord där man plockar ut det som för dagen passar.

Men Karin Granbom Ellisons engagemang för Dawit Isaak är berömvärt – ett engagemang som vi i Vänsterpartiet delar. Om det är Dawit Isaac-frågan som drivit Karin Granbom Ellison att i dag komma till kammaren skulle jag gärna vilja ha ett svar på följande fråga: Varför säger Karin Granbom Ellison så tydligt nej till att skicka en högnivå-representant från Sverige till Eritrea, till att göra ett försök att skicka utrikesministern eller något annat statsråd till Asmara för att på det sättet trycka på regimen där? I andra fall i andra länder har sådant visat sig vara en framgångsrik strategi. Det måste vara värt kostnaden, resurserna, att pröva även den vägen för att komma framåt.

Jag återkommer till fallet Honduras eftersom jag tycker att det fallet förtjänar att diskuteras. Honduras må vara ett litet land, men som jag sagt i ett tidigare inlägg här har vi där sett det absolut största demokratiska bakslaget i världen under det gångna året. Med odemokratiska medel har man ersatt en demokratiskt vald president med en kuppregering. Vi ser nu hur brotten mot mänskliga rättigheter breder ut sig. Det är väl doku-

menterat bland annat av Amnesty och OAS människorättskommission, och just nu väntar vi på att FN:s Hondurasmission ska släppa sin rapport.

Jag erkänner att jag kommer att jaga Folkpartiet tills jag får ett tydligt svar om hur det kommer sig att Folkpartiet tillsammans med Centerpartiet gått med på att utse den ytterst ansvarige för kuppen i Honduras, den person i Honduras som ytterst bär ansvaret för brotten mot mänskliga rättigheter, till vice ordförande i Liberala internationalen. Så länge han sitter kvar som vice ordförande i er internationella organisation skadar det er trovärdighet när det gäller att tala om mänskliga rättigheter i något fall över huvud taget.

Anf. 110 KARIN GRANBOM ELLISON (fp) replik:

Herr talman! Hans Linde får väldigt gärna återkomma i frågan, och vi ska komma med svar. Det är mycket glädjande att se att Hans Linde har ett så stort engagemang för Liberala internationalen.

Det är klart att liberalismen och liberaler ska stå upp för mänskliga rättigheter, demokrati och annat som är vårt hedersmärke. Liberalism står för frihet. Ordet ”liberal” kommer från latinets ”liber” som betyder fri, så engagemanget gläder mig. Vi återkommer gärna med svar om Honduras.

När det gäller Dawit Isaak och en hög representant måste jag återigen säga att ambassadören är regeringens representant. Självklart ska regeringen noga diskutera vad som är den mest framgångsrika strategin för att få Dawit Isaak frigiven så att vi kan hämta hem denna svenska medborgare. Hur diskussionerna går vet varken jag eller Hans Linde, för sådan är den tysta diplomatin.

Men om det sagda är vad som krävs och om det skulle vara framgångsrikt tycker jag verkligen att den diskussionen ska tas. Jag hoppas alltså att regeringen diskuterar och överväger frågan om vilken representant som det för Dawit Isaaks skull är bäst att sända.

Anf. 111 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Herr talman! Först och främst vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Jag börjar mitt anförande med att säga att jag tror att vi behöver en bredare och djupare diskussion om det som är fundamentet när det gäller demokrati, nämligen mänskliga fri- och rättigheter. Vi kristdemokrater vill betona det personliga ansvar – ja, rentav den skyldighet – vi alla har när det gäller att förverkliga de mänskliga fri- och rättigheterna i vardagen. Det kanske är lite förmätet att säga, men när jag blev heltidspolitiker bestämde jag mig för ett valspråk. Det låter stort och fint, men det var mest för min egen skull. Det lyder så här: Jag ska bemöta andra så som jag själv vill bli bemött.

Jag har säkert misslyckats många gånger, men att fundera på detta valspråk på morgonen kan betyda en hel del för den dag jag ska uppleva. Jag tror också att världen skulle se mycket annorlunda ut om vi hade detta lite mer framför oss, överallt. MR-frågorna måste helt enkelt sättas högre upp på dagordningen – i det dagliga livet och inom alla områden. Likgiltighet kan aldrig paras med respekten för mänskliga rättigheter. Dessa rättigheter förutsätter ett konkret och aktivt engagemang. Insikten om MR-frågornas grundläggande betydelse måste ständigt aktiveras,

erövrar och verkligen hållas levande – inte främst på ett teoretiskt plan, som vi kanske ofta håller oss till, utan i högsta grad i det praktiska livet.

Demokrati och mänskliga rättigheter är ingen quick fix. Vi måste inse att det som hände under 1900-talet med kommunistiskt, fascistiskt och nazistiskt förtryck inte bara kan läggas till handlingarna. Såren och spåren från dessa MR-kränkande ideologier finns kvar även i vår tid och även i vår del av världen.

Herr talman! Det är mer än 60 år sedan Förenta nationernas generalförsamling antog den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Förklaringen uttrycker en gemensam värdegrund i synen på människan och förhållandet mellan stat och individ. Människans rättigheter måste vara universella och överordnade de politiska, ekonomiska, religiösa och kulturella skillnaderna.

Det är viktigt att de mänskliga rättigheterna ska genomsyra stora delar av de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna likaväl som de politiska och medborgerliga. Det anser Kristdemokraterna. Vi får aldrig glömma FN-stadgans portalformuleringar: De mänskliga rättigheterna är rättigheter som tillkommer alla människor överallt. De är oberoende av politik, religion eller annan uppfattning, tradition, etnicitet, kultur och nationell lagstiftning.

Om vi börjar tumma på tron att alla människor har lika värde befinner vi oss på ett sluttande plan, och då är vi i dåligt sällskap. En demokrati kan självfallet inte tolerera hedersrelaterat våld eller påtryckningar för att förövarna åberopar lokal sedvänja eller kulturell särart. Det är inte så att vissa människor i vissa länder och kulturer har behov av att bli respekterade medan andra människor i andra kulturer inte har det.

Herr talman! Det bör betonas att ett land som Sverige ödmjukt måste finna sig i att granskas också ur ett utrikesperspektiv när det gäller tillämpningen av MR inom våra egna gränser. Sverige ska vara ett föredöme när det gäller att inom landet upplysa om och försvara mänskliga rättigheter. Sverige ska med all kraft i sin inrikes- och utrikespolitik främja mänskliga rättigheter. Sverige ska alltid med all kraft medverka i forum som diskuterar mänskliga rättigheter och kulturella skillnader.

Herr talman! När vi tänker på mänskliga rättigheter går tankarna ofta till andra länder och kulturer, och det är så vi diskuterar i utrikesutskottet. Vi behöver dock stärka de mänskliga rättigheterna också i Sverige. Det finns en uppenbar risk att svenska värderingar fjärras från grundläggande mänskliga rättigheter. Detta kan ske i så små steg att förskjutningen knappt är märkbar. Det är dags att uppmärksamma detta. Värdegrunden måste åter respekteras.

Vilka värden ska vi då fokusera på? Jo, vi ska främst fokusera på dem som omnämns i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, vilken antogs av generalförsamlingen den 10 december 1948. Det är alltså mer än 60 år tillbaka i tiden. Första artikeln lyder i sin helhet: ”Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De har utrustats med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av gemenskap.”

Andra artikelns första mening lyder: ”Var och en är berättigad till alla de rättigheter och friheter som uttalas i denna förklaring utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt.”

I den tredje artikeln, som egentligen är den mest självklara fri- och rättigheten, sägs: ”Envar har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet.”

De tål att tänkas på, dessa ord. De är skrivna för länge sedan. Hur mycket har vi i Sverige och andra delar av världen förverkligat dem?

Jag vill också nämna religionens plats i det offentliga rummet. I den offentliga debatten betraktas religionen inte minst i Sverige med skepsis och inte sällan med förakt. Utan att vi är medvetna om det och utan direkt uppsåt kan ett sådant synsätt ofrivilligt leda till kränkningar av människors rätt till religion. Frihet från religion har ansetts naturligt och politiskt korrekt medan frihet till religion inte har ansetts vara värt samma skydd. Därför gäller det att också värna exempelvis föräldrars rätt att välja en uppfostran och utbildning för sina barn som står i överensstämmelse med den egna livsåskådningen.

Herr talman! Tusentals barn utsätts för mobbning i Sverige varje år, och antalet tycks öka. Även ett betydande antal vuxna i arbetsliv och föreningar utsätts för detta. Det är dags att anlägga ett tydligt MR-perspektiv på mobbning i alla former. Vi har en skyldighet att ingripa mot detta. Det finns en risk att vi genom att använda ordet ”mobbning” döljer vad det handlar om: psykisk och fysisk kränkning av en människa och därmed brott mot de mänskliga rättigheterna. Genom mobbning försöker man förnedra eller rentav bryta ned en annan människa. Man försöker beröva henne människovärdet.

Herr talman! Arbetet med mänskliga rättigheter och friheter får aldrig försummas. Ytterst är den enskilda människan beroende av våra gemensamma värderingar. Arbetet för mänskliga rättigheter är ett ansvar för dig och för mig att bemöta andra som vi själva vill bli bemötta.

Anf. 112 CARIN RUNESON (s) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag säga att jag håller med Else-Marie Lindgren om att det är viktigt att vi stärker de mänskliga rättigheterna i Sverige. Därför tycker jag att det är riktigt bra att Sverige just nu granskas av FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter.

Jag återgår till betänkandet. Jag återkommer än en gång till Nicaragua, eftersom det är ett av de länder som behandlas i detta betänkande. I betänkandet står det att läsa: ”Det övergripande målet för Sveriges utvecklingssamarbete med Nicaragua under perioden 2008–2011 är förbättrade levnadsvillkor för kvinnor, män, flickor och pojkar som lever i fattigdom, genom förbättrad demokratisk samhällsstyrning, stärkta rättigheter vad gäller säkerhet, rättvisa och hälsa ... Det svenska utvecklingssamarbetet ska koncentreras till tre sektorer: demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter, landsbygdsutveckling/jordbruk respektive hälsa. Inom dessa sektorer är organisationer i det civila samhället viktiga samarbetspartner.”

Min fråga, herr talman, till Else-Marie Lindgren är: Vilka organisationer är det som ni tycker är viktiga och som ni åsyftar?

När det gäller Nicaragua, och också för all del övriga länder i Latinamerika, har vi diskuterat aborter och så vidare. Anser Else-Marie Lindgren att abort är en mänsklig rättighet?

Anf. 113 ELSE-MARIE LINDGREN (kd) replik:

Herr talman! Det är intressant att Carin Runeson lyfter fram frågan om vilka organisationer som ska kunna finnas. Jag tror att alla de organisationer som har ett brinnande intresse för kvinnor och kvinnors rättigheter ska finnas på plats i olika delar av världen. Jag pekar inte direkt ut Nicaragua i den här delen. Men vad jag vet är att vi följer utvecklingen i Nicaragua väldigt noga. Det gör vi bland annat genom en tvärpolitisk grupp som finns här i riksdagen. Det är oerhört viktigt. En annan sak som man också lyfter fram i betänkandet är insatser för barnmorskeutbildningen. Jag tror att det är oerhört viktigt att frivilligorganisationer och andra har möjlighet att verka på ett bra sätt i de delar av världen där det behövs.

Anf. 114 CARIN RUNESON (s) replik:

Herr talman! Jag får kort och gott upprepa min fråga till Else-Marie Lindgren, eftersom jag inte fick något svar: Anser Else-Marie Lindgren att abort är en mänsklig rättighet?

Anf. 115 ELSE-MARIE LINDGREN (kd) replik:

Herr talman! Allt som består av en kränkning är en kränkning av de mänskliga rättigheterna. När det gäller abortfrågan tycker jag att det är jätteviktigt att vi har en ståndpunkt, och det har vi kristdemokrater. Vi tycker att det förebyggande arbetet absolut är prioritet ett när det gäller aborter här i Sverige och i världen i övrigt.

Anf. 116 AMEER SACHET (s):

Herr talman! Vi debatterar utrikesutskottets betänkande *Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik*. Jag ställer mig bakom våra socialdemokratiska reservationer och yrkar bifall till reservationerna 3 och 14. Jag tänker begränsa mitt anförande till att handla om Kina och då främst avsaknaden av mänskliga rättigheter där.

Är Kina så viktigt för den ekonomiska utvecklingen att Sverige, EU och västvärlden inte vågar ställa krav på demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter? Det är en fråga vi alla måste ställa oss. I ingen annan stat förvägras så många människor rösträtt, mänskliga rättigheter och andra former av rätt att bestämma över sina egna liv. Förkämpar för demokrati och mänskliga rättigheter i Kina förtrycks, fängslas och torteras. Kina är en totalitär stat som inte vill veta av andra politiska idéer än det regerande kommunistpartiets.

Hankinesernas dominans fortsätter. I både Tibet och Xinjiang pågår en inflyttning av hankineser i syfte att försätta tibetaner och uigurer i minoritet. Likheten med den sovjetiska politiken med inflyttning av etniska ryssar till de baltiska länderna är slående. Precis som det i det forna Sovjetunionen odlades en storrysk nationalism söker regimen i Kina stöd

och legitimitet bland folket genom att vädja till kinesisk nationalism i dag.

Den psykiskt labila nordkoreanska regimen skulle inte överleva särskilt länge utan kinesiskt stöd. Nordkorea är för Kina en utomordentlig regim som håller Japan, Sydkorea och USA sysselsatta. Skulle Nordkorea falla skulle sannolikt ett för Kina obehagligt demokratiskt och enat Korea dyka upp med landgräns till Kina. Även Ryssland har maktpolitiska intressen av att den nuvarande situationen på den koreanska halvön består.

Det är märkligt att Kinas roll som skyddspatron för en rad despotiska och väldigt farliga regimer uppmärksammas så lite. Nordkorea, Burma och olika afrikanska diktatorer har i Kina en varm vän. Kina vill ha afrikanska råvaror och jord samt vill visa att ekonomisk utveckling kan förenas med diktatur.

I Sverige, EU och västvärlden har de växande handelsförbindelserna och ömsesidiga företagsetableringarna försvarats med argumentet att de ekonomiska kontakterna skulle främja en demokratisk utveckling i Kina. I dag kan vi lätt se att diktaturens grepp över Kina inte har minskat genom ökade handelsförbindelser och annat ekonomiskt utbyte. I vissa fall har snarare förtrycket och kontrollen ökat.

Herr talman! Den kinesiska regimen har ett enda mål: att uppnå fortsatt ekonomisk tillväxt med alla medel. Mänskliga rättigheter definieras i Kina som frihet från fattigdom. Verkliga mänskliga rättigheter i form av yttrandefrihet och föreningsfrihet saknas nästan helt. I stället för yttrandefrihet talar den kinesiska regimen om rätten att bli hörd. En medborgare har rätt att klaga i juridiska instanser, men det är det kommunistiska partiet som skriver lagarna och styr över rättskipningen. Yttrandefriheten sitter trångt. Kontrollen är hård av de ca 350 miljoner Internetanvändarna i Kina. Censuren är utbredd i landet.

Den ekonomiska tillväxten har i verkligheten skett på ett sådant sätt att de sociala klyftorna växer i Kina. Det finns ett stort gap mellan regimens retorik och vad som verkligen händer ute bland människor.

I Kina växer klyftan mellan stad och land. När städerna expanderar och dammar byggs för utvinning av vattenkraft konfiskeras böndernas jord och de tvångsförflyttas. En stor armé av migrerande arbetare har också växt fram. Det talas om 200 miljoner fattiga migrantarbetare som flyttas in till städerna från landet och som utgör den billiga arbetskraft som gett Kina en fördel på världsmarknaden. Detta system med gästarbetare, hukou, har skapat enorma sociala problem i Kina.

Herr talman! Amnesty har gjort ett antal allvarliga påpekanden rörande arbetstagarnas rättigheter. I de kinesiska företagen och inom arbetslivet existerar både barnarbete och slavarbete på kontraktbasis. Arbetsmiljön är usel och olyckorna många. Gruvolyckorna i Kina är bara delar av ett större problem. Det är inte ovanligt att arbetsgivaren håller inne löner över en lång period. De låga lönerna gör också att arbetarna inte har möjlighet att välja boende; de bor i fabrikenas sovsalar.

Herr talman! Arbetsförhållandena i Kina är desamma som de en gång var i Sverige och västvärlden före fackföreningarnas och kollektivavtalsens uppkomst. Fria fackföreningar existerar inte i Kina, utan staten har monopol även på detta område. Det är regeringen som utser representanter för arbetarna på ett företag. Vill du vara fackligt ansluten i Kina ska

du söka till den statliga fackliga organisation som jobbar för staten och inte för sina egna medlemmar. Lägga till detta att varken tortyr eller dödsstraff är förbjudna i Kina. Jag betvivlar också starkt att det kinesiska rättssystemet har det som krävs av en verklig rättsstat; det saknas såväl opartiska domare som opartiska rättegångsprocesser.

Vi socialdemokrater är anhängare av en utrikespolitik som försvarar mänskliga rättigheter. Social och ekonomisk rättvisa måste bygga på existensen av demokrati och mänskliga rättigheter.

Dagens totalitära styre i Kina som förenar kommunism och otyglad marknadsekonomi utgör en ny utmaning för oss som är anhängare av demokrati.

Diktaturers sämre förmåga att skapa ekonomisk utveckling och tillväxt har ju varit ett klassiskt argument för demokrati och inte minst mot kommunistiska regimer.

Nu gapar västvärldens ledare som ungar i fågelholkar över den kinesiska tillväxtmaskinen. Moderna städer i glas och betong har växt fram. USA har lånat enorma mängder kapital från Kina. Kinesiska företag konkurrerar ut och köper upp västvärldens.

Herr talman! Vi får inte låta oss bländas av det skenbart moderna Kina. I Kina råder brist på respekt för de mänskliga rättigheterna. Det är tvångsflyttningar, fängslande av olikänkande, ingen yttrandefrihet, ingen föreningsfrihet, ingen religionsfrihet, dödsstraff för en mängd olika brott och negativ särbehandling av minoriteter som uigurer och tibetaner etcetera. Listan kan göras hur lång som helst och bör upprepas så fort någon talar om Kinas fantastiska bnp-tillväxt eller om landets så kallade harmoni. Kina är ett fängelse för 1,3 miljarder av världens befolkning och en av vår tids blodigaste och mest förtryckande diktaturer.

Vi bör också komma ihåg att det kinesiska undret delvis byggs på samma lösan sand som den sovjetiska industriexpansionen. Det pågår en hänsynslös exploatering av natur och människor som förr eller senare kommer att slå tillbaka. Utsläppen, gifthanvändningen och föroreningarna är enorma. Befolkningskoncentrationen till städerna och upprivandet av familje- och släktskapsband kommer att kräva någon form av sociala reformer som också måste finansieras. Samtidigt ska en överdimensionerad militär- och polisapparat underhållas.

Jag tror inte heller att en diktatur på sikt kan hantera ett komplext och modernt samhälle eller fortsätta att totalitärt styra över en alltmer högt utbildad befolkning. Kina kommer förr eller senare att hamna i ett läge som kommer att påminna om den i de gamla öststaterna 1989 eller Sovjetunionen 1991.

Herr talman! På många sätt känner jag att vi egentligen vet väldigt lite om vad som verkligen rör sig i de kinesiska folkdjupen eller om effekterna av den gigantiska miljöförstöring som pågår.

En fredlig och komplett övergång till demokrati är alltid att föredra. Vi måste i alla våra kontakter med Kina föra fram vår ståndpunkt om mänskliga rättigheter och demokrati och fortsätta arbetet för att företag i Kina, kinesiska och utländska, tar ett större socialt ansvar och att fackliga rättigheter utvecklas som kan leda till politiska förändringar.

Vi vill att svenska företag som är verksamma i Kina medverkar till att främja de mänskliga rättigheterna. Sveriges regering bör agera för att dessa företag i sina kontakter med kinesiska myndigheter och företag

uppträder konsekvent och i överensstämmelse med Sveriges MR-politik. Sveriges regering måste samtidigt verka för att Kinas minoriteters kulturella, språkliga och religiösa rättigheter respekteras. Uppgifter om dödsdomar och avrättningar i Kina måste offentliggöras.

Herr talman! Världsutställningen i Shanghai, Expo 2010, förväntas bli den största genom tiderna. Sverige bygger en egen paviljong på Expo 2010. Världsutställningen Expo 2010 är ett prestigeprojekt för Kina, i minst samma nivå som de olympiska spelen 2006 i Peking. Eftersom OS i Peking lämnade få spår av demokratiutveckling i Kina är det viktigt att deltagande i världsutställningen 2010 inte blir ett lika stort demokrati-misslyckande. Den svenska regeringen och Svenskt Näringsliv har ett ansvar för att se till att Expo 2010 öppnar upp diskussioner om demokrati och mänskliga rättigheter.

Slutligen, herr talman: Västvärlden i samverkan med demokratier i utvecklingsländerna måste nu ställa krav och pressa på om en färdplan mot demokrati i Kina.

Anf. 117 KENT HÄRSTEDT (s):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservationerna nr 3 och nr 14.

När vi diskuterar mänskliga rättigheter skulle jag vilja ta upp perspektiven på den svenska landkoncentrationen. Flera av mina kolleger på den rödgröna sidan har här nämnt flera av de länder där Sverige i denna process har dragit sig ur. Honduras och Nicaragua är två av de länderna. Det är Vietnam, Sri Lanka och många andra länder.

Medan regeringen, inte minst Moderaterna, vid flera tillfällen har formulerat sig starkt och tydligt när det gäller mänskliga rättigheter kan man fundera på vad detta får för konsekvenser när det gäller människors yttrandefrihet till exempel i Vietnam, de politiska rättigheterna i Vietnam, kvinnornas rättigheter, kampen för och rätten till abort i länder som Honduras och Nicaragua. Vi kan titta på konflikten i Sri Lanka. Carl Bildt var ena stunden sugen på att åka, men när han inte fick visum skulle vi lägga ned vår ambassad och dra in biståndet.

Man frågar sig: Hur fortsätter engagemanget för mänskliga rättigheter i de här länderna? Det kan väl inte vara så att vi har ett engagemang för rättigheterna i dessa länder bara så länge vi lämnar bistånd där?

Vad jag har sett är att det har skett en ganska dramatisk förändring av våra perspektiv på dessa länder. Jag skulle vilja ställa frågan: På vilket sätt fortsätter engagemanget för mänskliga rättigheter i Sri Lanka?

Jag har pratat med oppositionen i Sri Lanka, tamilerna. Samtidigt som Carl Bildt tidigare har gjort ganska kraftfulla uttalanden har engagemanget i stort sett totalt avstannat från svenskt håll. Det är mycket möjligt att ni som är här i kammaren har information som ni kan delge oss i dag om på vilket sätt framför allt Moderaterna, som har hand om Utrikesdepartementet, fortsätter sitt engagemang. Jag kan inte se det.

Det är samma sak med Vietnam. Inte minst Folkpartiet ville att vi skulle dra oss ur engagemanget i Vietnam, som man tycker är en diktatur. Okej, då drar vi oss ur. Men på vilket sätt fortsätter engagemanget för mänskliga rättigheter i Vietnam?

Ska det svenska engagemanget för mänskliga rättigheter i dessa länder nu vara förminskat till pressmeddelanden från Regeringskansliet eller

interna partikongresser i Sverige? Ni har ju dragit oss ur de här engagemangen, där vi var proaktiva med svenska projektmedel, stödde oppositionsaktivister i dessa länder, hjälpte till med jurister och hjälpte till i kampen för mänskliga rättigheter. Nu har ni chansen att redovisa: På vilket sätt fortsätter engagemanget i Nicaragua, i Honduras, i Sri Lanka och i Vietnam? Ni har alla möjligheter att ta replik på mig och redogöra för detta för dem som sitter här uppe på läktarna. Ge mig en kort och koncis redogörelse!

Det var ganska intressant att lyssna på Hans Lindes fråga till Mats Sander. Han sade så här: På vilket sätt och när har Carl Bildt tagit upp kvinnors rättigheter? Nämn något sammanhang! Då säger Mats Sander: Regeringen har gjort otroligt mycket i många sammanhang.

Men det konstiga är att han inte kunde nämna ett enda sammanhang. Det tycker jag är ganska talande. Nu får du en chans till. Tala om när och var Carl Bildt har tagit upp kvinnornas rättigheter!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

14 § Lag om konsulära katastrofinsatser

*Lag om konsulära
katastrofinsatser*

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU20
Lag om konsulära katastrofinsatser (prop. 2009/10:98).

Anf. 118 KENT HÄRSTEDT (s):

Herr talman! Jag skulle vilja inleda med att säga att kris- och katastrofhantering är ett oerhört angeläget ämne. Det handlar om vad som händer när ett samhälle utsätts för den yttersta påfrestningen – oväntat och kraftfullt. Det är något som är omfattande och som sätter individer under stor press.

Jag tycker att det är beklagligt att den borgerliga sidan inte tycks vilja delta i debatten. Denna fråga har över åren och under olika regeringar satt våra regeringar under den yttersta pressen. Många misstag har gjorts och många lärdomar måste dras från alla våra olika partier. Däremot är jag glad att samtliga partier på den rödgröna sidan har anmält sig.

Det här är viktigt. Det berör individer. Det handlar om situationer där människor kommer i knipa. I propositionen och betänkandet handlar det om konsulära katastrofinsatser. Jag yrkar bifall till vår reservation från s, v och mp.

Jag utgår från att vi alla tycker att det är angeläget att vi ständigt flyttar fram positionerna när det gäller svensk kapacitet för kris- och katastrofhantering.

Bakom det högräddande namnet kris- och katastrofhantering ligger att hjälpa människor i yttersta nöd. Hur den krisen och katastrofen tar sig form vet vi aldrig i förväg. Men vi har under de senaste åren blivit påmind om två sådana händelser, där saker och ting kunde ha gått väldigt illa. De senaste veckorna har det handlat om vulkanutbrott på Island. Vem vet vad som skulle ha hänt om vi hade haft ett par flygplan som

hade åkt genom sådana här moln? Det hade kunnat få katastrofala konsekvenser.

Förra året drabbades vi av en pandemi, då vi egentligen fick en generalrepetition av någonting som förväntas komma ganska snart. Bedömare gör gällande att vi inom en inte alltför avlägsen framtid kommer att drabbas av en mycket allvarlig pandemi. När jag tog upp detta i min egen riksdagsgrupp förra sommaren var det många som log och tyckte att det var ett ganska tråkigt ämne som jag nämnde. Jag tog upp ämnet inspirerad av de samtal vi har fört i den utredning som ligger till grund för dagens proposition. Det handlar om medvetenheten om att vi kan drabbas av en storskalig pandemi och funderingar på hur vårt samhälle ska bereda sig på detta faktum.

Det kanske är ett litet sidostick i debatten, men faktum är att i den utredning vi gjorde som ligger till grund för dagens proposition kom vi fram till att i händelse av en storskalig pandemi i världen kommer vi inte att kunna evakuera några svenskar från utlandet. Det har vi inte kapacitet till. Vi har inte transportkapacitet och inte förmåga att ta hand om dem i Sverige. Då får man ge hjälpen till de svenskar som befinner sig i utlandet genom att förstärka sjukvårdskapacitet och annat på plats runt om i världen. Detta är någonting som inte har förekommit i debatten än så länge.

Den här gången ser det ut som att den pandemi vi drabbades av inte var så farlig. Vi kunde begränsa den med vaccinationer, och pandemin har i alla fall för tillfället dragit sig tillbaka. Men vi kan komma att drabbas av en mycket allvarlig pandemi inom en inte alltför avlägsen framtid.

I dag debatterar vi lagen om konsulära katastrofinsatser. Den har sin utgångspunkt i de erfarenheter vi hade efter tsunamin. Vid den tiden jobbade jag i Regeringskansliet och var med nere på plats i Thailand och såg hur evakueringsarbetet gick till där. Därefter har vi haft Libanonevakueringen. Då sparade inte staten några resurser, utan gav full gas hela tiden och gjorde allt för att evakuera så många människor som möjligt.

Helst vill man inte tänka de tankarna, men sannolikt kommer den här formen av händelser att återupprepas på ett sätt som vi inte kan ana men där många svenskar kan behöva komma att evakueras.

Just i dessa dagar kan jag tycka att händelserna i Thailand leder till eftertanke. Nästan ständigt har vi 10 000–20 000 svenskar på plats i Thailand – inte just i Bangkok men på andra platser runt om i landet. Som det ser ut nu blir situationen i Thailand alltmer allvarlig för var dag som går.

Inför den lag som nu läggs fram för oss här har vi i den utredning som tillsattes av regeringen, där arbetet leddes av Mats Svegfors på ett bra sätt, lagt fram ett förslag som innebär att vi reglerar ansvaret mellan individen, staten och de kommersiella aktörerna. Det är något som jag och mitt parti ställer oss positiva till. Det är viktigt att det blir tydligt vilket ansvar olika aktörer har i en sådan här händelse. Om man tittar tillbaka ser man att det har varit otydligt. Samtidigt vill jag säga att i händelse av en storskalig katastrof kan mycket av detta sättas ur spel eftersom en regering vid varje tillfälle kan besluta sig för att vara mer generös i en extrem humanitär situation.

Vi ser i alla fall positivt på att regeringen har arbetat med frågan genom utredningen och att man har kommit med ett lagförslag som tydlig-

gör skillnaderna. Men ett samhälles katastrofberedskap är någonting som aldrig är fullbordat. Det är därför det är så viktigt att samtliga partier deltar i debatten om hur vi ska utveckla vårt samhälles krisberedskap. Det här är ett steg i den riktningen. Därför är det viktigt att ni alla deltar på olika sätt i samtalet om detta.

I propositionen läggs vikt vid skillnaden mellan den enskildes ansvar och ersättningsskyldighet. När man tittar tillbaka ser man att utvecklingen har gått snabbt i riktning mot att allt fler människor befinner sig utomlands allt oftare och i allt längre perioder. Vi kan läsa siffrorna. Man bedömer att det finns en halv miljon utlandssvenskar i världen – svenskar som bor och arbetar tillfälligt eller mer varaktigt i andra länder. Utöver detta befinner sig 200 000 svenskar på resa utomlands varje månad. Då förstår man själv hur stor sannolikheten är att vi ganska snart igen kommer att behöva ställas inför frågan om evakuering.

Jag skulle kunna prata länge om det här. Problemet är att denna utredning och det förslag vi har framför oss lämnar blottor för framtiden. Här hänvisar vi till ett ökat ansvar för individen samtidigt som vi vet att det är allt fler människor som inte är försäkrade när de är utomlands. Vi skärper en lag som omfattar människor som inte lever upp till lagens kriterier. Många människor har inte råd med eller bryr sig inte om att teckna en försäkring. De kanske befinner sig så länge utomlands att försäkringen går ut, och de förnyar den inte. Detta förhållande kommer vi att ställas inför i ett läge när det blir aktuellt med massevakuumering. Vi kommer att ställas inför frågan om vi ska kräva pengar från de människor som har bedömt sig inte ha råd att ta försäkringar. Det är en av de problemställningar som vi har pekat på i utredningen men som utredningen inte hade något svar på. Miljöpartiet påtalade ganska tydligt i utredningen att det är viktigt att vi går vidare.

Vi på den rödgröna sidan anser att det är viktigt att göra det på två områden. Det är framför allt viktigt att vi går vidare med att stimulera och uppmuntra en ökad försäkringsbenägenhet. Vi vet inte på vilket sätt vi kan nå dit, men vi skulle gärna vilja se att man utredde den frågan.

Slutligen vill jag komma med en reflexion. Det är inte tydligt på vilket sätt man hanterar en katastrof med det upplägg som i dag är organiserat i Regeringskansliet. I en kris krävs det ett tydligt ansvar och ett tydligt chefskap. Här hänvisas till att man ska ha samordning genom samverkan, och det fungerar inte. Det säger all utredning om krishantering i världen. Det tror jag att en ny regering måste se över.

Anf. 119 HANS LINDE (v):

Herr talman! Jag ska hålla mitt anförande kort. Jag instämmer i väldigt mycket av det Kent Härstedt sade.

Det här betänkandet handlar om en lag om konsulära katastrofinsatser som den borgerliga regeringen presenterat. Det blir tyvärr inte så mycket debatt om den här frågan i dag. Det är med debatter som med tango – det krävs två för att man ska kunna genomföra det. I det här fallet har den borgerliga sidan valt att lämna walk over och inte ställa upp med någon deltagare i debatten. Jag tycker att det är synd. Jag tycker att det här är viktiga frågor, vilket också Kent Härstedt synliggjorde.

Inte sedan vikingatidens handelsfärder och plundringståg har så många svenskar varit ute på resande fot och befunnit sig i olika delar av

världen. Det finns få länder på jordklotet där det inte finns svenska företag som är etablerade. Tusentals svenskar pluggar och studerar i andra delar av världen. Vi åker på chartersemester till Brasilien, Thailand och Kap Verdeöarna. Vi är många som tar vår ryggsäck och reser runt i världen till länder som Uruguay, Madagaskar eller Nepal.

Då krävs det att vi har ett oerhört tydligt regelverk och att varje enskild svensk medborgare som reser vet vad som gäller och vart man kan vända sig i händelse av kris. Vi behöver ett regelverk för att ge trygghet till den enskilde resenären. Man ska inte behöva känna oro när man ger sig ut på resa i världen, utan man ska kunna fokusera på att njuta av sin semester.

Det här behovet av tydlighet har ju tydliggjorts på flera tragiska sätt under de senaste åren. Tsunamikatastrofen och Israels krig mot Libanon har nämnts. Det finns också fler, och den senaste situationen med askmolnet har tydliggjort behovet av tydliga regelverk för vad den enskilde kan förvänta sig.

Jag tycker att det är helt avgörande att staten har en god beredskap och en tydlig organisation för att snabbt kunna hjälpa till vid kriser och katastrofinsatser. Det är också oerhört viktigt att vi har en tydlig ansvarsfördelning mellan staten, rese- och försäkringsbolagen och den enskilde resenären.

Vi från oppositionen tycker att det i grunden är ett bra lagförslag som har presenterats. Man är oerhört tydlig med ansvarsfördelningen. Det blir också tydligare för den enskilde. Men för att det här ska fungera krävs det också oerhört tydlig information ut till medborgarna. Det är nyckeln och A och O för att det här ska kunna ros i land.

Här ser vi tydliga brister i regeringens proposition. Därför har vi i den rödgröna oppositionen gemensamt reserverat oss. Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 120 BODIL CEBALLOS (mp):

Herr talman! Jag ska också fatta mig kort. Vi ska strax votera, och vi ska gärna vara färdiga innan dess. Jag börjar med att instämma i de två föregående talarnas anföranden. Vi har en gemensam reservation som jag naturligtvis också yrkar bifall till.

Jag skulle vilja ta upp en fråga som jag tog upp med rättschefen som föredrog ärendet i utskottet. Det kan uppstå en del praktiska problem när en stor katastrof inträffar och människor ska komma tillbaka till Sverige väldigt snabbt. Vi såg hur det var när tsunamikatastrofen inträffade. Människor stod plötsligt helt och hållet på bar backe. De hade varken kläder, pass eller någonting kvar av sina ägodelar.

Som vår lagstiftning i dag är uppbyggd har man egentligen bara rätt att få hjälp av Utrikesdepartementet fram till gränsen. De flesta kommer tillbaka med flyg, och då kommer man kanske i närheten av sin hemort. Men om vi har ett askmoln som gör att människor inte kan flyga och människor i stället bara kommer till Malmö hamnar vi i den situationen att de står där i sina badbyxor utan pengar, kontokort eller någonting.

Vi har en lucka i lagstiftningen som vi kanske borde täppa till så småningom. Det är ett medskick till regeringen att vi också måste titta på det.

Nu tror inte jag att vi kommer att hamna i den situationen, för kommunerna har sina krisberedskapsgrupper. Man försöker vara på plats och hämta hem sina egna kommuninvånare. Men vi har ett glapp mellan den ordinarie lagstiftningen när det gäller våra medborgares möjlighet att komma hem med hjälp av UD och den här nya lagen. Det är ett medskick till regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

15 § Ändring i lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU21
Ändring i lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner (prop. 2009/10:97).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 17 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 22 april

AU9 Arbetsmiljö

Punkt 4 (Inspektionsverksamheten)

1. utskottet

2. res. 4 (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

141 för res. 4

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 22 c, 23 fp, 20 kd, 1 -

För res. 4: 108 s, 19 v, 14 mp

Frånvarande: 22 s, 13 m, 7 c, 5 fp, 4 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 5 (Skyddsombud)

1. utskottet
2. res. 5 (s, v, mp)

Votering:

147 för utskottet

141 för res. 5

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 21 c, 23 fp, 20 kd, 1 -

För res. 5: 107 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 23 s, 14 m, 8 c, 5 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU17 Tobaksfrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

17 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SoU16 Den nya influensan A(H1N1)

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU24 Ändring av övergångsbestämmelserna till lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU14 En nedre promillegräns för sjöfylleri

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Uppföljning)

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

148 för utskottet

141 för res.

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 22 c, 23 fp, 20 kd, 1 -

För res.: 107 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 23 s, 14 m, 7 c, 5 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

SkU35 Internationell skattkontroll

Kammaren biföll utskottets förslag.

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU41 Informationsutbytesavtal med Samoa

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU42 Informationsutbytesavtal med Cooköarna

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU43 Informationsutbytesavtal med Turks- och Caicosöarna

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU44 Informationsutbytesavtal med Anguilla

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU45 Informationsutbytesavtal med Gibraltar

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU46 Informationsutbytesavtal med San Marino

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU47 Informationsutbytesavtal med Andorra

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU16 Ny lärarutbildning

Punkt 2 (Fyra nya yrkesexamina)

1. utskottet
2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

150 för utskottet

141 för res. 1

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 83 m, 22 c, 23 fp, 20 kd, 1 -

För res. 1: 107 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 22 s, 13 m, 7 c, 5 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 3 (Ämnesspecialister)

1. utskottet
2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

141 för res. 2

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 22 c, 23 fp, 20 kd, 1 -

För res. 2: 108 s, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 22 s, 13 m, 7 c, 5 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 4 (Fritidspedagoger)

1. utskottet

2. res. 3 (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

142 för res. 3

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 22 c, 23 fp, 20 kd, 1 -

För res. 3: 108 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 22 s, 13 m, 7 c, 5 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 5 (Utbildningsvetenskaplig kärna)

1. utskottet

2. res. 4 (s, v, mp)

Votering:

147 för utskottet

141 för res. 4

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 81 m, 22 c, 23 fp, 20 kd, 1 -

För res. 4: 107 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 23 s, 15 m, 7 c, 5 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU20 Länsplaner för regional transportinfrastruktur

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU18 Bank- och försäkringsfrågor

Punkt 12 (Sparbankerna)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

Votering:

268 för utskottet

22 för res. 3

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 s, 83 m, 21 c, 23 fp, 20 kd, 15 mp, 1 -

För res. 3: 3 s, 19 v

Frånvarande: 22 s, 13 m, 8 c, 5 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

1. utskottet

2. res. 1 (mp, v)

Votering:

256 för utskottet

35 för res. 1

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 s, 83 m, 22 c, 23 fp, 20 kd, 1 -

För res. 1: 1 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 22 s, 13 m, 7 c, 5 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 2 (Företagens och staternas roll)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

257 för utskottet

15 för res. 2

19 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 s, 83 m, 22 c, 23 fp, 20 kd, 1 -

För res. 2: 15 mp

Avstod: 19 v

Frånvarande: 22 s, 13 m, 7 c, 5 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 3 (SRHR-frågor)

1. utskottet

2. res. 3 (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

140 för res. 3

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 22 c, 23 fp, 20 kd, 1 -

För res. 3: 107 s, 19 v, 14 mp

Frånvarande: 23 s, 13 m, 7 c, 5 fp, 4 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 17 (Kina)

1. utskottet

2. res. 14 (s, v, mp)

Votering:

148 för utskottet

143 för res. 14

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2009/10:111
28 april

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 83 m, 22 c, 23 fp, 20 kd
För res. 14: 108 s, 19 v, 15 mp, 1 -
Frånvarande: 22 s, 13 m, 7 c, 5 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU20 Lag om konsulära katastrofinsatser

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Försäkringsbenägenhet)

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

141 för res.

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 22 c, 23 fp, 20 kd, 1 -

För res.: 107 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 23 s, 13 m, 7 c, 5 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

UU21 Ändring i lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner

Kammaren biföll utskottets förslag.

18 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 28 april

2009/10:342 Åtgärder för utbildning och jobb till unga människor

av *Carina Adolfsson Elgestam* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:343 Kommunernas ekonomi

av *Greger Tidlund* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2009/10:344 Sidas fortsatta arbete med hbt-frågor inom biståndet

av *Börje Vestlund* (s)

till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2009/10:345 Privatiseringen av Apoteket och konsekvenser för äldre

av *Alf Eriksson* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2009/10:346 Bostadsbristen

av *Veronica Palm* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2009/10:347 Minskad stimulans till bostadsbyggande

av *Tommy Waidelich* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2009/10:348 Fastighetsavgiftens konsekvenser för dem som studerar

av *Mikael Damberg* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2009/10:349 Allas möjlighet till ett bra boende

av *Maryam Yazdanfar* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2009/10:350 Kompensation för ökade socialbidragsutgifter

av *Peter Hultqvist* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2009/10:351 Upprustning av miljonprogrammet

av *Sylvia Lindgren* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 maj.

19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 28 april

2009/10:759 Tillstånd för mc-körning i bussfiler

av *Krister Örnfjäder* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:760 Vaccination mot hepatit B

av *Désirée Pethrus Engström* (kd)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:761 Kirgizistan och stabiliteten i Centralasien

av *Ameer Sachet* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:762 Svälten i Sahelregionen

av *Ameer Sachet* (s)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2009/10:763 ESK-konventionens tilläggsprotokoll

av *Ameer Sachet* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:764 Den politiska situationen i Thailand

av *Ameer Sachet* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:765 Sluten ungdomsvård

av *Lena Olsson* (v)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:766 Hbt-frågan i den regionala samarbetsstrategin för Afrika

av *Börje Vestlund* (s)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2009/10:767 Fler specialistutbildade sjuksköterskor till barnsjukvården

av *Veronica Palm* (s)
till statsrådet Tobias Krantz (fp)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 maj.

20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 27 april

2009/10:726 Tillståndsprövningen av Shells provborrning

av *Christin Hagberg* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

den 28 april

2009/10:736 Penningtvätt och växlingskontor

av *Birgitta Eriksson* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2009/10:738 Utskänkningstider och alkoholrelaterat våld

av *Ameer Sachet* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:739 Åtgärder mot felaktiga betalningsanmärkingar

av *Krister Örnfjäder* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:740 Skatteavdrag för teknik- och marknadsutvecklingskostnader

av *Krister Örnfjäder* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:741 Entreprenörskonto

av *Krister Örnfjäder* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:742 Återinvestering av vinst för företagare

av *Krister Örnfjäder* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:743 Betaltjänster i glesbygd

av *Lars Johansson* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:745 Miljöbistånd till Irak

av *Bodil Ceballos* (mp)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2009/10:746 Den enskildes rådighet över sin egen mark

av *Bodil Ceballos* (mp)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:747 Kommunernas budget- och skuldrådgivning

av *Eva Sonidsson* (s)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2009/10:748 Deltidsanställd personal inom räddningstjänsten

av *Carin Runeson* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:749 Generalfullmakt

av *Hans Olsson* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:750 Tillståndsplikt för factoring

av *Hans Olsson* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

Prot. 2009/10:111

28 april

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 maj.

21 § Kammaren åtskildes kl. 16.15.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 10 § anf. 33 (delvis),

av talmannen därefter till och med anf. 70 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 105 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
4 § Anmälan om inkomna faktagromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	2
5 § Förnyad bordläggning.....	2
6 § Den nya influensan A(H1N1).....	2
Socialutskottets betänkande 2009/10:SoU16	2
(Beslut fattades under 17 §.)	2
7 § Ändring av övergångsbestämmelserna till lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd	3
Socialutskottets betänkande 2009/10:SoU24	3
(Beslut fattades under 17 §.)	3
8 § En nedre promillegräns för sjöfylleri	3
Civilutskottets betänkande 2009/10:CU14.....	3
Anf. 1 GUNNAR SANDBERG (s).....	3
Anf. 2 EGON FRID (v).....	4
Anf. 3 JAN LINDHOLM (mp)	6
Anf. 4 ANTI AVSAN (m).....	8
Anf. 5 EGON FRID (v) replik	9
Anf. 6 ANTI AVSAN (m) replik	10
Anf. 7 EGON FRID (v) replik	10
Anf. 8 ANTI AVSAN (m) replik	11
Anf. 9 LENNART PETTERSSON (c).....	11
Anf. 10 LARS TYSKLIND (fp).....	12
Anf. 11 GUNNAR SANDBERG (s) replik.....	14
Anf. 12 LARS TYSKLIND (fp) replik	14
Anf. 13 GUNNAR SANDBERG (s) replik.....	15
Anf. 14 LARS TYSKLIND (fp) replik	15
Anf. 15 YVONNE ANDERSSON (kd)	15
(Beslut fattades under 17 §.)	16
9 § Internationell skattekontroll, Ändring i dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige och Österrike samt Informationsutbytesavtal med Samoa, Cooköarna, Turks- och Caicosöarna, Anguilla, Gibraltar, San Marino och Andorra	17
Skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU35	17
Skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU40	17
Skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU41	17
Skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU42	17
Skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU43	17
Skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU44	17
Skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU45	17
Skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU46	17
Skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU47	17

Anf. 16 BIRGITTA ERIKSSON (s).....	17
Anf. 17 GUSTAV NILSSON (m).....	19
Anf. 18 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik	20
Anf. 19 GUSTAV NILSSON (m) replik	21
Anf. 20 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik	21
Anf. 21 GUSTAV NILSSON (m) replik	22
Anf. 22 AGNETA BERLINER (fp).....	22
Anf. 23 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik	24
Anf. 24 AGNETA BERLINER (fp) replik	24
Anf. 25 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik	25
Anf. 26 AGNETA BERLINER (fp) replik	25
Anf. 27 LENNART SACRÉDEUS (kd)	26
Anf. 28 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik	28
Anf. 29 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik	28
Anf. 30 BIRGITTA ERIKSSON (s) replik	29
Anf. 31 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik	29
Anf. 32 MARIE ENGSTRÖM (v)	29
(Beslut fattades under 17 §.).....	30
10 § Ny lärarutbildning.....	30
Utbildningsutskottets betänkande 2009/10:UbU16	30
Anf. 33 THOMAS STRAND (s).....	30
Anf. 34 ROSSANA DINAMARCA (v)	33
Anf. 35 MATS PERTOFT (mp).....	36
Anf. 36 SOFIA LARSEN (c)	38
Anf. 37 THOMAS STRAND (s) replik.....	40
Anf. 38 SOFIA LARSEN (c) replik	41
Anf. 39 THOMAS STRAND (s) replik.....	41
Anf. 40 SOFIA LARSEN (c) replik	42
Anf. 41 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	43
Anf. 42 SOFIA LARSEN (c) replik	43
Anf. 43 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	44
Anf. 44 SOFIA LARSEN (c) replik	44
Anf. 45 MATS PERTOFT (mp) replik.....	44
Anf. 46 SOFIA LARSEN (c) replik	45
Anf. 47 MATS PERTOFT (mp) replik.....	45
Anf. 48 SOFIA LARSEN (c) replik	46
Anf. 49 FREDRIK SCHULTE (m)	46
Anf. 50 THOMAS STRAND (s) replik.....	49
Anf. 51 FREDRIK SCHULTE (m) replik	49
Anf. 52 THOMAS STRAND (s) replik.....	50
Anf. 53 FREDRIK SCHULTE (m) replik	51
Anf. 54 MATS PERTOFT (mp) replik.....	51
Anf. 55 FREDRIK SCHULTE (m) replik	51
Anf. 56 MATS PERTOFT (mp) replik.....	52
Anf. 57 FREDRIK SCHULTE (m) replik	52
Anf. 58 TINA ACKETOFT (fp).....	53
Anf. 59 THOMAS STRAND (s) replik.....	55
Anf. 60 TINA ACKETOFT (fp) replik	56
Anf. 61 THOMAS STRAND (s) replik.....	56

Anf. 62	TINA ACKETOFT (fp) replik	57
Anf. 63	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	57
Anf. 64	TINA ACKETOFT (fp) replik	58
Anf. 65	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	58
Anf. 66	TINA ACKETOFT (fp) replik	58
Anf. 67	MATS PERTOFT (mp) replik	59
Anf. 68	TINA ACKETOFT (fp) replik	60
Anf. 69	MATS PERTOFT (mp) replik	60
Anf. 70	TINA ACKETOFT (fp) replik	60
Anf. 71	YVONNE ANDERSSON (kd)	61
Anf. 72	THOMAS STRAND (s) replik	63
Anf. 73	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	64
Anf. 74	THOMAS STRAND (s) replik	64
Anf. 75	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	65
Anf. 76	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	65
Anf. 77	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	66
Anf. 78	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	66
Anf. 79	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	67
	(Beslut fattades under 17 §.)	67
11 §	Länsplaner för regional transportinfrastruktur	67
	Trafikutskottets betänkande 2009/10:TU20	67
	(Beslut fattades under 17 §.)	67
12 §	Bank- och försäkringsfrågor	67
	Finansutskottets betänkande 2009/10:FiU18	67
Anf. 80	LENA OLSSON (v)	67
Anf. 81	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (m)	70
Anf. 82	LENA OLSSON (v) replik	72
Anf. 83	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (m) replik	72
Anf. 84	LENA OLSSON (v) replik	72
Anf. 85	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (m) replik	73
	(Beslut fattades under 17 §.)	73
13 §	Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik	73
	Utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU15	73
Anf. 86	CARIN RUNESON (s)	73
Anf. 87	HANS LINDE (v)	76
Anf. 88	BODIL CEBALLOS (mp)	79
Anf. 89	MATS SANDER (m)	81
Anf. 90	CARIN RUNESON (s) replik	83
Anf. 91	MATS SANDER (m) replik	83
Anf. 92	CARIN RUNESON (s) replik	83
Anf. 93	MATS SANDER (m) replik	84
Anf. 94	HANS LINDE (v) replik	84
Anf. 95	MATS SANDER (m) replik	85
Anf. 96	HANS LINDE (v) replik	85
Anf. 97	MATS SANDER (m) replik	86

Anf. 98	BODIL CEBALLOS (mp) replik	86
Anf. 99	MATS SANDER (m) replik	87
Anf. 100	BODIL CEBALLOS (mp) replik	87
Anf. 101	MATS SANDER (m) replik	88
Anf. 102	KARIN GRANBOM ELLISON (fp)	88
Anf. 103	BODIL CEBALLOS (mp) replik	89
Anf. 104	KARIN GRANBOM ELLISON (fp) replik	89
Anf. 105	BODIL CEBALLOS (mp) replik	89
Anf. 106	KARIN GRANBOM ELLISON (fp) replik	90
Anf. 107	HANS LINDE (v) replik	90
Anf. 108	KARIN GRANBOM ELLISON (fp) replik	91
Anf. 109	HANS LINDE (v) replik	91
Anf. 110	KARIN GRANBOM ELLISON (fp) replik	92
Anf. 111	ELSE-MARIE LINDGREN (kd)	92
Anf. 112	CARIN RUNESON (s) replik	94
Anf. 113	ELSE-MARIE LINDGREN (kd) replik	95
Anf. 114	CARIN RUNESON (s) replik	95
Anf. 115	ELSE-MARIE LINDGREN (kd) replik	95
Anf. 116	AMEER SACHET (s)	95
Anf. 117	KENT HÄRSTEDT (s)	98
	(Beslut fattades under 17 §.)	99
14 §	Lag om konsulära katastrofinsatser	99
	Utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU20	99
Anf. 118	KENT HÄRSTEDT (s)	99
Anf. 119	HANS LINDE (v)	101
Anf. 120	BODIL CEBALLOS (mp)	102
	(Beslut fattades under 17 §.)	103
15 §	Ändring i lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner	103
	Utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU21	103
	(Beslut fattades under 17 §.)	103
	Ajournering	103
	Återupptagna förhandlingar	103
16 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats den 22 april	103
	AU9 Arbetsmiljö	103
	SoU17 Tobaksfrågor	104
17 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	104
	SoU16 Den nya influensan A(H1N1)	104
	SoU24 Ändring av övergångsbestämmelserna till lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd	104
	CU14 En nedre promillegräns för sjöfylleri	104
	SkU35 Internationell skattekontroll	104
	SkU40 Ändring i dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige och Österrike	105
	SkU41 Informationsutbytesavtal med Samoa	105
	SkU42 Informationsutbytesavtal med Cooköarna	105

SkU43 Informationsutbytesavtal med Turks- och Caicosöarna	105
SkU44 Informationsutbytesavtal med Anguilla	105
SkU45 Informationsutbytesavtal med Gibraltar	105
SkU46 Informationsutbytesavtal med San Marino	105
SkU47 Informationsutbytesavtal med Andorra	105
UbU16 Ny lärarutbildning	105
TU20 Länsplaner för regional transportinfrastruktur	106
FiU18 Bank- och försäkringsfrågor	106
UU15 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik	107
UU20 Lag om konsulära katastrofinsatser	108
UU21 Ändring i lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner	108
18 § Anmälan om interpellationer	108
19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	109
20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	110
21 § Kammaren åtskildes kl. 16.15.	111

Tryck: Elanders, Vällingby 2010